

Täysistunto

Torstai 20.5.2021 klo 15.59—19.40

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 19.40.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (15.59—18.00) ja puhemies Anu Vehviläinen (18.00—19.40).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko
valtiovarainministeri Matti Vanhanen
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka
sisäministeri Maria Ohisalo
opetusministeri Jussi Saramo

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon, jossa näytättekkin jo olevan. Pyydän myös niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksiä paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys sisäisestä turvallisuudesta (Jari Ronkainen ps)

Suullinen kysymys SKT 104/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ronkainen.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Keskustelu

16.00 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Maaliskuussa nuorten maahanmuuttajien jengitappelussa Helsingin rautatieasemalla yksi menetti henkensä. Maaliskuussa Pikku Huopalahdessa mailoin ja veitsin varustautunut maahanmuuttajajengi ryösti ja pahoinpiteli törkeästi. Itä-Uudenmaan poliisi on jo varoittanut järjestäytyneen rikollisuuden tunnukset täyttävistä katujengeistä. Tässä on siis pari esimerkkiä nyky-Suomesta. Hiljaiseksi veittää, mitä tälle maalle on tapahtumassa.

Suomi toistaa nopeutetussa tahdissa kaikki Ruotsin maahanmuuttopolitiikan virheet. Tästä seuraa samaa kehitystä kuin Ruotsissa: katuväkivaltaa, huumorikollisuutta, jengiytymistä — lista on loputon. Arvoisa hallitus, me perussuomalaiset haluamme turvallisen Suomen. Miten aiotte puuttua tähän tilanteeseen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Ohisalo.

16.01 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset tärkeästä ajankohtaisesta kysymyksestä ja huomioista.

On aivan totta, että tämä vaikea koronavuosi on vaikeuttanut entisestään niiden ihmisten asemaa, hyvinvointia ja tilannetta tässä yhteiskunnassa, jotka voivat huonosti jo ennen koronakriisiä. Tämä kriisi on näkynyt kasvaneina nuorisopsykiatrian jonoina, nuorten oireiluna, pahimmillaan erittäin vakavina rikoksina. Valtioneuvosto on juuri tänään julkaissut sisäisen turvallisuuden selonteon, jossa nostetaan muun muassa näitä kysymyksiä esille. Myös parlamentaarinen seurantaryhmä on osallistunut selonteon työstämiseen, ja haluan tässä kiittää kaikkia hyvän panoksen tälle työlle antaneita kansanedustajia.

Aivan keskeistä on se, että yksikään ihminen ei jää ulkopuolelle tässä yhteiskunnassa, että meillä on moniviranomaisyhteistyötä, koulujen arjessa on niitä turvallisia aikuisia, joita valitettavasti monien lasten ja nuorten kotona ei välttämättä ole. Meidän pitää pystyä ennaltaehkäisemään entistä useampi rikos, entistä useampi onnettomuus. [Puhemies koputtaa] Me tiedetään, että rikoksia tekee tässä yhteiskunnassa pieni prosentti. [Puhemies: Ja minuutti täynnä!] Muun muassa näiden ihmisten hyvinvointia on nostettava. [Ben Zyskowicz: Tässä kysyttiin, mitä hallitus aikoo tehdä!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ne edustajat, jotka haluavat tästä aiheesta esittää lisäkysymyksiä, nousee seisomaan ja painakaa V-painiketta. — Ja edustaja Ronkainen jatkaa.

16.03 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään tosiaan hallitus on julkaissut sisäisen turvallisuuden selonteon, jossa annetaan ymmärtää, että Suomessa katujen turvallisuus vuosi vuodelta paranee. Tämä on kaukana todellisuudesta, sillä viime vuonna henkirikollisuus kasvoi vuodessa jopa neljänneksen. Selonteossa maahanmuuttajien aiheuttama rikollisuus sivuutetaan täysin. Valitettavasti joudun tässäkin toteamaan, että erityisesti Afrikasta ja Lähi-idästä tulleet korostuvat väkivaltarikostilastoissa.

Te olette tarjonneet maahanmuuttajien aiheuttamiin turvallisuusuhiin ymmärrystä, hyysäämistä. Me haluamme tarttua juurisyyhin olemalla jakamatta oleskelulupia niin kuin liukuhihnalta ja poistamalla rikolliset maasta. Arvoisa hallitus, aiotteko puuttua maahan-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

muuttajien aiheuttamaan turvallisuushkaan nykyistä ankarammin, ja miten tulette toimimaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Ohisalo.

16.04 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusvaltiossahan viranomaiset tuomitsevat, oikeusvaltion viranomaiset ottavat kiinni rikollisia ja myös tuomitsevat niitä rikollisia ihan jokaisesta rikoksesta. Kyse on siitä, onko meillä jatkossakin tarpeeksi niitä viranomaisresursseja.

Tästä salista on viimeksi eilen kuultu, kuinka kehyksiin olisi pitänyt palata, entistä enemmän rahaa olisi pitänyt leikata. Erityisesti kysyimme täällä kokoomukselta, mistä kokoomus olisi leikannut, kun mietitään vaikka turvallisuusviranomaisten resursseja. [Välihuutoja oikealta] Haluan kuulla, kokoomukselta erityisesti, miksi turvallisuusviranomaisten resurssit ovat olleet niin huonot pitkään, vuosia, miksi poliisien määrää on vähennetty.

Tämä hallitus on jo lisännyt poliisien määrää ja tulee jatkamaan tällä tiellä, ja toivon, että myös tulevat hallitukset panostavat tähän. Mutta se ei riitä. Turvallisuus rakentuu monien viranomaisten yhteistyössä, ei vain sillä, että viime kädessä paikalle tulee poliisi. Se ei riitä. [Puhemies koputtaa] Pitää tapahtua paljon jo aikaisemmassa vaiheessa: varhaiskasvatuksessa, koulutuksessa, neuvoloissa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja tähän kohtaan hallintovaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra.

16.05 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suoraan sanottuna voin pahoin, kun kuuntelen tuota välttelevää puhetta. Me puhumme maahanmuuttajien rikollisuudesta ja jengeistä, te vastaatte koronalla ja kokoomuksella. Hyvin outoa.

On muun muassa aivan totta, että jengejä ja väkivaltaa on aina ollut, mutta tosiasia nyt on, että niin Suomessa kuin muissakin maissa maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset ovat erittäin yliedustettuja näissä mainituissa väkivallanteoissa ja rikoksissa. Kyse ei ole koronasta, kyse ei ole rasismista, kyse ei ole monesta muustakaan teidän esittämästänne asiasta. Kyse on maahanmuutosta, huonon maahanmuuttopolitiikan aiheuttamista seurauksista, joilta te suljette silmänne.

Kysyn: kuinka kauan te aiotte jatkaa tätä ylimielestä asennettanne — jos meitä kohtaan, niin niitä suomalaisia ihmisiä kohtaan, jotka välittävät maamme ja lastemme turvallisuudesta ja hyvinvoinnista?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Ohisalo.

16.06 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sanoin äsken, kyse on siitä, että meillä täytyy tässä yhteiskunnassa olla paikka aivan jokaisella ihmisellä. Voidaan puhua hyvästä ja huonosta maahanmuuttopolitiikasta. Itse ajattelen, että huonoa maahanmuuttopolitiikkaa on sellainen politiikka, jossa sysätään osa ihmisistä täysin syrjään, täysin ulkopuolelle, vailla mahdollisuuksia työhön, koulutukseen ja terveydenhuoltoon keskellä tällaista pandemiaa — esimerkkinä.

Onhan se nyt aivan selvää, että mitä enemmän ihminen on mukana yhteiskunnassa, sitä vähemmän hän päätyy esimerkiksi rikosten pariin, sitä vähemmän hän päätyy vaikkapa on-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

nettomuuksien uhriksi. Meillä on tästä tilastotietoa hyvin paljon. Toivon, että täällä eduskunnassa laajalti perehdytään sisäisen turvallisuuden selontekoon ja katsotaan todella, missä ne turvallisuusuhat ovat. Ja niitä turvallisuusuhan on monia.

Kukaan ei vähättele yhtäkään rikosta tässä yhteiskunnassa, mutta ne rikokset ja rikolliset tuomitaan. Niin oikeusvaltiossa toimitaan. Ja toivottavasti myös puututaan niin, että nämä ihmiset eivät päädy jatkossa tekemään rikoksia. [Puhemies koputtaa] Ja silloin tarvitaan myös muita viranomaisia kuin niitä poliiseja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myös pääministeri Marin tähän.

16.07 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaduilla tapahtuva väkivalta, kodeissa tapahtuva väkivalta ja kouluissa tapahtuva väkivalta ovat kaikki erittäin vakavia asioita — erittäin vakavia asioita, joista me jokainen kannamme huolta. [Sebastian Tynkkynen: Tiedetään!]

Mutta tartun nyt tähän perussuomalaisten aiheeseen, koska tämä antaa myös vääristyneen kuvan siitä, minkälaisia ihmisiä Suomessa asuu. [Sebastian Tynkkynen: Kysykää vanhemmilta!] Ei ole niin, että täällä jokainen muualta tullut olisi väkivaltarikollinen, [Sebastian Tynkkynen: Ei tietenkään!] olisi ihminen, joka tekee väärin. Meillä on tässä maassa lukuisia joukko tänne tulleita ihmisiä, jotka tekevät ahkerasti töitä, kasvattavat perheensä, rakentavat tätä yhteiskuntaa, ihmisiä, jotka yhtä lailla kantavat huolta Suomen tulevaisuudesta, kuten myös täällä syntyneet ihmiset. Tämä ilmiö, katuväkivalta, perheissä tapahtuva väkivalta, kouluissa tapahtuva väkivalta, on vakava, ja siihen pitää puuttua. Mutta on myös väärin, että täällä halutaan antaa mielikuva — eikä vain täällä, vaan perussuomalaiset tätä mielikuvaa laajasti [Puhemies koputtaa] haluavat viljellä — että jokainen maahanmuuttaja olisi jollakin tavalla henkilö, [Puhemies: Ja nyt on aika täynnä!] joka ei tähän yhteiskuntaan sovellu. Näin ei ole.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Halla-aho.

16.09 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikkialla Länsi-Euroopassa sisäisestä turvallisuudesta on tulossa yhä suuremmassa määrin maahanmuuttokysymys. Tähän ongelmakokonaisuuteen kuuluu asuinalueiden ja koulujen eriytyminen, väkivalta ja huumoririkollisuus, jengiytyminen ja islamistinen radikalismi. En edes mene tässä yhteydessä haittamaahanmuuton taloudellisiin vaikutuksiin.

Suomessa toisin kuin muissa Pohjoismaissa maahanmuutto pyritään sivuuttamaan sisäistä turvallisuutta koskevassa keskustelussa. Meillä myös toistellaan sitä, että Suomi on onnistunut kotouttamisessa paremmin kuin muut maat. Kuitenkin jos tarkastellaan Afrikasta ja Lähi-idästä tulleiden ihmisten työllisyysastetta, tukiriippuvuutta, koulumenestystä tai rikollisuutta, Suomi on OECD:n surkeimpia epäonnistujia kotouttamisessa. Ruotsissa lähiöt palavat ja pommit paukkuvat. Mihin näyttöön perustuu se optimismi, että sama ei ole edessä täällä, jos heikosti kotoutuvan väestön määrä [Puhemies koputtaa] jatkaa kasvuaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Ohisalo.

16.10 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun perussuomalaiset ovat kovin huolissaan siitä, että kotoutumisessa on ongelmia — olen sa-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

maa mieltä siitä, että kaikki ihmiset eivät yhtä lailla helposti kotoudu — no, eikö meidän silloin poliitikkoina pidä tähän puuttua? Perussuomalaiset ovat vastustaneet sitä, kun on pohdittu, rakennetaanko lisää kohtuuhintaisia asuntoja ja tehdäänkö sekoittavaa asuntopoliitiikkaa vaikka asumisen ja maankäytön ohjelmien yhteydessä Helsingissä. Mitä tuli vaikkapa toimeentulotuen koronalisään, perussuomalaiset vastustivat tätä, koska kaikista pienituloisimpien ihmisten joukossa ehkä on myös, kyllä, maahanmuuttajataustaisia ihmisiä. Mitään sellaista politiikkaa, joka nostaa ihmisiä vaikeasta asemasta, perussuomalaiset eivät ole valmiita tekemään.

Te sysäätte osan ihmisistä sivuun, syrjään, jätätte ihmiset ilman tukea oman onnensa nojaan. Miten te oletatte, että tällainen yhteiskunta ruokkii jollain tavalla yhteistä turvallisuutta ja yhtenäisyyttä? Peräisin kyllä jossain määrin perussuomalaisiltakin vastuuta siitä, [Puhemies koputtaa] että näkisitte niitä ongelmia, joita meillä kotouttamisessa on.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri Haatainen.

16.11 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä perussuomalaisten nostama kysymys kotoutumisesta ja siinä onnistumisesta on ihan aiheellinen. Tämä hallitus satsaa kotouttamiseen monilla eri sektoreilla.

Puhuitte koulutuksesta, olen aivan samaa mieltä. Täällä Suomessa syntyneille, olivat he mistä tahansa tulleita, mikä äidinkieli tahansa, olennaista on se, että he saavat koulutuspölyn. Sitä vahvistetaan, ja toisen asteen tutkinto tulee nyt kaikille. Oppivelvollisuuden laajentaminen on yksi — näen sen erittäin keskeisenä asiana — jolla me varmistamme sen, että nuoret pääsevät kiinni koulutuksen kautta tähän yhteiskuntaan ja pääsevät myös sitä kautta paremmin työhön. Kielitaitoon satsaaminen tulee olemaan iso asia. Se on tänä päivänä puutteellista. Siihen pitää satsata, että myös kielikoulutusta on saatavilla.

Yksi asia, johon minusta entistä enemmän pitää kiinnittää huomiota, on myös kotona lapsiaan hoitavat äidit, heidän kielitaitonsa ja mahdollisuutensa päästä työmarkkinoille, [Puhemies koputtaa] integroitumaan kiinni yhteiskuntaan. Kotoutumishjelma tulee eduskunnan käsittelyyn, [Puhemies: Ja nyt on aika täyttynyt!] ja siitä pääsee eduskunta keskustelemaan laajasti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rydman.

16.12 Wille Rydman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On ilman muuta selvää, ettei kaikkia yhteiskunnallisia ongelmia voi laittaa maahanmuuton syyksi, ja on myöskin selvää, ettei maahanmuuttajien parissa ilmenneitä ongelmia pidä käyttää leima-aseena kaikkien maahanmuuttajien leimaamiseen. Yhtä ilmeistä on, että esimerkiksi kuvatuunlaisissa nuorisoväkivaltatapauksissa maahanmuuttajataustaisten nuorten osuus on niin merkittävällä tavalla yliedustunut, ettei sitäkään seikkaa voi pois sulkea syyllistymättä melkoiseen poliittiseen ylimielisyyteen. Valitettavasti on niin, että tietyiltä alueilta tuleva joukoittainen maahanmuutto on kaikkialla läntisessä Euroopassa ollut omiaan synnyttämään samankaltaisia ikäviä kielteisiä yhteiskunnallisia ilmiöitä, jollaiset ovat vähitellen rantautuneet Suomeen. Kysyisin asiasta vastaavalta ministeriltä: miten hallitus aikoo varmistaa sen, [Puhemies koputtaa] että maahanmuutto tämänkaltaisilta alueilta säilyy siinä määrin hallittavana, ettei kotoutuminen kohtuuttomasti vaikeudu?

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt on minuutti täynnä. — Ministeri Ohisalo vastaa.

16.14 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on oikein hyvä, ja siinä viitataan toki hyvin vahvasti myös siihen, mitä Suomi tekee yhteistyössä muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa. Moni tässä salissa tietää, että eurooppalaista maahanmuuttopolitiikkaa ja turvapaikkapolitiikkaa on yritetty uudistaa vuosia. Askelia otetaan jatkuvasti eteenpäin, yhteinen turvapaikkavirasto EASO alkaa vähitellen saada suurempaa roolia, yhteinen maahanmuuttopaketti etenee komissaarin esittämällä tavalla, ja puheenjohtajavaltio Portugali on sitä hienosti vienyt eteenpäin.

Tässä yksikään maa ei tule pärjäämään yksin. Meillä täytyy olla maahanmuuttopolitiikka ja turvapaikkapolitiikka EU:ssa yhteinen ja sellainen, jossa kansainvälinen oikeus suojeluun on edelleen olemassa, ja toisaalta sellainen, jossa EU myös puuttuu siihen, mitä tapahtuu jo ennen kuin saavutaan EU:n rajoille, mitä tapahtuu, kun ollaan siellä rajoilla, ja mitä tapahtuu sitten rajojen sisäpuolella. Kaikkiin näihin kolmeen eri vaiheeseen tässä maahanmuuttopaktissa on tulossa työkaluja. [Puhemies koputtaa] Tätä olemme valiokuntien kanssa myös eduskunnassa käsitelleet, ja työ jatkuu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraavaksi edustaja Essayah.

16.15 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rikoskierre tai päihdekierre tai vakava itsetuhoinen käyttäytyminen on saatava lapsen ja nuoren kohdalla katkaistua, olipa hänen taustansa sitten maahanmuuttajataustainen tai kantasuomalainen.

Tällä hetkellä meillä Suomessa on käytössä tällainen niin sanottu EHO-menetelmä eliikä erityinen huolenpito lastensuojelussa. Kuitenkin tilanne on sellainen, että erityisen huolenpidon paikkoihin on 1—2 kuukauden jonot, ja monesti tämä tilanne on sellainen — niin kuin näissäkkin edellä kerrotuissa tapauksissa, mitä täällä kyselytunnilla on tuotu esille — että siihen tilanteeseen on pystyttävä puuttumaan välittömästi. Mitä hallitus aikoo tehdä, että meillä pystytään näihin erityisen huolenpidon yksiköihin saamaan lyhyemmät jonotusajat ja että näitten nuorten elämäntilanteeseen voidaan välittömästi puuttua? Heistä monet ovat alaikäisiä, heitä eivät välttämättä vielä edes rikosoikeudelliset vastuut kosketa, [Puhemies koputtaa] ja kuitenkin tämä tilanne on vaarallinen heille itsellensä ja muille.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja tähän kysymykseen ministeri Kiuru.

16.16 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen, että kansanedustaja Essayah ottaa tämän asian esiin. Tämä asia on vähän sellainen monimutkainen juttu juuri siksi, että me ei ehkä olla huomattu, kuinka kova tämän hetken paine tuolla lastensuojelussa on. Olen samaa mieltä teidän kansanne. Minä yritin esittää parannuksia jo kehysriihessä näihin asioihin, ja eilen juuri ministeriössä keskustelimme lasten ja nuorten parissa tätä virkатыötä tekevien kanssa siitä, että esitämme myöskin budjettiriiheen parannuksia tähän koko kokonaisuuteen, miten erityistä huolenpitoa vaativien lasten osalta sekä ammattilaisten määrän suhteen että myöskin tämän työn järjestämisen suhteen ja resurssien suhteen täytyy pystyä tekemään muutoksia. Kysymys on tietenkin rahasta, mutta olen samaa mieltä siitä, että yhteiskunta ei kestä pitkällä aikavälillä sitä, että näitä asioita ei pyritä hoitamaan paremmin. Ja tästä on myöskin työryhmätyö valmistunut, joten siltä pohjalta ehdotuksia on kyllä pöydässä.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja al-Taee.

16.17 Hussein al-Taee sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsoo tätä turvallisuustilannetta ylipäänsä ja ottaa huomioon tämän maahanmuuttajien osuuden siinä, niin onhan se toki huolestuttava. Prosentuaalisesti maahanmuuttajarikollisten osuus on yhtä suuri kuin perussuomalaisten tuomittujen osuus tässä eduskunnassa — ja siitäkin olen huolissani. [Sebastian Tynkkysen välihuuto]

Syrjäytymistä kun lähdetään tutkimaan kokonaisuutena, niin Ruotsin mallia täytyy välttää. Ministeri Ohisalo, miten me voimme välttää Ruotsiin liittyvää kehitystä? Siitä puhutaan paljon. Millainen asuntopolitiikka meillä on turvallisuuden näkökulmasta? Millainen koulutuspolitiikka meillä on? Miten voidaan varmistaa, että Suomessa asuvat maahanmuuttajat ovat töissä ja koulutuksessa, veronmaksajina tulevaisuudessa osa tätä yhteiskuntaa? Millaista politiikkaa, turvallisuuspolitiikkaa tähän liittyen olette valmistelleet?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Ohisalo.

16.18 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on erittäin hyvä, ja juurikin tämä tänään julkaistu sisäisen turvallisuuden selonteko lähtee siitä laajasta turvallisuuskäsitteestä, että puhumme yhtä aikaa siitä, kuinka rakennamme asuinalueitamme kestävästi niin, että eri alueilla, samoilla alueilla asuu erilaisista taustoista, erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä, lapset kohtaavat toinen toisiaan päiväkodista lähtien, jokainen lapsi ja nuori saa tarvitsemaansa tukea kouluissa, varhaiskasvatuksessa, ja että ylipäätään vaikkapa turvallisuusviranomaiset ovat mukana entistä enemmän myös siinä ennalta ehkäisevän työn puolella. Myös vaikkapa pelastusviranomaisilla on valtavan suuri rooli ennaltaehkäisyssä.

Sanon sen uudestaan: me tiedämme, että onnettomuudet ja rikokset kasautuvat pienelle joukolla tässä yhteiskunnassa. Näiden ihmisten hyvinvointiin erityisesti täytyy kiinnittää huomiota. Tämä parantaa laajasti koko yhteiskunnan turvallisuutta: että tästä maasta ei tule sellainen maa, jossa ei uskalleta enää iltaisin kävellä kaduilla, tai että täällä pitää rakentaa muureja rikkaiden asuinalueiden ympärille. [Puhemies koputtaa] Sellaista Suomea me emme halua. Suomi on maailman turvallisim maa, ja sellaisena se pidetään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt on taas aika, minuutti täyttynyt. — Seuraava kysymys, edustaja Tynkkynen.

16.19 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Hyvä pääministeri, te nautitte hyveposeeraamisesta, mutta todettakoon, että tässä salissa yksikään edustaja ei ole todennut, että kaikki maahanmuuttajataustaiset olisivat rikollisia. Te olette ainut, joka tämän mielikuvan on tässä salissa nostanut esille. Poliisien määrää todellakin pitää lisätä, mutta se ei ratkaise itse juurisyytä. Jos nämä lieveilmiöt pääsevät kasvamaan, niin sen jälkeen rasismi Suomessa valitettavasti tulee nousemaan, ja siitä olisi syytä olla huolissaan. Eduskunnan arvovaltaa syö se, että te heitätte oppositiolle koko ajan märkää rättiä ettekä te vastaa kysymyksiin. Oletteko te valmiita tunnustamaan maahanmuuton lieveilmiöt ja sen yhteyden tähän klaaniutumiseen, ja mitä te konkreettisesti olette valmiita tekemään sille?

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin.

16.20 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kuitenkin niin, että aika harva asia tässä salissa keskustelussa on perussuomalaisten esiin nostama ilman, että siihen jollakin tavalla, jonkun mutkan kautta, kytketään maahanmuutto. [Sebastian Tynkkynen: Kukaan muu ei uskalla puhua!] Maahanmuutosta pitää puhua. Maahanmuutosta pitää puhua, me tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa. Ongelmista pitää puhua, meidän pitää puuttua kotoutumiseen nykyistä paremmin. Meidän pitää saada ihmiset työn ja koulutuksen piiriin. Meidän pitää huolta, että joka ikinen suomalainen, on hän täällä syntynyt tai tänne muualta tullut, voi tässä yhteiskunnassa pärjätä ja rakentaa tätä Suomea eteenpäin. Meidän pitää yhdessä siitä pitää huolta.

Meidän pitää myös puhua ongelmista, mutta on myös niin, että perussuomalaisten puheissa kovin harvoin tulee niitä aitoja ratkaisuja, joita täällä on hyvin kuvattu: sitä, että näihin ongelmiin puututaan ajoissa, että me panostamme kotoutumiseen, että me panostamme koulutukseen, että me panostamme työnsaantiin, että me puutumme niihin ongelmiin ajoissa, että me puutumme juurisyihin. [Puhemies koputtaa] Näitäkin puheenvuoroja soisin perussuomalaisten suusta kuulevani.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt taas on minuutti täyttynyt. — Edustaja Zyskiewicz.

16.22 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Ohisalo, teiltä kysyttiin, mitä aiotte tehdä tämän nuorten katuväkivallan osalta, joka on pahentunut esimerkiksi Helsingissä. Te vastasitte moittimalla kokoomusta. Mistä siinä oli kyse? Siinä on kyse siitä, että kun te, hallitus, ensin lisäsitte 1 400 miljoonaa euroa vuodessa pysyviä menoja, niin tästä huolimatta te ette ole pystyneet pysymään valtion kehyksissä, siis menokehyksissä, ja se johtuu siitä, että te ette pysty priorisoimaan menoja. Mieluummin lisäätte, lisäätte, lisäätte, ja kaiken tämän — kaiken — te teette velaksi lastemme piikkiin.

Ministeri Ohisalo, eikö teille tule mieleen, että jostain muualtakin voisi säästää kuin poliisilta? Ja niinpä kysyn teiltä edelleen tämän alkuperäisen kysymyksen: mitä te aiotte tehdä tämän nuorisoväkivallan estämiseksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Ohisalo.

16.23 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten sanoin moneen kertaan, muun muassa sisäisen turvallisuuden selonteko tarttuu näihin kysymyksiin. [Sebastian Tynkkynen: Ei tartu!] Mitä tehdään sille tilanteelle, että osa ihmisistä, osa nuorista jää niin ulkopuolelle, että mitään muuta suuntaa elämässä ei ole kuin lähteä rikollisporukan matkaan? Tämä on erittäin huolestuttava kehitys, johon Suomi ei ensinnäkään vastaa yksin. Teemme aktiivista yhteistyötä sekä Europolin että Interpolin ja ylipäättään kansainvälisten kumppanien kanssa, jotta kansainvälisiltä rikollisliigoilta saadaan voimat pois.

No, samaan aikaan tässä yhteiskunnassa moniviranomaisyhteistyöllä, esimerkiksi Ankuri-toimintaa levittämällä, ympäri tätä maata poliisi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiset yhteistyössä koulujen kanssa puuttuvat hyvin aikaisessa vaiheessa niihin tilan-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

teisiin, joissa nähdään, että lapsella tai nuorella on ongelmia ja lapsi tai nuori on menossa väärään suuntaan elämässä. Tässä on erittäin hyviä tuloksia tästä työstä. Jos tällä ei päästä kiinni, meiltä löytyy myös exit-toimintaa, joka on vahvasti [Puhemies koputtaa] jengirikollisuuteen kytkeytyneiden ihmisten pois saamista sieltä maailmasta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tähän kysymykseen vielä ministeri Henriksson.

16.24 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä keskustelu. Katuväkivalta on asia, mikä on otettava vakavasti. Tässä on myös hyvä huomata, että hallituksella on jo projekteja käynnissä. Meillä on oikeusministeriössä rikoksilla oireilevien nuorten toimintamalli käynnistymässä. Meillä on neljä pilotoitintuntia, joissa otetaan käyttöön uusi toimintamalli, jossa usein rikoksiin syyllistyvät nuoret yritetään saada sellaisen poikkihallinnollisen avun piiriin, että he lopettavat tämän käytöksen. Tätä toimintamallia viedään eteenpäin Vantaalla, Oulussa, Rovaniemellä ja Turussa. Tähän hallitus todella panostaa, ja tämä projekti on jo käynnistynyt.

On erittäin tärkeätä, että me myös otamme opiksi siitä, mitä Ruotsissa on tapahtunut ja mitä me voimme vielä välttää. [Puhemies koputtaa] Tässä on oltava silmät auki ja tehtävä oikeat asiat oikeaan aikaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Pirttilahti.

16.25 Arto Pirttilahti kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Turvallisuustilanne on kohtuullinen Suomessa, mutta pitää olla valpas ja varautunut. Keskusta katsoo, että ihmisten turvallisuus on tärkeä asia, mutta myös varautuminen hyvällä säällä on tosi tärkeää. Kuten tiedämme, terroristijärjestöt yrittävät radikalisoida myös nuoria ja palkata heitä omiin riveihinsä. Arvoisa oikeusministeri, keskusta on ottanut esille myös terrorismilainsäädännön kiristämistä, ja varsinkin eri järjestöjen suhteen, jos joku tämmöistä suunnittelee. Mitä tälle ollaan tekemässä terrorismilainsäädännön osalta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Henriksson.

16.26 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan ministerit ja kaikki muutkin ministerit ovat tänään olleet hyväksymässä esityksen, jonka myötä terrorismilainsäädäntöä nyt kiristetään. [Ben Zyskowitz: Nopeaa toimintaa!] Tämä nyt koko hallituksen osalta koko eduskunnalle tiedoksi.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistavuus laajenisi nyt merkittävästi, kun rangaistavaksi tulee yleisesti terroristiryhmän terroristisen rikoksen toiminnan kannalta olennaisen tehtävän hoitaminen. Tämä ”olennainen tehtävä” olisi esimerkiksi osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan, terroristiryhmän toimintavalmiudesta huolehtiminen, terroristiryhmän ruoka- ja vesihuollosta huolehtiminen sekä sellaisen ideologisen tai uskonnollisen koulutuksen antaminen, jolla oikeutetaan terrorismirikosten tekemistä ja kannustetaan niiden tekemiseen. Elikkä tämä esitys on nyt tulossa eduskuntaan. [Puhemies koputtaa] Tästä voimme keskustella enemmän ensi viikolla varmaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Minuutti täynnä. — Edustaja Kilpi.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

16.27 Marko Kilpi kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime vuonna oli 50 henkirikosta, joissa tekijänä oli alaikäinen. Normaalistihan niitä on 9—16, joten tämä kasvu on aika valtavaa. Tilannehan on saatava hallintaan, se on selvä asia, ja se vaatii resursseja. Ennalta estävää toimintaa, monenlaista toimintaa ja poliisien määrää pitää lisätä, niin kuin sisäministeri on monta kertaa sanonut, mutta kuitenkin.

Julkisen talouden suunnitelmassa on merkittynä, että sisäministeriön hallinnonalaan kohdistuu 7 miljoonan euroa leikkauksia. Poliisin osalta tämä leikkaustarve on 3,8 miljoonaa, samaan aikaan poliisilaitokselle on annettu jo nyt säästövaatimus. Ja tilannehan on se, että jo nyt kaikille valmistuville poliiseille ei ole tarjolla virkoja. Arvoisa sisäministeri, miten voidaan lisätä, jos pitää koko ajan vähentää? Miten se on mahdollista? [Puhemies koputtaa] Mikä on totuus poliisien määrän suhteen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja sisäministeri Ohisalo.

16.28 Sisäministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä kysymys, tärkeä sellainen. Hallitusohjelmassa on linjattu, että ensi vuoden loppuun mennessä 7 500 poliisimiestä ja -naista löytyy tästä yhteiskunnasta. Tällä hetkellä ollaan noin 7 400:ssa — ollaan pian pääsemässä 7 450:een. Eli vielä on joitain kymmeniä poliiseja, joita tähän pääsemiseksi tarvitsemme. Tämä tulee tarkoittamaan lisäresurssipainetta, kyllä, ja olemme tästä hallituksessa keskustelleet ja selontekoon linjanneet, että nykykoulutusmäärillä voimme päästä 8 800 poliisiin vuonna 30, mutta tämä tarkoittaa sitä, että meillä täytyy olla jatkuvasti valmius myös tarkastella kehyksen ylittämistä [Ben Zyskowiec: Ei, vaan säästää muualta!] turvallisuusviranomaisten näkökulmasta. Nykyresurssit eivät edes näillä kehyksillä tulisi riittämään, [Sebastian Tynkkynen: Miten kehitysapu?] valitettavasti. Kuten sanoin, olen ollut aika tyrmistynyt siitä tilanteesta, jossa sisäministeriön hallinnonala [Puhemies koputtaa] on ollut myös monen kokoomusministerin jälkeen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt on taas aika täynnä. — Edustaja Puisto.

16.29 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luin myös tätä juuri julkaistua valtioneuvoston selontekoa sisäisestä turvallisuudesta, ja kyllähän siellä oli mainittu radikalisaatio, terrorismi ja näitä muitakin asioita, mutta ei niitä nyt sen syvällisemmin oltu käsitelty. Ja sanoisin, että ero oli kuin yöllä ja päivällä verrattuna siihen vuoden 2016 sisäisen turvallisuuden selontekoon. Sehän oli aivan erilainen, siinä pureuduttiin ongelmiin. Kysyn ministeriltä: miksi nämä vaikeat asiat on sivuutettu, lähestulkoon sivuutettu, tässä uudessa selonteossa?

Ja toisena asiana haluaisin kysyä asiasta, joka on jäänyt itseltäni hampaankoloon. Aikaisemmin tässä täysistuntosalissa — siitä on jo aikaa — keskusteltiin tyttöjen silpomisesta, ja silloin ministeri Henriksson sanoi, että asiaan on otettu nollatoleranssi. Kuitenkaan juuri ketään ei ollut syytetty, juuri kukaan ei ollut saanut rangaistuksia. Kysyisin ministeri Henrikssonilta: Mikä tilanne nyt on? Onko tässä nollatoleranssia, vai onko se vieläkin puhetta, ja miksi on tämä ero puheiden ja todellisuuden välillä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Henriksson. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

16.31 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Puiston viimeiseen kysymykseen: Tämä asia on tulossa myös tänne eduskuntaan. Me ollaan nyt tekemässä linjauksia oikeusministeriössä siitä, että tyttöjen sukuelinten silpomisesta tulisi rangaistava teko. Sehän on jo rangaistavaa pahoinpitelynä, oikeastaan törkeänä pahoinpitelynä. Meidän poliisin ja syyttäjän asia on aina katsoa ne yksittäiset tapaukset, ja viranomaiset hoitavat sitten sen, että asiat etenevät tuomioistuimeen. Mutta olen itse katsonut sen tärkeäksi. Olen lukenut myös, mitä lakivaliokunta on ollut asiasta mieltä, ja tämä valmistelu on nyt vireillä oikeusministeriössä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys koronarajoituksista kulttuuri- ja tapahtuma-alalla (Sinuhe Wallinheimo kok)

Suullinen kysymys SKT 105/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, arvoisat edustajat, on aika vaihtaa käsiteltävää aihetta. — Edustaja Wallinheimo.

Keskustelu

16.31 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Toissa päivänä oli pakko hieraista silmiä, kun avasin aamulla Twitterin, nimittäin hallituksen tiede- ja kulttuuriministeri Saarikko tviittasi seuraavasti: ”Tällä hetkellä tilanne on kulttuurin ja urheilun toimijoiden sekä koko tapahtuma-alan kannalta sekava. Haluan, että tilanne käsitellään hallituksen neuvotteluissa perinpohjaisesti. Alan ahdinko on otettava tosissaan.” Nyt on pakko ihmetellä, ketä kulttuuri- ja urheiluministeri tässä kritisoi: itseään, hallitusta, koronaministeri Kiu-rua? [Eduskunnasta: Kokoomusta!] Kuka on syyllinen siihen, ettei näitä kulttuuri-, urheilu- ja tapahtuma-alan asioita ole hoidettu kuntoon? Kysyisinkin ministeri Saarikolta: kuka teitä estää tekemästä päätöksiä? [Eduskunnasta: Oppositio!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Saarikko.

16.32 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä tuli pitkä lista vaihtoehtoja syyllisiksi, mutta yksi jäi puuttumaan. Ei, se ei ole kokoomus suinkaan. Ei ole tarkoitus syyttää oppositiota, vaan totta kai syy on korona — tautitilanteen kehitys ja arvio siitä, missä vaiheessa Suomea voidaan vastuullisesti avata. Minusta eduskunnassa on ollut hyvä yksituumaisuus siitä, että Suomea pitää avata ja tehdään se vaiheittain, vastuullisesti ja edelleen alueellisesti. Käytännössä päätöksiä tekevät aluehallintoviranomaiset, ja sille kaikelle työlle hallitus on tehnyt niin kutsutun exit-suunnitelman, Suomen avautumisen suunnitelman.

Mutta kyllä, edustaja Wallinheimo, olen edelleen samaa mieltä siitä, että on epäreilu ja epäoikeudenmukainen tilanne, että esimerkiksi jalkapallokatsomot ammottavat tyhjyyttään samaan aikaan, kun vieressä ravintoloiden terassit voivat täyttyä. Ja tämän kaiken kä-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

sittely on koko hallituksen yhteinen asia, kun rakennetaan toimintasuunnitelmaa Suomelle kesäkuun alusta eteenpäin vaiheeseen, jossa toivottavasti korona-aika jää vähitellen taakse.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, kun erittäin moni puolue oli ennalta ilmoittanut, että kulttuuri- ja tapahtuma-alan rajoitukset ja urheiluun liittyvät rajoitukset on sellainen aihe, josta tänään halutaan keskustella, niin nyt pyydän kaikkia niitä, jotka tästä asiasta haluavat kysymyksiä esittää, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Ja edustaja Wallinheimo voi jatkaa.

16.34 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Saarikon lisäksi myös muut ministerit ovat tällä viikolla vedonneet hallitukseen, jotta festarikesä ja tapahtumat voitaisiin nyt avata. Ehkäpä tämä tulee hallitukselle hieman yllätyksenä, mutta suurin osa näistä on jo peruttu. Mutta on siellä toki vielä pelastettavaa, jos ollaan nopeita.

Onhan tämä aika päätöntä, että ministerit Twitterissä vaativat hallitukselta toimia sen sijaan, että tekisivät päätöksiä itse. Hallituksen ja ministeriöiden valtakunnalliset suositukset säätelevät kuitenkin tapahtumia vahvasti. Ministereillä on siis mahdollisuus vaikuttaa.

Pääministeri Marin, kysyn teiltä, kun en saanut vastausta ministeri Saarikolta: Miksi hallitus kiertää tätä kuin kissa kuumaa puuroa? Haraako joku hallituksessa vastaan, vai miksi ette kykene tekemään päätöksiä? Tätä on kuitenkin odotettu jo yli vuosi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja pääministeri Marin.

16.35 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä hybridistrategian päivitystä tehdään parhaillaan. Viimeksi tänään sote-ministeriryhmä on tätä asiaa käsitellyt, ja se tuodaan hallituksen neuvotteluun, kun tämä työ on valmis. Toivottavasti se tapahtuu mahdollisimman pian.

Mutta aivan kuten ministeri Saarikko tässä kuvasi, vaikka sitä ei välttämättä tietenkään täällä poliittisten puolueiden välisessä väittelyssä aina muisteta kertoa, niin kysehän on tietenkin koronatilanteesta. Se on se isoin, suurin määrittävä tekijä sille, kuinka näitä rajoitustoimia voidaan vapauttaa. Vaikka ymmärrän hyvin alan hädän ja tuskan, ymmärrän hyvin nämä huolet, joita liittyy niin kulttuuri-, tapahtuma- ja urheilutoimijoiden ahdinkoon kuin vaikka ravintola-ala-ahdinkoon ja monien muiden yhteiskunnallisten toimijoiden ahdinkoon, niin itse kuitenkin vetoan, että nyt me tarvitsemme vielä hetken malttia, niin että voimme yhdessä varmistaa sen, että kesästä tulee aidosti hyvä. Kuitenkin jokaisen meidän etu on, jokaisen yhteiskunnan toimijan etu on se, että koronatilanne saadaan nyt hyvin hallintaan, tautitapaukset saadaan painettua alas, ja yhdessä rokotusten edistymisen kanssa [Puhemies koputtaa] me voimme elää kaikki normaalimpaa, vapaampaa kesää, niin tapahtuma- ja kulttuuriala [Puhemies: Ja aika täynnä!] kuin kaikki muutkin yhteiskunnan toiminnot. [Ben Zyskowiezin välihuuto]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Multala.

16.36 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapahtuma-ala on monen työ ja toimeentulo, ja nyt jo yli vuoden tämä työ on ollut heiltä kielletty. Moni on joutunut jopa vaihtamaan alaa erityisesti musiikkialalla, joka perustuu paljon esiintymi-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

seen. Työttömyysturvakin on puutteellinen. Mutta vaikka tuki kuinka on tärkeää, ensisijaisesti nämä ihmiset toivovat pääsevänsä töihin.

Eilen uutisoitiin, että Helsingin yliopisto on kehittänyt pikatestin, joka on lähes yhtä tarkka kuin nämä PCR-testit. Olemme kokoomuksessa ehdottaneet kaikkien keinojen käyttöä, muun muassa koronapassia, mutta sen lisäksi pikatestit olisivat erittäin hyvä keino avata tapahtumia turvallisesti nopeasti. Voisimmeko me luottaa ammattimaisiin tapahtumajärjestäjiin ja antaa heidän järjestää turvallisia tapahtumia, sillä ihmiset kokoontuvat tällä hetkellä muutenkin? Oletteko nähneet, kauniilla kelillä tuolla ovat puistot täynnä porukkaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.37 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ainakin kannatan pikatestejä, ja pikatestejä on myös otettu käyttöön. Meillä on siitä hyviä esimerkkejä. EU:han omalta osaltaan on myös tukenut jäsenmaiden pikatestien käyttöönottoa sillä, että saimme myös EU:lta pikatestejä, jotka on jaettu tähän valtakuntaan. Eli siltäkin osin, jos eivät järjestäjät ole huomanneet tätä mahtavaa tapaa hoitaa asioita, niin nyt sitten se on tältä puolelta jopa EU:hun asti otettu toimintalinjaksi. Myös siten yksityiset toimijat eri hallintoaloilla voivat näitä hyviä käytäntöjä itsekin lähteä ottamaan käyttöön, ja hyvä näin.

Omasta puolestani haluan sanoa, että kun ei se Wallinheimon sormi tänne vielä ehtinyt osoittaa ja en ehtinyt osallistua tähän Twitter-keskusteluun, totean, että ainakin omasta puolestani olen hyvin valmis tekemään merkittäviä helpotuksia tartuntatautilain näkökulmasta tai ylipäätään tämän hybridistrategian näkökulmasta, jos tautitilanne ja epidemian hallinta sen suovat, ja olen esittänyt tällä viikolla hallituksen sisällä näitä merkittäviä muutoksia tapahtumien sallimiseksi seuraavina viikkoina paljon helpommalla tavalla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys koronarajoituksista tapahtuma-alalla (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 106/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harkimo.

Keskustelu

16.38 Harry Harkimo liik: Arvoisa puhemies, ärade talman! Olen omistanut tapahtuma-alan yrityksen, jolla oli kymmenen henkilöä töissä ja joka jouduttiin lopettamaan koronan takia. Olen omistanut myös Hartwall Arenan, joka järjestää eniten isoja tapahtumia Suomessa. Eli luulen tietäväni, mistä puhun.

Hallitus ei näytä ymmärtävän, mistä on kyse koko tapahtuma-alalla. Se on pitkäjänteistä työtä, ja tapahtumia suunnitellaan paljon etukäteen. Yritykset sekä tapahtuma- että ravintola-alalla tarvitsevat ennustettavuutta, joka ei ole mahdollista teidän toiminnallanne. Puoleentoista vuoteen ei olla järjestetty mitään, eikä tänä kesänäkään varmaan järjestetä mi-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

tään, kun teillä ei ole mitään exit-suunnitelmaa tähän. Miksi eri ministerit vain huutelevat eri viestejä, ette saa mitään aikaiseksi? Ymmärtäkää nyt hyvän sään aikana, että joku päätös on kohta tultava, koska muuten ei ole ketään, kelle tehdä näitä päätöksiä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Saarikko.

16.40 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, uskon, että varmasti tämän salin väestä, edustaja Harkimo, teillä on yksi parhaista kokemuksista siitä, mitä tarkoittaa tapahtuma-ala ja se yrittäjyyden muoto, mikä siihen liittyy: pitkä arvoketju erilaisia toimijoita ja, kyllä, myös pitkäjänteinen suunnittelu. Olen aivan samaa mieltä, että ennustettavuus on se, mitä ala kaipaa sen lisäksi, että on tarjottu taloudellista tukea — toki vain tekohengittämällä eri tahoja tämän ajan yli. Ja aivan kuten edustaja Multala jo aiemmin sanoi, kaikki eivät ole selvinneet tämän vaikean ajan yli, varsinkin kun ajatellaan freelancertoimijoita. Siksi minusta tämä eduskunnan puheenvuoroissa esiin nouseva vaatimus on kohtuullinen: pitää pystyä pian rakentamaan ennustettava polku kohti normaalia. Siihen liittyy myös asioita, jotka ovat eduskunnan käsittelyssä, esimerkiksi turvavälivaatimus. Sen määritelmä on erittäin tärkeä asia tapahtumajärjestäjän näkökulmasta, millaiseksi se lopulta päättyy sisä- tai ulkotiloissa. Vastaavasti pidän merkittävänä ajatuksena [Puhemies koputtaa] ulkotilaisuuksien osalta lohkoajattelua, siinä olisi varmasti järkeä väen ottamisessa sisään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys koronarajoituksista tapahtuma-alalla (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 107/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraava kysymys, edustaja Ollikainen.

Keskustelu

16.41 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies! Kesä tässä lähestyy, ja monet odottavat innolla erilaisia ulkoilmatapahtumia. Vaikka suunnitelmia on, niin toistaiseksi aika monet rajoitukset ovat edelleen voimassa. Urheilu- ja kulttuuriala ovat oma-aloitteisesti kehittäneet erilaisia tapoja järjestää tapahtumia niin, että tartuntoja ei tule, sillä se, mitä nämä alat eniten haluavat, on tehdä töitä, vapautta järjestää tapahtumia, saada ilmaista itseään, palvella yleisöä ja faneja.

Ärade talman! Utomhusevenemangen är det som gör sommaren för många. Det är en viktig inkomstkälla för företagen och professionella och föreningar men också en källa till gemenskap och välmående för hundratals människor. Viktigt här är också att folk hittar till läktarna sedan då restriktionerna lättar.

Monelle täälläkin jalkapallo on tärkeä laji. Arvoisa terveysturvallisuudesta vastaava ministeri Kiuru, Veikkausliiga on käsittääkseni kutsunut teidät ja pääministeri Marinin tutustu-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

maan siihen, [Puhemies koputtaa] miten jalkapallo-otteluita voidaan järjestää terveysturvallisesti. [Puhemies: Nyt on lisäaikakin päättynyt!] Kysyisin: oletteko olleet vielä tutustumassa näihin järjestelyihin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.42 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän kutsusta, ja varsinkin kun vielä esititte uuden kerran, että mennäänkö, niin mennään, ja varmasti myöskin kulttuuriministeri tulee paikalle, joten sitten on koko ketju kasassa.

Omalta osaltani haluaisin sanoa, että minä yhdyn juuri tähän linjaan, että kun Suomi saadaan epidemian hallinnassa sellaiseen tilanteeseen, että me näemme sitä valoa ja sitä suvantovaihetta, niin meidän pitää, totta kai, pyrkiä vapauttamaan kaikki nämä rajoitukset. Se on lähtökohta. Nyt kun me katsomme meidän exit-strategiaamme, jonka valtioneuvosto on tehnyt, se on minusta hyvin kunnianhimoinen ja antaa hyvän lupauksen siitä, että myös tapahtumien osalta näin tehdään.

Samaan aikaan, kun te katsotte tautitilannetta — en tiedä, ovatko kansanedustajat huomanneet — tautitilanne ei nyt enää vastaakaan meidän hurjimpia ja toiveikkaimpia ajatusiamme. Ikävä kyllä sanoa teille, että tilanne on siltä osin ikävä, että epidemiatilanteen hyvä lasku on pysähtynyt, [Puhemies koputtaa] ja se on otettava meillä tässä vakavasti, jotta suomalaiset pääsevät suvantovaiheeseen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys koronarajoituksista urheilu- ja kulttuuritapahtumissa (Paavo Arhinmäki vas)

Suullinen kysymys SKT 108/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt vuorossa edustaja Arhinmäki.

Keskustelu

16.43 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten ministeri Kiuru toteasi, koronapandemia ei valitettavasti ole ohi, ja me tarvitsemme jatkossakin rajoitustoimia, ehkä pitkäänkin. Mutta samaan aikaan on aivan välttämätöntä, että kaikkia aloja kohdellaan yhdenvertaisesti näissä rajoitustoimissa. Nyt rajoitustoimet ovat osittain ristiriitaisia keskenään. Viime keväänä me loimme itse asiassa mallin, jolla kulttuuri- ja urheilutapahtumat voitiin avata terveysturvallisesti. Tiedossa ei ole yhtään jatkotartuntaketjua näistä terveysturvallisesti avatuista tilaisuuksista. Meillä on siis valmis ja käytännössä toimivaksi Suomessa testattu malli. Ja nyt kysynkin, pääministeri Marin, peruspalveluministeri Kiuru: voitteko luvata, että ensi viikolla kyselytunnilla tätä asiaa ei tarvitse enää kysyä, vaan se viime keväänä luotu malli, jossa on turvavälit, jossa on lohkot, [Puhemies koputtaa] jolla on pystytty järjestämään tilaisuuksia, on otettu käyttöön?

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja aika on täynnä. — Pääministeri Marin vai... No, ministeri Kiuru vastaa tähän.

16.45 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): No, se on selvää, arvoisa puhemies, että tämä korona ei kunnioita hallituksen exit-strategiaa eikä se kunnioita edes yksittäisten kansanedustajien toiveita ja tahtoa. Olen itse ainakin ollut tämän epidemian edessä monta kertaa rähmälläni ja ajatellut, että voi kun asiat olisivat toisin.

Niin kuin totesin, me olemme tällä viikolla käsitelleet jo kahdesti näitä uusia kevennyksiä, joita olen esittänyt, ja uskon, että kaikki suomalaiset toivovat, että ne kevennykset tulisivat mahdollisimman nopeasti voimaan. Eli teen parhaani, arvoisa kansanedustaja Arhinmäki, että näin todella kävisi, että nopeasti saisimme tämän asian eteenpäin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys koronarajoituksista kulttuuri- ja tapahtuma-alalla (Sofia Virta vihr)

Suullinen kysymys SKT 109/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Virta.

Keskustelu

16.45 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Suru ja pettymys, epäoikeudenmukaisuuden kokemus ja kiukku. Nämä ovat varmasti niitä tunteita, joita niin moni kulttuuri- ja tapahtuma-alan tekijä tänäänkin kokee. Eikä ihme, sillä ravintoloihin voi kokoontua kyllä 500 hengen voimin, mutta yhtään esiintyjää sinne ei saa ottaa. Ravintolan terassilla voi bilettää ilman turvavälejä, mutta ulkokentälle katsomaan jalkapallo-ottelua saa kutsua vain kuusi henkeä kahden metrin turvavälein. Edes päiväkodin taaperoille tai rokotetuille ikäihmisille ei ole mahdollista järjestää teatteriesitystä.

Osalla alueista tartuntoja ei ole esiintynyt lähes lainkaan, mutta silti tiukat rajoitukset ovat voimassa. On selvää, että korona ja siihen liittyvä tilanne ovat vaikeita, ja on selvää, että rajoitusten määrittely on vaikeaa, mutta on tämä tilanne epäoikeudenmukainen ja kohtuuton. [Oikealta: Menkää hallitukseen!] Kysyisinkin vielä arvon ministeri Kiurulta, joka on jo upeasti vastannut, mutta tarkentaisin vielä: mitä siis konkreettisesti aiotaan tehdä sen eteen ja sen edistämiseksi, että tapahtumia ja erityisesti niitä ulkotapahtumia päästäisiin avaamaan terveysturvallisesti mahdollisimman pian?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Kiuru.

16.46 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! No, ensimmäinen tietysti on tosiasioiden tunnustaminen. Se on aina viisauden alku. Siitä pitää lähteä, että tautitilanne ei ole Suomessa samanlainen joka puolella. Jos me ajattelempa, että se on samanlainen, niin siitä ei kyllä paljon oikeaan suuntaan pötkitä.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Mutta omalta osaltani, niin kuin totesin, me ollaan pyritty näkemään, että siellä, missä tautitilanne sen sallii, pyritään rajoituksista pääsemään toisenlaiseen tilanteeseen.

Kiinnitätte minusta ihan hyvin huomiota myös siihen, millä tavalla rajoitukset on tehty ravintoloiden osalta ja miten ne on tehty esimerkiksi jossain muualla. Sitä keskustelua on syytäkin käydä, mutta sitten on samaan aikaan muistettava, että eduskunnassa mielellään käydään aina yhden alan keskustelu, ja siellä mielellään halutaan, että tehdään siellä kaikki mahdollinen. Kyllä se on selvä, että näitä kohdellaan hiukan eri tavalla, mutta sitten toisaalta ei voi sanoa, ettei ravintola-alalla olisi rajoituksia. Se olisi minusta todella väärin ravintoloiden yrittäjiä ja työntekijöitä kohtaan, jotka siellä varmistavat turvallisuutta. Eli kyllä meidän täytyy myöskin pystyä näkemään, [Puhemies koputtaa] että samalla kun on veriteltävä, on myöskin osattava nähdä, miten ne eroavat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt puheenvuoro ministeri Saarikolle.

16.47 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt useassa kysymyksessä nousee tämä sama problematiikka esiin. Siitä olen samaa mieltä ministeri Kiurun kanssa, että on totta, että aina kunkin toimialan näkökulmasta ahdinko on valtava. Myös ravintoloiden tilanne on ollut todella vaikea, ja myös kaikki täällä ovat sitä mieltä. Mutta kyllä tässä niin kuin pitkittyneessä ajanjaksossa se epäoikeudenmukaisuuden kokemus on varmasti se, joka alkaa nyt kiristää tunnelmaa, ja ymmärrän sen varsin hyvin. On totta, niin kuin täällä on tätä jalkapallostadionia nostettu esiin, että se on juuri näin. Nykyisillä rajoituksilla sinne mahtuvat hallituksen viisikko ja ministeri Kiuru mukaan, eikä muita voi tulla. [Paavo Arhinmäki: Terassille tuhat katsomaan!] Mielellään olisi suotavaa, että sinne muutakin väkeä voitaisiin vähitellen ottaa mukaan.

Eli, arvoisa puhemies, kun täällä edustaja Arhinmäki jo aiemmin kysyi, mitkä ne konkreettiset keinot ovat, niin kyllä niitä ovat lohkoajattelu, [Paavo Arhinmäki: Hyvä!] jossa voidaan jakaa katsomoa ja sitä kautta terveysturvallisuutta vahvistaa, turvavälikysymys, maskit, käsihygieniat, nämä kaikille koronatutut säännöt jo tähän asti ja myöskin ulko- ja sisätilojen käsittely erityyppisinä. Ne ovat varmasti niitä nopean aikavälin ratkaisuja, [Puhemies koputtaa] joita tämä maa tarvitsee. [Paavo Arhinmäki: Hyvä, juuri näin! — Ben Zyskiewicz: Mikäköhän taho se tekisi nämä muutokset?]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja edustaja Risikko.

16.49 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ministeri Kiuru totesi, että hän on ollut monta kertaa rähmällään. Kiitos tästä rehellisyydestä, mutta kannustan teitä: ei kannata mennä rähmälleen tämänkään asian edessä — kannattaa toimia. Ehdottomasti tämä exit-strategia, mistä on puhuttu, pikatestit, nämä kaikki turvavälit ja sitten myöskin nämä erilaiset rokotepassit, koronapassit, käyttöön. Ne ovat sitä pitkällä juoksulla tehtävää, mikä on se kaikkein tärkein asia, mutta tarvitaan myös pika-apua, tarvitaan sitä ensihoitoa, ja sitä ovat nämä tuet.

Nyt kysyn ministeri Lintilältä: Meni puolitoista vuotta, että tulee tapahtumatakuu, eikä se vielä ole ihan pulkassa. Elikkä miksi kesti näin kauan?

Ja sitten myöskin kulttuuri: Nyt kulttuurille jaetaan rahoitusta, ja nyt siellä on ongelma. Olettehan ottaneet vakavasti kulttuurialan toimijoiden toiveen näiden rahanjakoperusteiden suhteen? [Puhemies koputtaa] Me olemme kuulleet siitä hyvin paljon surullisia uutisia.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Josko ministeri Lintilä?

16.50 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin pitää huomioida nyt se, että tauti alkoi vuosi ja pari kuukautta sitten. Kukaan ei tiennyt, mitä tapahtuu, kuinka pitkäkestoinen se on, meillä ei ollut mitään työvälineitä siihen kohti. Tämä tilanne on kirkastunut koko ajan ja valitettavalla tavalla.

Tapahtuma-ala on ollut äärettömän haasteellinen, koska se tietyllä tavalla jakautuu kahteen osaan: esiintyviin taiteilijoihin, jotka ovat yksittäisiä taiteilijoita, jotka ovat silloin OKM:n puolella, ja sitten osakeyhtiöinä ynnä muina yhtiöinä toimiviin, jotka tulevat elinkeinoministeriön puolelle. Syy siihen, että alettiin tekemään tapahtumatakuita, oli nimenomaan se, että koska Suomi on kesäisin erityisesti tapahtumien maa, niin haluttiin taata näille tapahtumajärjestäjille se tieto, että pienellä omalla riskillä — nythän sinne jää se 15 prosentin omavastuu niistä kustannuksista — he pystyvät lähtemään suunnittelemaan näitä tapahtumia. Laki on tällä hetkellä eduskunnassa ja eduskunnan käsissä, [Puhemies koputtaa] ja olen valmis kyllä niihin muutoksiin, [Puhemies: Ja nyt on aika täynnä!] mitä eduskunta sitten osoittaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys koronarajoituksista urheilu- ja kulttuuritapahtumissa (Joonas Könttä kesk)

Suullinen kysymys SKT 110/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä.

Keskustelu

16.51 **Joonas Könttä kesk:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Suomi ja suomalaiset kyllä ymmärtävät ja uskovat koronarajoituksia silloin, kun ne ovat hyvin perusteltuja ja loogisia, siitähän täällä on tänäänkin puhuttu, ja näin ei tällä hetkellä ole. Suomi ei avaudu oikeudenmukaisella tavalla, ja sen takia täällä siitä kysytään.

Esimerkiksi tänään me kaikki voimme lähteä porukalla tuonne Veikkauksen Casinolle pelaamaan — sitä en kenellekään suosittelen. Linnanmäelle saa ottaa 3 000 ihmistä, kävijää, mutta samaan aikaan sinne jalkapallo-otteluun ei saa mennä kuin kuusi ihmistä — pitäisi arpoa, ketkä tästä salista sinne pääsevät. Tässä ei ole siis logiikkaa, tässä ei ole maalaisjärkeä, ja sen perään minä kuulutan, että tätä saataisiin uudistettua. Ravintolarajoituksia on purettu, ja hyvä niin. Siellä saa nyt olla rajoitusten piirissä ihmisiä nauttimassa, mutta sitten jos sinne tulee trubaduri nurkkaan, niin ei saakaan enää olla samoilla säännöillä.

Kun tämä nyt on hallituksessakin ainakin kuullun perusteella ymmärretty, niin kysyn ministeri Kiurulta: milloin tähän saadaan järkeä ja logiikkaa? [Perussuomalaisten ryhmästä: Olisipa keskusta hallituksessa!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: No nyt vastauksen antaa pääministeri Marin.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

16.52 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus etenee exit-strategian mukaisesti. Me haluamme avata tapahtuma-, kulttuuri-, urheilutoimintaa. Me haluamme avata yhteiskuntaa laajasti, mutta se tietenkin edellyttää sitä, että myös tautitilanne kehittyy suotuisasti, jotta emme ota nyt lyhyellä aikavälillä sellaista riskiä, että tautitilanne kesällä muodostuisi pahaksi. Sen takia peräänkuulutan nyt edelleen malttia, vaikka se ei välttämättä saa tässä salissa tai yhteiskunnassa laajasti kannatusta. Me näemme, että täällä jokainen meistä varmasti mielellään haluaisi rajoituksia purkaa, koska me tunnistamme, että nämä rajoitukset ovat erittäin kovia monille toimijoille, mutta silti me tarvitsemme malttia.

Ministeri Kiurulla ei ole kovin kiitollinen tehtävä tässä yhteiskunnassa pitää huolta siitä, että me pidämme tämän tautitilanteen hallinnassa, mutta samanaikaisesti meidän on syytä nähdä vähän maan rajojen ulkopuolelle ja katsoa, mihin huono tautitilanne on johtanut. Monissa muissa maissa rajoituksissa ei puhuta viikoista vaan puhutaan kuukausista. Useissa maissa jo lähes puoli vuotta ravintolatoiminta, kulttuuritoiminta, [Puhemies koputtaa] moni muu toiminta on ollut suljettu [Puhemies koputtaa] huonon koronatilanteen takia. Pidetään täällä maltti, pidetään tilanne hyvänä. [Puhemies: Ja nyt on aika jälleen täyttynyt!] Se on kaikkien suomalaisten toimijoiden etu.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Laakso.

16.54 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin todella vuodesta 93 olen tapahtumia järjestänyt — joskus jopa ammatikseni — parisenkymmentä kappaletta. Viime vuonna ei järjestetty yhtä ainutta. Mutta meillä tietysti on äärettömän hyvä homma, että siitä on tullut harrastus ja ei tarvitse enää elantoon siitä kaivaa.

Mutta olen katsellut kyllä kauhulla tätä hommaa toista vuotta: ensimmäinen ala, mikä pistettiin täysin säppiin — siis täysin säppiin — ei pienillä rajoituksilla, vaan lopetettiin kaikki. Vuoden aikana nyt täällä jo, niin kuin kuulette itsekkin, teidän omat hallituspuolueen edustajat peräänkuuluttavat, missä on se logiikka. Äsken kun kysyttiin aivan suoraan, että missä tämä logiikka on, mitä tälle aiotaan tehdä, niin sitten sepustellaan vastaukseksi kaikennäköisiä. Kertokaa nyt oikeasti, hyvä hallitus, minkä takia tämä logiikka on näin järjetön. Mihin se perustuu? Miksi sinne jalkapallostadionille ei saa mennä kuin kuusi ja ravintolaan [Puhemies koputtaa] saa mennä satoja?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Kiuru tähän.

16.55 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laakso-logiikkaa en pystynyt ihan loppuun asti seuraamaan. Mutta tämä logiikka, joka tässä maassa on ollut tähän asti käytettävissä, perustuu siihen, että me torjumme koronaepidemiaa kaikin tavoin, jotta me saamme tulosta aikaan siinä, että korona ei pääse leviämään tässä yhteiskunnassa. Ja kun me katsomme lopputulosta, niin voimme kyllä varsin tyytyväisellä mielellä todeta sen, että tässä isossa kuvassa me emme ole Suomessa aiheuttaneet valtavaa epidemiakriisiä tässä maassa, vaan me olemme pystyneet pärjäämään. Helppoa se ei ole ollut, kaikilta on vaadittu paljon. Meillä ovat eri hallintoalat aivan vereslihalla sen takia, mitä kaikkea tässä maassa on jouduttu tekemään pitääksemme tämän tautitilanteen tällaisena. Mutta me emme ole menettäneet tuhansia ihmishenkiä, me emme ole aiheuttaneet ihmisille pysyviä jatkosairauksia niin paljon kuin monissa maissa, me emme

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

ole aiheuttanut myöskään elinkeinoelämälle isossa kuvassa niin paljon tappioita kuin monissa muissa maissa. [Puhemies koputtaa] Siksi on ollut tärkeää, että me pidämme huolta siitä, että näitä rajoituksia on ollut, ja nyt me niitä puramme.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraava kysymys, edustaja Keto-Huovinen.

16.56 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Mäntsälässä Kulttuurimeijerin mäki on ollut hiljainen kohta puolitoista vuotta. Olen keskustellut yrittäjien kanssa, ja he toivat vahvasti esille, kuinka haasteellista on ollut esimerkiksi pitää uusinta Suomen elokuvateatteria auki. Hanke on ollut pienelle perheyriykselle erittäin iso satsaus henkisesti ja taloudellisesti. Näitä yrittäjiä ja kulttuuripuolen toimijoita on lukuisia. THL:n johtaja Salminen on tänään todennut, ettei tapahtuma- ja ravintolarajoitusten välinen epäsuhta ole perusteltavissa terveysturvallisuudella. Kesän tapahtumista ei ole ohjeistusta. Kesäkuuhun on reilu viikko. Kysynkin hallitukselta: miten aiotte varmistaa sen, että tapahtuma- ja kulttuuritoiminta päästään avaamaan ja että alueellinen päätöksenteko ja rajoitusten purkaminen tapahtuvat eri toimialojen näkökulmasta yhdenvertaisesti?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ministeri Saarikko.

16.57 Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Peruspalveluministeri vastaa tästä kokonaisvalmistelusta, mutta katson tätä tapahtumien ja tämän yritysalan osalta, joita kysymyskin koski. Esimerkiksi elokuvateatterit ovat olleet yksi tuensaajaryhmä, saaneet opetus- ja kulttuuriministeriöltä taloudellista avustusta tämän vaikean ajan yli. Mutta ymmärrän hyvin, että se on koettu riittämättömänä, varsinkin kun ajanjakso on pitkittynyt.

Sinänsä yksi hyvä asia, mikä tässä laajassa ja monipuolisessa keskustelussa ei ole tullut vielä esiin, on tietenkin se, että verrattuna viime kesään, jolloin me onnistuimme avaamaan Suomea terveysturvallisella tavalla ja pääsimme osallistumaan, ainakin pienimuotoisesti, erilaisiin tapahtumiin, on se ero — ja se on hyvä ero — että on rokotteet, jotka ovat nyt auttamassa sitä kaikkea vielä tapahtumaan huomattavasti vastuullisemmin eri väestöryhmien näkökulmasta. Ja olkoon tämä yksi toivonpilkahdus tämän aika vaikean keskustelun keskellä, koska hallitus ei tietenkään ehdoin tahdoin halua rokottaa yhtenkään toimialan tilannetta [Puhemies koputtaa] hankalammaksi ja vähentäisi koronan pois kokonaan, jos siihen pystyisi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys vanhustenhoidon rahoituksesta (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 111/2021 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Seuraava aihe, edustaja Tanus.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Keskustelu

16.58 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! Vanhustenhoidon tilanne Suomessa on edelleen huono. Kauan odotettu esitys vanhusasiainvaltuutetun virasta saadaan viimein tänään — kiitos siitä. KD Naiset kampanjoivat sen puolesta voimakkaasti reilut pari vuotta sitten keräten kymmeniätuhansia nimiä ja saivat kannatusta yli puoluerajojen.

Kaivattu hoitajamitoitus saatiin, mutta rahaa sen toteuttamiseen tämän hallituksen budjetista ei löytynyt. Olisi tarvittu 1 miljardi euroa päästäksemme muiden Pohjoismaiden tasolle, niin kuin yhdessä tässä salissa pari vuotta sitten totesimme. Rahaa muualle on kyllä riittänyt. Elpymispaketin myötä otetaan miljardeja euroja lisävelkaa muiden auttamiseen.

Kysyisinkin asianomaisilta ministereiltä: Miten selitätte näitä arvovalintoja? Miksi vanhustenhoitoon ei riittävää rahoitusta ole löytynyt, mutta moneen muuhun asiaan sitä näyttää riittävän?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Kiuru.

17.00 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minun täytyy sanoa ensimmäistä kertaa, arvoisa kansanedustaja Tanus, että minä olen kyllä teidän kanssanne tosi eri mieltä. Te annatte ymmärtää, että hoitajamitoitukseen ei löytynyt tarpeeksi rahaa. Tiedättekö, kuinka paljon tässäkin salissa on tehty töitä, että tuo hoitajamitoitus ylipäättään pystyttiin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa antamaan? Siinä haettiin todella paljon rahoitusta. Se kissojen ja koirien kanssa kammattiin, että tuo rahoitus riittäisi. Ja jos minä nyt äsken oikein kuulin — pöytäkirjoista voidaan myöhemmin tarkastaa — te ikään kuin annoitte ymmärtää, että siihen ei olisi varattu riittäviä varoja. Siitä kyllä käytiin niin kova yhteiskunnallinen keskustelu — tässä salissa oli myös paljon kansanedustajia, jotka sitä vastustivat — ja kyllä sille varattiin minusta hyvin reilu osuus kuntien valtionosuuksina, että tämä todella toteutuisi, ja olen kyllä hyvin hämmästynyt siitä puheesta, minkä sanoitte.

Sen sijaan arvovalinnoista jos puhutaan, niin tässä hallitusohjelmassa on tehty todella iso arvovalinta laittaa näitä vanhusten asioita kuntoon. Me ollaan aikaisemmilla hallituskausilla säästetty vanhustenhuollosta osana isoja talouden vakauttamistoimia. Jälleen kerran joudutaan myöskin niiden edessä miettimään arvovalintoja, [Puhemies koputtaa] ja sosiaali- ja terveydenhuollosta ei leikattu latinkiakaan — siinä arvovalintaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen vuosikertomus 2020

Kertomus K 3/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan, jolle muiden erikoisvaliokuntien on annettava lausunto viimeistään 30.9.2021.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Pääministeri Marin, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.02 Pääministeri Sanna Marin (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskityn hallituksen vuosikertomuksen puheenvuorossa pitkälti koronatilanteeseen, koska se on hallinnut hallituksen työtä ja yhteiskunnan toimintaa koko viime vuoden ajan.

Vuoden 2020 alussa Aasiasta nopeasti muihin maanosiin levinnyt koronapandemia leimasi vuotta voimakkaasti ympäri maailmaa, niin myös Suomessa. Ensimmäinen koronavirustartunta todettiin Suomessa 29.1.2020, ja epidemian katsotaan alkaneen Suomessa maaliskuun alkupuolella. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Suomi otti keväällä nopeasti käyttöön suosituksiin, normaaliolojen lainsäädäntöön ja valmiuslainsäädäntöön perustuvan toimenpiteiden kokonaisuuden tavoitteena estää viruksen leviämistä yhteiskunnassa, turvata terveydenhuollon kantokyky ja suojella erityisesti riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä.

Valtioneuvosto totesi 16.3.2020 yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomessa vallitsevan valmiuslain 3 §:n 3 ja 5 kohdan mukaiset poikkeusolot, ja valmiuslain nojalla annettiin viranomaisille säännönmukaisista toimivaltuuksista poikkeavia toimivaltuuksia ja samalla myös rajattiin kansalaisten oikeuksia ja vapauksia. Valmiuslain toimivaltuudet koskivat varhaiskasvatusta, perusopetusta, lukioita, ammatillisia oppilaitoksia, korkeakouluja ja vapaata sivistystyötä, sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnon alaa, työelämää sekä liikkumisen rajoittamista Uudellamaalla. Poikkeusolojen päättymisen ja valmiuslain toimivaltuuksien käyttöä koskevat kumoamisasetukset tulivat voimaan 16.6.2020.

Valtiopäivien 2020 aikana hallituksen esityksiä annettiin eduskunnalle kaikkiaan 264, joista 86 liittyi koronavirusepidemian hoitamiseen. Lisätalousarvioesityksiä annettiin seitsemän.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto teki 6.5.2020 periaatepäätöksen suunnitelmasta koronakriisin hallinnan hybridistrategiaksi tavoitteena hillitä epidemiaa tehokkaasti, mahdollisimman vähän ihmisiä, yrityksiä, yhteiskuntaa ja perusoikeuksien toteutumista haittaavasti. Hybridistrategian mukaisesti laajamittaisista rajoitustoimista siirryttiin hallitusti aiempaa kohdennetumpaan epidemian hallintaan. Hallitus päätti hybridistrategian mukaisesti aloittaa rajoitustoimien hallitun purkamisen 13.5.2020.

Hallitus käsitteli 9.6. epidemiatilanteen edellyttämien toimien toimeenpanoa normaaliolojen lainsäädäntöä kehittämällä. Normaaliololainsäädäntöä kehittämällä ja määräaikaaisilla poikkeuksilla on vastattu koronavirusepidemiasta johtuvan akuutin kriisin aiheuttamiin ongelmiin ja luotu edellytyksiä yhteiskunnan toimivuudelle pandemiaolosuhteissa. Lait on lähtökohtaisesti säädetty määräaikaaisina. Epidemian pitkittyessä määräaikaisten säädösten voimassaoloa on jatkettu tai ne on annettu uudelleen.

3.9. valtioneuvosto antoi periaatepäätöksen toimintasuunnitelmasta hybridistrategian mukaisten suositusten ja rajoitusten toteuttamiseen koronavirusepidemian ensimmäisen vaiheen jälkeen ja valtuutti periaatepäätöksellään sosiaali- ja terveysministeriön antamaan toimintasuunnitelman. 23.10. valtioneuvosto puolestaan teki periaatepäätöksen valtakunnallisista ja alueellisista suosituksista epidemian leviämisen estämiseksi. Epidemian hallinnan hybridistrategian noudattamista jatketaan niin kauan, kunnes epidemia on saatu globaalilla tasolla hallintaan. 22.12. valtioneuvosto teki periaatepäätöksen päivitetyn toimin-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

tasuunnitelman antamisesta hybridistrategian mukaisten suositusten ja rajoitusten toteuttamiseen koronavirusepidemiassa kevääksi 2021.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto teki 10.12. periaatepäätöksen Suomen covid-19-rokotestrategiasta. Suomen tavoite on, että koko väestö suojataan. Rokotteita tarjotaan maksutta kaikille, jotka niitä haluavat. Lasten rokottaminen tulee ajankohtaiseksi vasta kohde-ryhmän tutkimusten valmistuttua. Rokotestrategia on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä lääketieteellisin perustein, kansallisia asiantuntijoita kuullen ja näyttöön perustuen. Strategiassa määritellään pääperiaatteet, joiden mukaan rokotusjärjestyksestä päätetään. Rokotukset aloitettiin Suomessa 27.12.2020.

Arvoisa puhemies! Koronaviruspandemia on ollut ennennäkemättömän suuri samanlainen terveys- ja talouskriisi. Rajoitustoimilla on suojattu ihmisten henkeä ja terveyttä, mutta niillä on ollut myös kielteisiä vaikutuksia. Epidemia-aika on kiihdyttänyt oppimiseen liittyvää eriytymistä sekä lisännyt lasten ja nuorten välistä epätasa-arvoa. Työllisyys on heikentynyt ja työttömyys kasvanut. Tutkitusti vaikutukset osuvat pahimmin heihin, jotka ovat jo valmiiksi heikommassa työmarkkina-asemassa: naisiin, nuoriin, matalasti koulutettuihin sekä määräaikaisissa ja epätyypillisissä työsuhteissa oleviin. Monilla aloilla taloudelliset vaikutukset ovat olleet merkittäviä, ja yritysten toimintaedellytykset ovat heikentyneet epidemian seurauksena.

Hallitus on pyrkinyt toimimaan niin, että vauriot jäisivät mahdollisimman pieniksi. Vuonna 2020 hallitus päätti useista toimista, joilla on turvattu työpaikkoja ja ihmisten toimeentuloa sekä helpotettu yritysten taloustilannetta koronaviruksesta aiheutuissa vaikeuksissa.

Kuitenkin kriisi jättää väistämättä jälkensä. Kielteisten vaikutusten lievittämiseksi on ollut tärkeää, ettei kriisin keskellä taloutta ole kiristetty liian aikaisin ja että kriisin sosiaalinen jälkihoito hoidetaan hyvin. Siksi hallituksen päätöksillä jo heti alkuvuonna 2020 kohdistettiin lisärahoitusta ihmisten tukemiseksi kriisistä selviämiseen muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonaloille. Kuntien tukeen sisällytettiin peruspalvelujen valtionosuuden korottaminen liittyen lasten, nuorten ja perheiden tukemiseen.

Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikan päämääränä on hyvinvoinnin lisääminen. Elvyttävän talouspolitiikan avulla lievennettiin vuonna 2020 tuotantoon ja kysyntään kohdistuvia epäsuotuisia vaikutuksia. Epidemian seurauksena Suomen talous supistui vähemmän kuin suurin osa Euroopan talouksista. Rajoitustoimet olivat riittäviä pitämään tautitapaukset maltillisina mutta mahdollistivat kuitenkin talouden toimintaa, vaikkakin rajatusti. Bruttokansantuote supistui 2,8 prosenttia vuonna 2020, mikä on merkittävästi vähemmän kuin epidemian alkuvaiheessa ajateltiin.

Arvoisa puhemies! Vuosi 2020 jää pakosti mieleemme koronavuotena, mutta loppuun haluan nostaa muutamia esimerkkejä siitä kaikesta viime vuonna kenties vähemmälle huomiolle jääneestä työstä, jota eri hallinnonaloilla määrätietoisesti tehtiin kohti hallituksen tavoitetta sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävästä hyvinvointiyhteiskunnasta.

Isoa ilmastolain kokonaisuudistusta valmisteltiin vuonna 2020, ja ilmastolakiin päivitettiin hallitusohjelman tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä. Myös vuoden 2050 päästövähennystavoitetta kiristetään ja lakiin lisätään hiilineutraaliuspolkua vastaavat päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040. Vuoden 2020 alussa aloitettiin luonnonsuojelulain uudistus tavoitteena turvata entistä paremmin lajeja, luontotyyppejä sekä

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

luonnon tarjoamia tärkeitä palveluja. Vuoden 2020 lopussa valmistuneessa kiertotalouden edistämishjelmassa asetetaan tavoitteet ja mittarit, määritellään tarvittavat toimet ja varataan resurssit kiertotalouden edistämiseksi ja systeemisen muutoksen aikaansaamiseksi.

Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksista saavutettiin neuvottelutulos touko—kesäkuussa 2020, minkä jälkeen sopimukset hyväksyttiin kaupunkien ja kuntien elimissä. MAL-sopimusneuvottelut Lahden, Jyväskylän ja Kuopion kaupunkiseutujen kanssa jatkuivat vuodelle 2021. Ensimmäistä valtakunnallista 12-vuotista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa valmisteltiin parlamentaarisen ohjausryhmän ohjauksessa, ja liikenteen päästöjen vähentämiseksi valmisteltiin fossiilittoman liikenteen tiekarttaa ja kestävästä liikenteen verouudistusta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tasa-arvo-ohjelma hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksensä kesäkuussa 2020, ja sen toteutus kestää koko hallituskauden. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltiin perhevapauudistusta, joka lähti lausuntokierrokselle alkuvuodesta 21. Parlamentaarisen komitean työ kansallisen lapsistrategian valmistelemiseksi saatettiin loppuun ja strategia julkaistiin helmikuussa 21. Hallituksen esitys laiksi henkilöstön vähimmäismitoituksesta ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon yksiköissä annettiin eduskunnalle alkuvuonna 2020, ja laki tuli voimaan lokakuussa samana vuonna. Hallituksen esitys sote- ja hyvinvointialueiden perustamisesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi annettiin eduskunnalle joulukuussa 2020.

Kertomusvuoden 2020 keskeinen hanke oli oppivelvollisuuden laajentaminen 18 ikävuoteen asti. Perusopetuksen jälkeen oppivelvollisuutta suoritetaan tutkintotavoitteen mukaisesti lukiokoulutuksessa tai ammatillisessa koulutuksessa taikka erilaisissa nivelvaiheen koulutuksissa. Samalla toisen asteen koulutuksesta tulee opiskelijalle aidosti maksutonta. Ohjausta vahvistetaan ja nivelvaiheen koulutusta kehitetään. Lakimuutokset vahvistettiin vuoden 20 lopussa, ja uudistus tulee voimaan 1.8.2021.

Arvoisa puhemies! Haluan antaa kiitokseni ministereille ja ministeriöiden virkakunnalle kaikilla hallinnonaloilla tehdystä työstä hallitusohjelman toimeenpanemiseksi ja pandemian hallitsemiseksi. Kiitos myös eduskunnalle työstänne niin lainsäädännön kuin valtioneuvoston selonteiden käsittelyssä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja nyt keskusteluun, edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.13 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto antaa eduskunnalle perustuslain mukaan vuosittain hallituksen vuosikertomuksen hallituksen toiminnasta, valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä niistä toimista, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt. Vuosikertomus koostuu varsinaisesta kertomuksesta ja siihen liittyvästä neljästä liitteestä, eli ministeriöiden tuloksellisuuden kuvauksista, tilinpäätöslaskelmista, toimenpiteistä eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta sekä valtion yhtiöomistuksista. Tarkastusvaliokunta lähtee nyt perusteellisesti käsittelemään kertomusta liitteineen ja odottaa lausuntoja muilta valiokunnilta.

En ota nyt tässä yksityiskohtaisesti kantaa tähän vuosikertomukseen. Puhun ainoastaan kahdesta asiasta yleisellä tasolla.

Vuonna 2020 korona hallitsi meidän elämäämme, ja vuoden aikana paljastui myös paljon puutteita ennakkoinnissa ja varautumisessa tämänkaltaiseen kriisiin. Myös puutteita

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

lainsäädännössä ja kriisi johtamisessa tuli esille. Tuli selväksi, että Suomessa ei oltu varauduttu tämänkaltaiseen kriisiin, vaikka esimerkiksi tulevaisuusvaliokunta jo viime kaudella varoitteli lukuisia asiantuntijoita kuultuaan, että tämänkaltaisen pandemia on hyvin mahdollinen lähitulevaisuudessa. Kaikesta huolimatta on toki todettava, että Suomi on selvinnyt pandemiasta paremmin kuin monet muut maat, ja nyt onkin osattava katsoa tulevaisuuteen oppivassa hengessä. Tulevaisuuteen katsominen ja tulevaisuuteen suuntautuminen edellyttää kuitenkin, että otamme opiksemme nyt tehdyistä virheistä ja huomaamistamme puutteista ja siten valmistaudumme paremmin seuraavaan kriisiin.

Hyvä, että vuosikertomuksessa on kuvattu kuukausittain tehty koronatoimenpiteet, sillä tämä helpottaa oppimiskohteiden tunnistamista. Kertomus ei kuitenkaan sisällä syvällisempää analyysia kriisivuonna havaituista valtionhallinnon ja lainsäädännön kehittämistarpeista. Vuoden aikana keskusteluun on noussut esimerkiksi Suomen hallintojärjestelmän hajautetun mallin toiminta kriisiaikana ja siihen liittyvät vastuut ja valtaoikeudet. Esimerkkinä voidaan mainita lentokenttien terveysturvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvät kysymykset. Me tarvitsemme ehdottomasti kunnollisen yhteenvetokeskustelun koronavuoden opeista, mutta tämä toimintakertomus ei tarjoa siihen vielä riittävästi aineksia.

Arvoisa puhemies! Vuosikertomus etenee hallitusohjelman mukaisesti, ja siksi kestävä kehitys ja kestävä talous on punaisena lankana myös tässä vuosikertomuksessa. Näin pitääkin olla, sillä ilmaston lämpeneminen ja luonnon monimuotoisuuden katoaminen on globaalisti ja myös meillä suurempi uhka kuin korona konsanaan. Lisäksi on muistettava, että kestävyys on ekologisen ja taloudellisen kestävyuden lisäksi sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä. Kulttuurisesta kestävyydestä puhutaan ihan liian vähän, vaikka se on nyt koronan aikana korostunut. Kulttuuri laajasti ajatellen on yhteiskunnan resilienssin kannalta erittäin tärkeää. Resilienssi tarkoittaa kriisinsietokyvyn lisäksi myös sopeutumista uuteen tulevaisuuteen eli kykyä nähdä muutoksessa myös mahdollisuuksia. Tätä juuri nyt yhteiskuntamme tarvitsee.

Suomi on sitoutunut kestävä kasvun edistämiseen, mutta sen mittaaminen ontuu edelleen. Yksi keskeinen ongelma tässä on se, että käytämme edelleen pelkästään bruttokansantuotemittaria kuvaamaan talouden tilaa, vaikka se ei toimi ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden arvioinnissa. Sen avulla ei voi mitata ihmisen eikä luonnon hyvinvoinnin tilaa. Bkt-mittari kehitettiin aikanaan mittaamaan taloudellista toimeliaisuutta — sitä ei alun perinkään tarkoitettu hyvinvoinnin mittaamiseen, ja onkin kummallista, miten vaikeaa on ottaa käyttöön bkt:lle rinnakkaisia, jo kehitettyjä hyvinvointitalouden mittareita. Nyt olisi korkea aika myöntää, ettei bruttokansantuotteen kasvua pystytä kytkemään irti negatiivisista ympäristövaikutuksista, ja siksi tarvitsemme ehdottomasti bkt:n rinnalle muitakin mittareita ohjaamaan päätöksentekoa. Mittareiden toimivuutta ja osuvuutta kannattaa pohdita myös tämän vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä, sillä se on erittäin tärkeä asia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kivisaari.

17.18 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Vuodesta 2020 varmaan voidaan sanoa, että se oli koronavuosi. Päätimme kaikki yhdessä asettaa ihmisten terveyden etusijalle. Jokaista elämää rajoitettiin ja myös perusoikeuksiin puututtiin. Myös yrityksiä tuettiin, ja seitsemän lisätalousarvion kokonaisuus paisui ennätyksellisen suureksi. Epidemian seurauksena Suomen talous supistui ehkä vähemmän kuin suuri osa Euroopan talouksista vuonna 2020. Rajoitustoimet onnistuttiin Suomessa laatimaan enimmäkseen oikea-aikaisesti.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

sesti. Koronan leviämistä pystyttiin hillitsemään ja talous pidettiin pyörimässä. Totta kai joukkoon mahtui myös virheitä, turhaa säätämistä ja epätietoisuutta, mutta niin se usein tahtoo olla, kun ihmiset toimivat. Bruttokansantuote supistui Suomessa 2,8 prosenttia vuonna 2020. Tämä on merkittävästi vähemmän kuin mitä epidemian alkuvaiheessa ajateltiin. Vuosi 2020 oli, totta kai, kaikkiaan kivulias, mutta ehkä myös jonkinlainen torjuntavoitto kuitenkin.

Puhemies! Viime vuoden pandemiatilanteesta kärsivät eniten jo ennestään haavoittuvassa asemassa olleet ihmiset. Rajoitukset viivästyttivät monia sosiaalipalveluita ja kiireettömän hoidon palveluiden tarjoamista. Monelle nuorelle poikkeusvuosi myös osui herkkään elämänvaiheeseen. Koronan jälki on pitkä, ja monessa tapauksessa joudumme korjaamaan sen seurauksia vielä vuosia. Vieläkään emme tiedä kaikkia haavoja, joita se jätti.

Viime vuoden lopulla alkaneet rokotukset sekä hoitovelan purkamiseen varattu lisähoito antavat kuitenkin toivoa valoisasta tulevaisuudesta. Yrityspuolella korona runteli erityisesti matkailu- ja ravintola-alaa sekä kulttuuri-, liikunta- ja tapahtuma-alaa. Näiden asioiden katoaminen koettiin laajalti elämänlaadun merkittävänä laskuna. Tukia jaettiin, mutta niiden kohdentamisessa oli monin paikoin ongelmia. Lainsäädäntömme ei ollut täysin valmiina koronan kaltaiseen kriisiin. Siis vuodesta 2020 on paljon opittavaa. Se jää historiaan osittain pelon ja epävarmuuden vuotena.

Puhemies! Tämänhetkinen tilanne antaa jo luvan olla toiveikas. On erityisen tärkeää, että saamme kaikki mukaan koronan jälkeiseen nousukauteen. Vuodesta 2021 täytyy tulla [Puhemies koputtaa] parempi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Tynkkynen.

17.21 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu herra puhemies! Pääministeri Sanna Marin totesi pari päivää sitten Ilta-Sanomien vaalitentissä Jussi Halla-aholle, että opposition pitäisi kiittää hallitusta hallituksen toiminnasta tämän koronakriisin keskellä. No, onneksi me emme elä sellaisessa maassa, jossa on valeoppositio, vaan meillä on aidosti mahdollisuus myöskin kritiikkiin.

Käsitlemme hallituksen vuosikertomusta 2020, ja tuo vuosi paljasti sen, mihin hallituksesta on ja mihin hallituksesta ei ole. Hallitus on korostanut omassa ohjelmassaan sitä, kuinka se panostaa avoimeen viestintään, mutta koronavuoden aikana valitettavasti jouduimme huomaamaan, mitä nämä sanat tekoina käytännössä tarkoittavat. Kun me perussuomalaiset kysyttiin siitä, että onhan varauduttu korona-ajan suhteen siihen, että maskeja varmasti huoltovarmuusmielessä löytyy, hallituksen ministeri vakuutteli sitä, kuinka niitä todella löytyy, mutta löysimme itsemme siitä tilanteesta, että tähän ei todellakaan oltu varauduttu. Avoimuudesta hyvä esimerkki viime vuodelta taitaa olla myöskin se, että kun THL oli varautunut tekemään suositusvideoita liittyen maskinkäyttöön, niin hallitus eväsi sen, että niitä voitiin koskaan julkaista. Mikä mahtoi olla syy? Herää vain kysymys mieleen, että oliko se se, että niitä maskeja ei riittävästi ollut ja hallitus olisi joutunut huonoon valoon, jos tällaisia videoita oltaisiin alettu julkaisemaan, mutta maskit olisivat maasta loppu.

Myös hallituksen koronahoitamisesta ja -johtajuudesta yksi parhaimpia esimerkkejä viime vuodelta on Helsinki-Vantaan lentokentän sotku, jossa niin hallitus kuin muutkin viranomaiset syytelivät toisiaan, siirsivät vastuuta toisilleen. Mutta silloin, kun virusta tulee maahan tällaisia määriä yhden lentokentän kautta, hallitus ei voi paeta vastuutaan, vaan vii-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

meistään hallituksen on pakko ottaa vastuu tilanteesta, ja tämä sotku pääsi jatkumaan liian kauan ja uutta virusta pääsi tulemaan sisään. Hallitus ei myöskään lähtenyt alusta lähtien suunnittelemaan exit-strategiaa tästä koronatilanteesta, vaan se lähti seuraamaan tällaista epämääräistä hybridistrategiaa, jossa annetaan viruksen levitä, ja sitten kun se on levinnyt tarpeeksi paljon, niin sen jälkeen lähdetään rajoittamaan sitä viruksen leviämistä. Tämä tarkoitti sitä, että yhteiskunta jouduttiin puolisolukemaan useampaan kertaan. Tämä tarkoitti sitä, että yrityksiltä yhä enemmän loppui happi, kerta toisensa jälkeen, ja lopulta monet yritykset ovat olleet aivan polvillaan tai jopa kaatuneet. Hallitus olisi voinut toimia niin kuin esimerkiksi Uudessa-Seelannissa tai Thaimaassa tai muuten — mitä me ehdotettiin — eli että yksi täysi sulku kerralla tapetaan se virus täältä Suomesta, ja sen jälkeen tiukka rajakontrolli virukselle niin, ettei sitä pääsisi enää sisään. Mutta tämä ei käynyt: tämän hallituksen ideologiassa rajojen sulkeminen on se viimeinen asia, mitä halutaan tehdä. Tätä me vaadittiin useampaan kertaan, mutta tuntui siltä kuin tämä olisi mennyt kuuroille korville.

Hallitus on puolustellut voimakkaasti omaa toimintaansa koronakriisin keskellä, mutta ei se, että siivospäivänä Sanna sanoo äidilleen, että hän ei siivonnut yhtä huonosti kuin mitä Stefan siivosi, ole mikään selitys sille, että myöskin Sanna on siivonnut huonosti. Ollisi hyvä ymmärtää tämä, että todellakin asioita voidaan tehdä myöskin paremmin, ja siitä, että ollaan tehty jotakin, ei automaattisesti seuraa se kymppi plus -arvosana.

Hallituksella oli myöskin kunnianhimoiset työllisyystavoitteet. Valitettavasti kuitenkin viime vuonna jouduttiin näkemään sekin, että nämä vaikeat ratkaisut siirrettiin erilaisten työmarkkinajärjestöjen pyöriteltäväksi työryhmiin ja niitä ei saatu riittävästi aikaiseksi. Korona ei ole syy sille, että voidaan sanoa, että ”no nyt ei valitettavasti voida tehdä asioita”. Korona-aikana työllisyyden eteen pitää tehdä monin verroin enemmän asioita, vielä vaikeampia päätöksiä. Maahanmuuttoa tarjottiin ratkaisuksi, mutta valitettavasti suomalaisetkin tarvitsisivat niitä töitä. Toivottavasti hallitus ymmärtää, että vain se, että he ovat vallassa, ei tee heistä erinomaisia. Jos tämä punavihreä hallitus ei istuisi vallassa, olisi toinen hallitus, joka voisi tehdä asiat toisin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Elo.

17.27 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen vuosikertomus on hyvä katsaus hallituksen työhön ja siihen, miten hallitusohjelman tavoitteita on viety eteenpäin. Nostan vuosikertomuksesta esiin kestävän kehityksen työtä, jota tämä hallitus on vienyt koronasta huolimatta määrätietoisesti eteenpäin ja joka ansaitsee huomiota tässäkin yhteydessä. Kiitos pääministerille ja edustaja Mäkisalo-Ropposelle myös näiden teemojen esiin nostamisesta.

Kansainvälisten arvioiden valossa Suomi ja muista Pohjoismaista Ruotsi ja Tanska ovat kärjessä kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030 -tavoitteiden globaalissa toteuttamisessa. Suomen suurimmat haasteet liittyvät ilmastonmuutokseen, kulutus- ja tuotantotapoihin, luonnon monimuotoisuuteen sekä kehitysyhteistyörahoituksen tasoon.

Hallitus on kuullut myös kansalaisia tässä asiassa. Tämän vuoden tammikuussa kolmatta kertaa järjestetty kestävän kehityksen kansalaisraati keräsi noin 500 suomalaista arvioimaan Suomen kestävän kehityksen nykytilaa. Pidän arvokkaana, että päätöksiä arvioidaan laajasti kansalaisten kanssa yhdessä ja lisätään näin osallisuutta myös valtakunnan tason päätöksentekoon. Ympäristöllisen kestävyys osalta raatilaiset pitivät hyvänä Suomen nykytilannetta ja viimeaikaista kehitystä muun muassa puuston määrän, uusiutuvan ener-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

gian osuuden sekä ilmanlaadun osalta. Huonoksi nykytila ja viimeaikainen kehitys sen sijaan arvioitiin muun muassa luonnon monimuotoisuuden tilan, ympäristölle haitallisten tukien määrän, jokien ravinnekuorman, luonnonvarojen kulutuksen, yksityisen kulutuksen hiilijalanjäljen ja henkilöliikenteen hiilidioksidipäästöjen osalta. Näiden asioiden eteen teemme hallituksessa jatkuvasti työtä.

Arvoisa puhemies! Kuten pääministerikin totesi, ilmastolain uudistus on ilmastomuutoksen torjunnan kannalta keskeinen käynnissä oleva lakihanke. Ilmastolakiin päivitetään hallitusohjelman tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä. Myös vuoden 2050 päästövähennystavoitetta kiristetään, ja lakiin lisätään hiilineutraaliuspolkua vastaavat päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040.

Luonnonsuojelulaki puolestaan on yksi tärkeimmistä keinoistamme turvata Suomen luonnon monimuotoisuutta. Lain uudistus on käynnissä, ja tavoitteena on turvata entistä paremmin lajeja, luontotyyppäjä sekä luonnon tarjoamia tärkeitä palveluja. Lakiuudistuksen on määrä valmistua vielä tämän vuoden aikana.

Arvoisa puhemies! Hallitus on satsannut ennätyselliset määrät luonnonsuojeluun, ja tulokset alkavat näkyä. Helmi-elinympäristöohjelman myötä on tehty konkreettisia suojelu-, ennallistamis- ja luonnonhoitotöitä. Esimerkiksi soita on suojeltu jo lähes 5 600 hehtaaria ja ennallistettu noin 1 800 hehtaaria. Myös kunnat ovat saaneet vauhtia luontotyöhönsä Kunta-Helmi-avustusten kautta. Kuntien luontohankkeita on avustettu noin 3 miljoonalla eurolla. Talousmetsien monimuotoisuutta on edistetty muun muassa vahvistamalla Metso-ohjelman toimeenpanoa.

Kiertotalouden osalta otimme merkittävän edistysaskeleen, kun kiertotalouden edistämishjelmassa asetettiin ensimmäistä kertaa konkreettiset mitattavat tavoitteet luonnonvarojen kulutukselle. Ohjelmassa määritellään tarvittavat toimet kiertotalouden edistämiseksi ja systeemisen muutoksen aikaansaamiseksi. Tässä voimme myös Suomessa olla edelläkävijöitä.

Vielä nostan vuoden 2020 alussa käynnistyneen miljoonan euron ilmastoruokaohjelman, jonka avulla ollaan muun muassa käynnistämässä kansallista kasviproteiiniklusteria. Meillä on Suomessa hienoja ja maukkaita kasvipohjaisia ruokainnovaatioita. Nyt on tärkeää varmistaa, että koko arvoketju toimii ja niin Härkistä kuin Nyhtökauraakin voidaan valmistaa kotimaisista raaka-aineista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tekemä ilmasto- ja luontotyö osoittaa, että tämä hallitus ottaa ilmastokriisin ja luontokadon tosissaan. Paljon riittää vielä tehtävää, ja siitä saamme lukea seuraavista hallituksen vuosikertomuksista.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kinnunen.

17.31 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos pääministeri Marinille tämän hallituksen vuosikertomuksen selkeästä esittelystä. Kiitos teille ja koko hallitukselle ututterasta toiminnasta haastavana aikana. Kaiken keskellä on saatu paljon aikaan.

Vuosi 2020 jää historiankirjoihin kertakaikkisen poikkeuksellisenä vuotena. Maaliskuussa Suomi siirtyi ensimmäistä kertaa sodan jälkeen poikkeusoloihin. Nyt vihollinen on koko maailman yhteinen näkymätön virus. Perusoikeuksia jouduttiin rajoittamaan merkittävästi. Suomi pärjäsi vuoden aikana koronan torjunta- ja hoitotoimissa kansainvälisesti verrattuna varsin hyvin. Sairastuneiden ja koronan vuoksi kuolleiden määrät pysyivät rajoitustoimien ja kansalaisten hyvän suositusten noudattamisen ansiosta moniin naapuri-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

maihin verrattuna varsin pieninä. Epidemian seurauksena Suomen talous supistui vähemmän kuin suurin osa Euroopan talouksista vuonna 2020. Rajoitustoimet olivat riittäviä pitämään tautitapaukset maltillisina ja mahdollistivat kuitenkin talouden toimintaa, vaikkakin rajoitetusti. Tätä oikeasuhtaisuutta voidaan pitää onnistumisena. Tänä on puhuttu jo voimakkaasti yhteiskunnan avaamisesta. Se on mahdollista, kun vuosi 2020 meni hyvin.

Arvoisa puhemies! Poikkeuksellisenä aikana hallitus teki rohkeita ja kauaskantoisia päätöksiä. Korkeakoulujen aloituspaikkojen merkittävät lisäykset ja koulutusvastuulaajennukset ovat erittäin tärkeitä toimia, jotka antavat toivoa ja tuovat osaavaa työvoimaa myös maakuntiin. Valmisteltiin myös seutukaupunkiselvitystä, joka nosti esille ammattikorkeakoulujen ja yritysten välisen yhteistyön merkityksen. Ylipäättään sivistykseen panostettiin merkittävästi. Tänä keväänä eduskunnalle annettua koulutuspoliittista selontekoa edistettiin. Oppivelvollisuuden laajentaminen toteutui. Se oli merkittävä koulu-uudistus, jossa kaikilla on oikeus oppia täysi-ikäisyyteen saakka. Yhteiskunnan velvollisuudeksi tuli pitää kaikki mukana. Koulupudokkuuteen ja koulupoissaoloihin puuttumiseen päätettiin luoda toimintamalli. Jatkuvan oppimisen uudistusta vietiin eteenpäin.

Myös hyvinvointimme perustasta pidettiin kiinni. Yrityksiä kannettiin pahimman kriisin yli. Kehittämisavustuksilla otettiin merkittäviä digi- ja innovaatioloikkia. Virheitäkin tehtiin, se on selvää. Matkailu- ja ravintola-alan akuuttiin rahoitustarpeeseen olisi pitänyt saada nopeammin tukea, samoin kulttuurialan tilanne olisi pitänyt saada jo ratkaistua. Nyt on katsottava tulevaisuuteen. Tarvitsemme, kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen täällä totesi, selkeän läpikäyntikeskustelun, kunhan kulkutauti on selätetty.

Oikeutta elämään on edelleen suojeltava kaikissa oloissa. Tämä tehtävä nousee perustuslaistamme. Muutos on myös mahdollisuus. Koronavuosi on kaiken kaikkiaan ollut opettavainen. On tehtävä yhteistyötä myös toisten Pohjoismaiden kanssa, kun varaudumme tuleviin kulkutauteihin. On tehtävä tutkimuksia, jotta voimme oppia tulevaisuutta varten. Näin maamme kehittyy kriisinkestävämmäksi.

Arvoisa puhemies! Hallitusta on ehdottomasti kiitettävä kyvystä tehdä vaikeita päätöksiä erittäin vaikeissa olosuhteissa. Olemme tehneet työllisyyspäätöksiä, niin kovia kuin pehmeämpiäkin, joista kiitos erityisesti osatyökykyisten, vammaisten ja kehitysvammaisten työllistämisen edistämisestä. Poikkeuksellisen vaikeissa oloissa hallitus on tehnyt hyvää työtä. Tulevat sukupolvet tulevat kiittämään erityisesti sivistykseen ja koulutukseen tehdyistä panostuksista. Yhteinen työ jatkuu. Pidetään kaikki mukana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Essayah.

17.37 Sari Essayah kd: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hallituksen vuosikertomuksesta käy hyvin ilmi se, että vaikka pääasiallisesti on keskitytty koronan hoitamiseen, niin täytyy sanoa, että eduskunnassa on kuitenkin viety läpi mittava määrä erilaisia lakihankkeita. Ja vaikka ehkä julkisuudessa saa sen kuvan, että täällä oppositio mukamas kaikkea vastustaa ja hallitus puskee asioita eteenpäin, niin tosiasiallisesti joukossa on hyvin paljon sellaisia esityksiä, että sekä hallituksen että opposition tahtotila on ollut viedä niitä eteenpäin.

Kun itse katselen tätä lainsäädäntötyötä valtiovarainvaliokunnan näkökulmasta, jossa olen varajäsenenä, ja suuren valiokunnan jäsenenä, niin tietysti täytyy sanoa, että molemmissa valiokunnissa on tehty varsin radikaaleja ratkaisuja, joitten kohdalla miettii, mitä se tarkoittaa tulevaisuuden sukupolville, se, minkälaisia päätöksiä olemme viime vuoden aikana tehneet. Valtiovarainvaliokunnan kohdalla puhun ennen kaikkea tästä velkaantumis-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

kehityksestä — seitsemän lisäbudjettia, en muista täällä talossa istuneena sellaista vuotta koskaan olleen — ja täytyy sanoa, että tämä velkaantumisen määrä on myöskin ollut sellainen, että eivät varmaan täällä talossa tällä hetkellä olevat ole sellaisia velkamääriä olleet ottamassa Suomelle. Ja nämä kaikki ovat sitten maksussa meidän lapsenlapsillemmekin. Suuren valiokunnan näkökulmasta katsottuna toinen on tietysti tämä Euroopan unionin muuttuminen ja nämä radikaalit askeleet, mitä nyt on unionin perusääntöjä venyttämällä ja uudelleen tulkitsemalla otettu. Siinä mielessä ajattelen, että kriisivuodesta huolimatta näistä asioista olisi pitänyt pystyä käymään syvällisempää kansalaiskeskustelua, enkä olisi pitänyt pahaksi, vaikka tästä asiasta oltaisiin kansanäänestyskin järjestetty, koska verotusoi-keuden avaaminen on sellainen asia, johon aikoinaan kansanäänestyksessä suomalaiset eivät ole antaneet mandaattia.

Ihan lyhyesti: Kollega, edustaja Mäkisalo-Ropponen täällä nosti esille sen, että meidän pitäisi pystyä enemmän keksimään tai löytämään erilaisia hyvinvoinnin mittareita kuin pelkästään bkt. Olen tästä samaa mieltä, että bkt yksinään ei varmasti ole paras mahdollinen kuvaaja, mutta se on tietyllä tavalla varsin lahjomaton luku. Sen tähden joskus olen Euroopan parlamentissa ollut mukana sellaisessa työryhmässä, joka pohti, mitä muita mahdollisia mittareita voitaisiin löytää, ja näitten kohdalla vain on yleensä kyllä tultu siihen lopputulemaan, että ne ovat vielä huonompia mittareita kuin bkt mutta bkt täydennettynä erilaisilla hyvinvointia kuvaavilla mittareilla todennäköisesti antaisi sitten parhaan mahdollisen lopputuleman.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Mäkisalo-Ropponen.

17.40 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Olen ihan samaa mieltä edustaja Essayah'n kanssa, että emme me voi varmaan luopua bkt:n käytöstä, mutta kysymys on nimenomaan siitä, että se ei yksin riitä, me tarvitaan sen rinnalle niitä hyvinvointitalouden mittareita, jolloin me saadaan vähän laajempi näkökulma tähän päätöksentekoon, ja sitä peräänkuulutin.

Mutta, arvoisa puhemies, täytyy sanoa, että kyllähän me olemme selvinneet tästä koronasta hyvin, jos verrataan meidän tilannetta esimerkiksi muihin maihin, eli täytyy siinä mielessä olla rehellinen, että voimme olla tyytyväisiä tähän meidän toimintaan. Minun mielestäni suurin ongelma on se, että meillä ei ole ollut yhteiskunnassa sellaista riittävää ennakkointia, tai jos on ollut sitä ennakkointia ja ennakkointitiedon keräämistä, niin ei se ole ainakaan ohjannut toimintaa ja päätöksentekoa, mutta se nyt ei kyllä ole tämän hallituksen vika, vaan kysymys on enemmänkin siitä, että meillä ei ole ollut sitä ennakkointitiedon arvostamista eikä sitä ole osattu hyödyntää, vaikka sitä on kerätty.

Nimittäin tosiasia on se, että kenellekään niistä ihmisistä, jotka ovat vähänkin tutustuneet globaaliin ennakkointitutkimukseen tai kansalliseen ennakkointitutkimukseen, tämä koronapandemia ei ole yllätys. Tästä on jo niin monta vuotta puhuttu, että tällainen viruspandemia, joka voi olla tappava, lähtee leviämään lähiaikoina ympäri maailmaa, mutta ei tämä ole johtanut mihinkään toimenpiteisiin. Eli kuten tuossa omassa puheenvuorossani sanoin, jo viime kaudella tulevaisuusvaliokunta nosti tämän pandemiauhkan esille, mutta emme me tehneet yhteiskunnassa yhtään mitään näiden tilanteiden korjaamiseksi.

Puhemies! Mutta nyt ei ole siis mitään järkeä etsiä syyllisiä, vaan kaikkein tärkeintä on analysoida tämä tilanne perusteellisesti ja ottaa opiksi kaikista niistä virheistä, mitä on tapahtunut, ja sillä tavalla oppivassa hengessä korjata niitä epäkohtia, jotka ovat nyt nous-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

seet esille. Ja kyllä minä toivoisin oikein hartaasti, että opittaisiin myös hyödyntämään tätä ennakointitietoa päätöksenteossa paljon paremmin kuin ennen. Ja nyt on pakko mainostaa myöskin tuota tulevaisuusvaliokuntaa. Suomi on siinä mielessä harvinainen maa, että meillä toimii parlamentissa tulevaisuusvaliokunta, jota ihaillaan ympäri maailmaa, mutta me emme Suomessa välttämättä osaa käyttää sitä niin hyvin hyödyksi kuin voisimme. Tulevaisuusvaliokunta nimittäin jatkuvasti tuottaa mietinnöissään ja lausunnoissaan ennakointitietoa — tai me emme sitä tuota, vaan me keräämme sitä tutkijoilta. Toivon, että myöskin tässä talossa opittaisiin enemmän ja paremmin hyödyntämään tulevaisuusvaliokuntaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ledamot Löfström.

17.43 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Det har varit ett helt exceptionellt år i fjol, ett år som ingen hade kunnat förbereda sig på och som ingen heller hade önskat att man skulle få leva igenom. Tack till statsministern för en utmärkt redogörelse.

Jag minns då statsministern kallade riksdagsgrupperna och partiernas ledningar till ett möte innan pandemin slog till mot Finland för att ha en parlamentarisk genomgång med THL, finansministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Åtminstone för mig blev det där tydligt hur allvarligt det här skulle komma att bli, vilket inte var helt självklart eftersom den statistiken vi hade fått från andra länder gällande coronasituationen inte var fullständig. Man hade ingen kristallkula då man fattade beslut, men man fattade beslut enligt bästa förmåga med den informationen man haft och man har försökt göra sitt bästa varje dag.

Det är oppositionens uppgift att kritisera regeringen, men det känns varken ärligt, rättvist eller sakligt att bara lyfta upp det negativa och det som inte har gått perfekt. För det gäller att komma ihåg den stora bilden, the big picture, och den är att Finland i ett internationellt perspektiv har klarat sig väldigt bra. Sjukhuskapaciteten har räckt till. Över 900 döda är många, men i jämförelse med ett internationellt perspektiv är det ett lågt tal, och vår ekonomi har klarat sig förhållandevis bra. Jag, och jag tror att vi alla här, har sett hur mycket regeringens ministrar har slitit, och vi vet att ministrar också bara är människor och att dygnet har 24 timmar. Man har försökt göra sitt bästa varje dag och jag är tacksam för det, inte bara som riksdagsledamot utan också som finländare.

Jag vill framföra tack till hela regeringen och till statsministern för hur ni har kämpat under det här året, även om det mesta man hör bara är kritik.

Det finns så klart saker som jag tycker man kunde göra bättre, inte minst kommunikationen. Jag hoppas att vi kan få kontakterna till Åland att fungera bättre, och jag tror att vi har lärt oss mycket under pandemin. Jag vill också här betona att saker har blivit bättre hela tiden och att också tjänstemännen i förvaltningen har jobbat hårt. Tack också till minister Lintilä som besökte Åland förra sommaren. Ur ett åländskt perspektiv vill jag också tacka regeringen för de ekonomiska stödpaketet som har getts till ekonomin, och framför allt då stöden till sjöfarten som har hållit kommunikationerna till Åland fungerande under pandemin och som är en mycket, mycket stor arbetsgivare. Det är en viktig sak när man tittar tillbaka på det här förra året.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Översättning.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Edustaja Koskinen.

17.48 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Yhdyn omastani ja valtiovarainvaliokunnan puolesta noihin kiitoksiin, joita edustaja Löfström kertoi. Aiemmin jo edustaja Mäkisalo-Ropponen oikaisi hieman niitä kuvia, joita edustaja Essayahin kysymykseen sisältyi. Todellisuudessa Suomi on pärjännyt hyvin, ja toivottavasti siinä tarkastusvaliokunnan mietinnössä on saatavissa jo tällaista vertailuaineistoa muihin maihin, kun nyt kokonaiskuva hahmottuu siitä, mitä edellisen vuoden aikana on tapahtunut sekä tämän terveysuhkan ja tapahtuneen pandemiatilanteen hoidon osalta että sitten sen talousvaikutusten, talouskriisin, osalta. Se olisi tulevia aikoja vartenkin hyvä tällainen normaalia poikkeava lisä tuohon tarkastusvaliokunnan mietintöön.

Toinen asia, joka olisi varmaan hyvä ja kuuluisi tarkastusvaliokunnan rooliin, on nämä hyvin poikkeukselliset toimet, joita yritysten pelastamiseksi on tehty, hakea tällaista kokonaisarviota, miten hyvin siinä onnistuttiin sekä Business Finlandin ja elyjen kautta pikaisesti järjestettyjen tukien osalta että sitten näitten ehkä vähän hitaastikin käyttöön saatujen kustannustukien osalta. Tietysti niiden pääarviointi tapahtuu vielä tämän vuoden osalta. Nyt on viime päivinäkin ollut tällaista jälkiviisautta siitä, ja nythän on helppo sanoa, että olisi pitänyt olla toisinpäin, että olla mittavat kustannustuet ensin käytössä ja sitten tehdä ehkä tällaisia kehittämiseen pidemmälle eteenpäin suuntaavia tukimalleja, mutta se on tietysti eri tilanne nyt jälkeenpäin siihen ottaa kantaa kuin mitä on ollut silloin ehdotuksia valmisteltaessa.

Nyt on tehty myös tällaista ulkoista tarkastusten selvitystä näistä yritystuen muodoista, ja ne voisivat olla semmoisena perusaineistona, jota tarkastusvaliokuntakin voi käyttää, mutta tietysti olisi hyvä saada myös toisia ja kolmansia näkemyksiä siitä, miten nämä järjestelyt ovat toimineet ja mitä niistä sitten pitää ottaa oppia vastaisen varalle. Uskon, että juuri tämä poikkeuksellinen tilanne innostaa tarkastusvaliokuntaa ja että myös hallituksen vuosikertomuksen arviointi tapahtuu laueammin ja toisella tavalla kuin semmoisen ihan normaalin vuoden kertomuksen arviointi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, ja nyt vielä edustaja Tynkkynen.

17.51 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Arvelinkin, että tästä puheenvuorosta, mitä pidin, poimitaan tiettyjä pointteja. Se, mitä yritin siinä sanoa, oli nimenomaan se — otan nyt esimerkiksi — että vaikka nämä terveydelliset seuraamukset, mitä koronasta on ollut Suomelle, ovat olleet pienempiä kuin joissain muissa maissa, niin kuitenkin esimerkiksi yritysten puolella tai muuten ne seuraukset ovat olleet hyvin vakavia. Näin ollen opposition tehtävänä on todellakin kirittää hallitusta omissa toimissaan. Itse näen, että se, oltaisiinko voitu tehdä tällainen yksi täyssulku, kuten esimerkiksi Uusi-Seelanti teki, on ihan relevantti vaihtoehto.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen piti erinomaisen puheenvuoron oppimisesta, mitä me voimme oppia edellisestä vuodesta, tästä koronavuodesta. Tähän liittyen haluaisinkin kysyä itse asiassa pääministeriltä meidän valmiudesta tuleviin kriiseihin, mitä nyt tämän vuoden 2020 osalta on opittu. Jos meille esimerkiksi iskisi nyt joku pahempi tauti, joku ebolan kaltainen tauti — sanotaan, että se voi tapahtua jo heti nyt, jos esimerkiksi koronavirus muuntautuu, niin kuin me nähdään, että virusmuunnoksia tulee aika isolla sykkeellä — sanotaan, että hyvin tappava tauti, joka tarttuu tosi nopeasti, ja me jouduttaisiin pikaisesti sul-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

kuihin ja niin edelleen, niin haluaisin kysyä, missä vaiheessa tällä hetkellä on työ lainsäädäntökehikon osalta: miten me pystymme tämän tilanteen handlaamaan, jos se olisi huomattavasti vakavampi tauti, joka täällä lähtisi leviämään, vai onko siinä vielä työtä edessä?

Toisaalta haluaisin kysyä myöskin toiselta paikalla olevalta ministeriltä yritysten tukemiseen liittyen saman kysymyksen. Jos meillä nyt iskisi tällainen huomattavasti pahempi tauti, joka alkaisi jylläämään, sehän tarkoittaisi, että varmasti jouduttaisiin sulkemaan yrityksiä, liikkeitä, ravintoloita ja niin edelleen. Pärjättäisiinkö nyt niillä yritysten tukemismalleilla, mitä meillä on tällä hetkellä käytössä, vai onko tässä vielä työtä edessä? — Kii-tos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin nyt ainakin.

17.53 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole edustaja Tynkkysen kanssa laisinkaan eri mieltä siitä, etteikö paras tapa vastata pandemian kaltaiseen kriisiin olisi erittäin nopeat, voimakkaat rajoitustoimet, joilla tilanne saataisiin nopeasti hallintaan. Olen tästä asiasta kyllä hyvin pitkälti samaa mieltä, ja samalla meidän pitää havaita, että meillä on ollut hallituksena vaikeuksia myös tästä talosta saada läpi juuri sen kaltaisia rajoitustoimenpiteitä, joita esimerkiksi Uudessa-Seelannissa on ollut käytössä koko pandemian ajan ja myös matalammalla kynnyksellä käyttöön otettavissa.

Me tarvitsemme lainsäädännön kokonaisuudistusta, se pitää käynnistää tämän kriisin jälkeen — jo tämän kriisin aikana, mikäli tämä kriisi tästä kovasti pitkittyy. Ja me tarvitsemme parlamentaarista yhteistyötä tähän, koska ymmärrettävästi nämä kysymykset, joita meidän pitää ratkaista, ovat sen kaltaisia, että ne rajoittaisivat kansalaisten perusoikeuksia erittäin kovasti, koska tavoitteena olisi taudin mahdollisimman tehokas hallinta ja hillintä ja estäminen esimerkiksi juuri sen kaltaisessa tilanteessa, että meille tulisi pandemia, jossa olisi tätäkin pandemiaa vakavampi virus, olisi nopeammin leviävä, helpommin tarttuva ja vielä tätäkin vakavampi. Eli kyllä me tarvitsemme lainsäädäntötyötä ja uudistamista tässä, ja me tarvitsemme parlamentaarista yhteistyötä kaikkien puolueiden välillä, niin valmiuslain uudistamisen osalta kuin kenties myös kokonaan uudenlaisen pandemialainsäädännön osalta. Näistä kysymyksistä olen aivan samaa mieltä, ja tätä työtä paraikaa tehdäänkin, muun muassa oikeusministeriössä valmiuslainsäädännön uudistamista, ja myös laajemmin olen esittänyt ajatuksen siitä, että me tarvitsisimme erillisen pandemialainsäädännön.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministeri Lintilä vielä lyhyesti.

17.55 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Oikeastaan otan kopin tuosta pääministerin puheenvuorosta. Kun edustaja kysyi, mitä tehtäisiin yritysten tukemisen osalta eri tavalla, niin mehän lähdettiin silloin vuosi ja pari kuukautta sitten tilanteesta, että meillä ei ollut mitään lainsäädäntöä olemassa, ei mitään. Valitettavasti oli jonkunäköinen semmoinen mielikuva, että me voidaan laittaa suoraa tukea TEMistä yrityksille. Yhtään euroa ei liiku, jos ei sen takana ole lakia ja teknistä järjestelmää, jolla se hoidetaan. Me lähdettiin liikkeelle samalla viikolla, kun pandemia julistettiin Suomessa. Silloin meillä maksettiin ensimmäiset tuet Business Finlandin kautta ulos, ja sen jälkeen me aloitettiin tämän kustannustukilain tekeminen. Eli mehän on tehty täysin puhtaalta pöydältä tämä kustannustukilaki, ja kyllä se tulisi olemaan sitten jatkossakin se laki, joka tulisi olemaan se keskeinen yritysten tukemisen kannalta. Joskus törmää siihen, että yritykset

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

lähtevät siitä, että heille pitäisi korvata mahdollisia menetettyjä tuloja. Se olisi täysin kestävä tie. Ei kukaan voi lähteä siihen, että mahdollisia menetettyjä tuloja korvattaisiin. Me voidaan korvata kuluja, joita on aiheutunut. Mutta lainsäädännöllisesti me on tehty hyvä työ, ja olen sanonut jo aiemminkin julkisuuteen, että tämä on laki, joka kannattaa laittaa sitten naftaliiniin ja ottaa se sieltä, jos tällainen tapahtuma, johon edustaja viittasi, tulee vielä joskus.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Tynkkynen.

17.57 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Uskon, että näihin kysymyksiin sain tässä äsken vastauksen, jos tulkitsin niitä oikein, että vastaus oli se, että valitettavasti tällä hetkellä, jos nyt iskisi ja lähtisi liikkeelle sellainen koronavirusmuunnos, joka olisi todella tappava, meidän lainsäädäntökehikko ja myöskään yritysten tukemisen muodot eivät olisi siihen valmiita, välttämättä me ei oltaisi valmiita siihen tilanteeseen.

Minulla ei ole enää kysymystä esittää, mutta ihan vain evästyksenä: Toivon, että näiden asioiden valmistelua voitaisiin kirittää. Me voidaan tuudittautua siihen tunteeseen, että tämän kriisin jälkeen me sitten lähdetään ikään kuin hoitamaan nämä lainsäädäntökehikot ja valmiuslait ja muut kuntoon, mutta se voi olla huomenna, se voi olla viikon päästä, se voi olla vuoden päästä, hyvin nopeasti se voi tapahtua, ja siksi tätä työtä ehkä olisi syytä priorisoida. Ja jos vaaditaan sitten isompia uudistuksia, jotka vaativat ikään kuin kahden eduskunnan päätökset, niin näiltä osin olisi ehkä syytä todella nopeasti alkaa työhön, koska se tilanne saattaa rysähtää päälle milloin tahansa. Mutta tämä vain rohkaisuna ja kannustuksena tarttua tähän työhön ja priorisoida sitä nopeammin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Tynkkysellä ei ollut kysymystä, mutta ministeri Lintilällä on vastaus.

17.58 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan nyt korjauksena edustajalle se, että tämä kustannustukilaki on sellainen, että sitä pystytään jatkamaan aina eteenpäin — se vertailukausi määritellään. Jos tulisi uusi pandemia, me pystytään jatkamaan sitä eteenpäin. Eli peruslaki on olemassa. Ei meidän tarvitse lähteä siihen rakentamaan uutta lakia. Että sen verran korjaan nyt tätä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan, jolle muiden erikoisvaliokuntien on annettava lausunto viimeistään 30.9.2021.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energian alkuperätakuista

Hallituksen esitys HE 87/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Nyt lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Lintilä, olkaapa hyvä.

Keskustelu

17.59 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Puhemies! Verrattain lyhyesti. Eli kyse on esityksestä, jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki energian alkuperätakuista ja kumottavaksi voimassa oleva laki sähkön alkuperän varmentamisesta ja ilmoittamisesta. Ehdotetulla uudella lailla pantaisiin täytäntöön uudelleenlaaditun uusiutuvan energian direktiivin alkuperätakuista koskeva säätely sekä sähkömarkkinadirektiivin säännökset sähkön alkuperän ilmoittamisesta.

Esityksen tavoitteena on parantaa asiakkaan mahdollisuutta vaikuttaa kuluttamansa energian alkuperään luotettavan järjestelmän kautta. Alkuperätakuun avulla esimerkiksi kuluttaja voisi varmistua siitä, että hänelle uusiutuvana markkinoitu ja myyty energia on tuotettu uusiutuvilla energialähteillä. Alkuperätakuujärjestelmää koskeva kansallinen sääntely laajennettaisiin sähkön lisäksi kaasuun ja vetyyn sekä lämmitykseen ja jäähdytykseen. Alkuperätakuista myönnettäisiin jatkossa uusiutuville energialähteille tuotetun energian lisäksi hukkalämmölle ja -kylmälle sekä ydinvoimalla tuotetulle sähkölle. Näille uudentyyppisille alkuperätakuille on nähty tarve, koska asiakkaalla on kiinnostus myös muita päästöttömiä energiatuotteita kuin uusiutuvaa energiaa kohtaan.

Energian alkuperän varmennusvelvoite laajennettaisiin koskemaan kaikkia energiamuotoja ja erikseen säädetyin poikkeuksin. Poikkeuksilla pyritään vähentämään toimijoiden ja hallinnollista taakkaa niissä tilanteissa, joissa alkuperätakuista ei voida katsoa olevan lisäarvoa ja energian alkuperä on tiedossa.

Ehdotetussa laissa nimettäisiin kolme organisaatiota alkuperätakuurekisterin ylläpitäjiksi. Sähkön alkuperärekisteristä vastaisi jatkossakin kantaverkonhaltija Fingrid Oy, kaasun ja vedyn alkuperärekisteristä vastaisi kaasun siirtoverkonhaltija Gasgrid Finland Oy, ja lämmityksen ja jäähdytyksen alkuperätakuurekisterin ylläpitäjänä toimisi Energiavirasto, joka myös valvoisi lain noudattamista.

Arvoisa puhemies! Ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan 30.6.2021.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028

Hallituksen esitys HE 46/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Lintilä.

Keskustelu

18.02 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esityksellä säädettäisiin valtionavustusten myöntämisestä yritystoiminnan kehittämiseen vuosina 2021—2028. Lakiesitys liittyy keskeisiltä osiltaan Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakauden 2021—2027 alkamiseen vuonna 21.

Lain mukaisilla avustuksilla edistettäisiin taloudellista kasvua, työllisyyttä, yritysten innovaatiotoimintaa ja kilpailukykyä sekä muita elinkeinopoliittisia tavoitteita. Edellä mainittuihin tavoitteisiin pyritään myöntämällä avustuksia erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kasvuun ja kehittämiseen.

Merkittävä osa lain mukaan myönnettävistä avustuksista osarahoitettaisiin EU:n alue- ja rakennepoliittikkarahastojen varoista. Avustusten rahoittamiseen käytettäisiin erityisesti Euroopan aluekehitysrahastosta ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta saatavia varoja. Avustusten myöntämisessä onkin huomioitava Euroopan unionin ja kansallisen alue- ja rakennepolitiikan tavoitteet sekä kilpailunäkökohdat. EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahoituksen keskeisiä painopisteitä ohjelmakaudella ovat hiilineutraalisuuden ja digitaalisuuden edistäminen.

Avustusjärjestelmä ja sääntelyn päälinjat säilyisivät voimassa olevaa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettua lakia vastaavina. Avustusjärjestelmä muodostuisi edelleen kahdesta avustusmuodosta: yrityksen kehittämisavustuksesta ja toimintaympäristön kehittämisavustuksesta. Lain mukaisia avustuksia koskevat asiat käsiteltäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa. Avustusten piiriin kuuluisivat jatkossa kaikki toimialat pois lukien kala-, maa- ja metsätalouden alkutuotanto, kun voimassa olevan lain mukaan kalatalous, maatalous ja metsätalous on kokonaan suljettu avustusten piiristä. Muutoksen taustalla ovat nykyisten eri yritystukimuotojen osalta havaitut väliinputoamistilanteet, joita muutoksella voidaan osaltaan vähentää.

Yrityksen kehittämisavustusta myönnettäisiin pk-yritykselle innovatiiviseen kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyviin kehittämistoimenpiteisiin sekä investointeihin. Vaikka avustuksen myöntämisen painopiste on pk-yrityksissä, niin Itä- ja Pohjois-Suomessa on perusteltua edelleen säilyttää EU:n valtiontukisääntöjen näille alueille sallima mahdollisuus myöntää kehittämisavustusta myös suurten yritysten investointeihin.

Toimintaympäristön kehittämisavustusta myönnettäisiin voittoa tavoittelemattomille julkisille ja yksityisille yhteisöille ja säätiöille hankkeisiin, joiden tarkoituksena on parantaa yritysten toimintaympäristöä ja kehittymisedellytyksiä. Toimintaympäristön kehittämisavustuksella on tarkoitus tukea kasvua ja elinkeinorakenteen monipuolistumista, innovaatioiden kehittämisen edellytysten luomista sekä muita toimintaympäristöä ja kehittämisedellytyksiä parantavia hankkeita sekä edistää yritysten välistä yhteistyötä, yritys- ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä ja soveltavaa tutkimusta. Lainmukaiset avustusmuodot vastaavat käyttötarkoituksiltaan pääosin nykyisen lain mukaisia avustuksia, eikä avustusten käyttämistä olla laajentamassa uusiin hanketyyppeihin.

Arvoisa rouva puhemies! Lailla mahdollistettaisiin kehittämisavustusten myöntäminen yrityksille niiden elinkaaren eri vaiheissa. Kehittämisavustuksilla tuettaisiin kasvun edellytyksenä olevaa yritystoiminnan uudistumista ja liiketoimintaosaamisen kehittämistä. Lisäksi tuettaisiin pk-yritysten kansainvälistymiseen liittyviä toimenpiteitä. Voimassa olevan lain vaikuttavuustutkimuksen mukaan kehittämisavustukset ovat vaikuttaneet yritysten halukkuuteen toteuttaa kehittämishankkeita. Avustuksen saajista yksi kolmasosa on il-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

moittanut, että kehittämishankkeita ei toteutettaisi ilman avustusta, ja toinen kolmasosa on ilmoittanut, että avustusten saaminen mahdollistaa hankkeen toteuttamisen laajempaan. Tavoitteena on, että lain mukaisella avustuksella voitaisiin jatkossakin käynnistää yritysten kehittämis- ja investointihankkeita, jotka muuten jäisivät toteuttamatta tai toteutuisivat merkitykseltään vähäisempinä ja hitaammalla aikataululla.

Lakiesityksessä huomioidaan aiempaa näkyvämmiin ympäristönäkökohtien huomioiminen, joka olisi jatkossa yksi kehittämisavustuksen myöntämiselle laissa säädetystä edellytyksistä. Ympäristönäkökohtien huomioiminen on voimassa olevan sääntelyn aikana perustunut asetustason sääntelyyn ja viranomaisten ohjeisiin. Koska ympäristökysymysten merkitys päätöksenteossa on kasvanut muun muassa ilmastomuutoksen etenemisen myötä, on tarkoituksenmukaista säätää ympäristönäkökohtien huomioimisesta kehittämisavustusta myönnettäessä jatkossa lain tasolla.

Lakiesityksessä varauduttaisiin myös mahdollisuuteen, että tulevaisuudessa esimerkiksi koronapandemian kaltaisissa tilanteissa kehittämisavustusta voitaisiin myöntää normaalitytilannetta joustavammin säännöin yrityksille. Voimassa olevassa laissa ei tällaista poikkeuksellisia oloja huomioivaa säännöstä ole ollut, mutta mennyt vuosi on osoittanut varautumisen tarpeellisuuden. Kyse ei siis kuitenkaan ole niin sanotusta yleistukipykälästä tai erillisestä tukimuodosta, vaan joustoista avustusten myöntämisessä. Jos tilanne edellyttäisi tulevaisuudessa kehittämisavustuksen myöntämistä poikkeuksellisissa oloissa, annettaisiin avustuksen myöntämisestä tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Lain mukaisia avustuksia myöntämällä tuetaan jatkossakin erityisesti pk-yritysten kehittymiseen, kasvuun, kansainvälistymiseen ja innovaatiotoimintaan kohdistuvia kehittämis-hankkeita sekä elinkeinorakenteen monipuolistamista, innovaatioiden kehittämisen edellytysten luomista ja muita yritysten toimintaympäristöä ja kehittymisedellytyksiä parantavia hankkeita. Avustuksia myönnettäessä huomioitaisiin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman tavoitteet, joten painopisteet olisivat muun muassa hiilineutraalisuus ja digitalisaatioita edistävät hankkeet.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon asialle joustavaa käsittelyä valiokunnassa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.10 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Lintilälle hyvän lakiasetuksen hyvästä esittelystä.

Yritysten kilpailukyky ja panostukset tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatiotoimintaan edellyttävät poliittisilta päättäjiltä määrätietoisia toimia, joilla luodaan ennakoitavaa ja vakaata linjaa sekä investointeihin kannustavaa toimintaympäristöä.

Nyt käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan kumottavaksi laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi ja ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021—2028. Esityksen tavoite on erittäin kannatettava: yritystoiminnan kehittämiseksi tarkoitettujen avustusjärjestelmän selkeyttäminen, tehostaminen ja vaikuttavuuden parantaminen — näitä ei voi muuta kuin kannattaa.

Käytännön tasolla muutoksia tulisi erityisesti rahoituslähteisiin. Jatkossa puhtaasti kansallisen rahoituksen ja Euroopan aluekehitysrahaston ohella rahoittamiseen voitaisiin käyttää myös oikeudenmukaisen siirtymän rahaston varoja. Tämä on erittäin tarpeellinen ja tervehdettävä muutos, sillä esimerkiksi energiasektorin murroksen seurauksena tukea tulevat tulevina vuosina tarvitsemaan monet perinteisten alojen toimijat, joiden liiketoiminta kai-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

paa uudelleenmuotoilua, samalla digitalisaatio etenee ja ympäristönäkökulma vahvistuu. Myös toimialarajausta laajennetaan ja jatkossa avustusta voidaan myöntää aiemmasta poiketen, alkutuotanto pois lukien, myös maa-, metsä- ja kalatalouteen. Pidän tätä erityisen tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Pidän esitystä hyvänä ja tervetulleena uudistuksena, joka vie yritystoiminnan kehittämisavustusjärjestelmää parempaan suuntaan, mikä myös vastaa tulevien vuosien tarpeisiin. Se vie osaltaan yrityksiä ja koko Suomea kestäväen kasvun tielle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanhusasiavaltuutetusta

Hallituksen esitys HE 82/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.13 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Käsittävänä on ehdotus laiksi vanhusasiavaltuutetusta. Ehdotuksen mukaan perustettaisiin uusi, itsenäinen ja riippumaton viranomais: vanhusasiavaltuutettu. Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi ikäystävällisyyden edistäminen. Yksi keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi on vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustaminen.

Ikääntyneet ovat kasvava väestöryhmä, ja heidän asemaansa ja oikeuksiinsa liittyy laajalti erilaisia kysymyksiä. Viime aikoina esillä ovat olleet erityisesti epäkohdat vanhustenhuollossa ja -palveluissa mutta myös yhteiskunnan digitalisaatioon liittyvät haasteet. Viime vuosina julkisuudessa esille nousseet epäkohdat ovat johtaneet ikääntyneiden oikeuksia valvovien ja edistävien viranomaisten resurssien lisäämiseen ja valvonnan tehostamiseen. Suomessa ei kuitenkaan ole sellaista itsenäistä ja riippumatonta viranomaistahoa, joka keskittyisi toiminnassaan ainoastaan ikääntyneiden asemaan ja oikeuksiin. Ottaen huomioon ikääntyneiden kasvavan määrän ja heitä koskevien kysymysten laajuuden on perusteltua luoda nykyisten toimijoiden rinnalle uusi, ikääntyneiden asemaan ja oikeuksiin keskittynyt viranomaistaho. Olen iloinen, että tämä pitkäaikainen kysymys on nyt ratkennut.

Värderade talman! Jag är glad att jag i dag kan presentera ett lagförslag till riksdagen om att inrätta en äldreombudsman. På riksnivå har det saknats en företrädare som stärker de äldres röst. Det har länge efterlysts en instans som följer upp hur de lagstadgade uppgifterna inom äldreomsorgen fullföljs och som uppmärksammar kvaliteten och omfattningen på

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

tjänster för de äldre samt tar upp angelägna frågor. Jag är glad att vi nu har hittat en lösning på den här långvariga frågan och att Finland nu får sin äldreombudsman.

Vanhusasiavaltuutetun tehtävänä olisi edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Vanhusasiavaltuutettu toteuttaisi tätä tehtävää ensisijaisesti yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinoin. Vanhusasiavaltuutettu ei toteuttaisi laillisuusvalvontaa tai käsittelisi kanteluita. Sen sijaan vanhusasiavaltuutettu seuraisi ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista laajasti kaikilla yhteiskuntasektoreilla, kokoaisi tietoa eri tahoilta ja toisi havaitsemiaan ilmiöitä ja epäkohtia sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Vanhusasiavaltuutettu myös edistäisi yhteistyötä ikääntyneiden asioita käsittelevien sekä ikääntyneitä edustavien toimijoiden välillä. Keskeisiä tällaisia toimijoita ovat muut viranomaiset, järjestöt, tutkijat sekä kuntien vanhusneuvostot. Vanhusasiavaltuutettu raportoi toiminnastaan ja tekemistään havainnoista säännöllisesti valtioneuvostolle ja eduskunnalle.

Värderade talman! Ombudsmannen ska få i uppgift att bevaka de äldres ställning och rättigheter samt att föra fram de äldres perspektiv i den samhälleliga diskussionen och beslutsfattandet. Äldreombudsmannen ska vara en självständig och oberoende myndighet och ha till uppgift att främja de äldres rättigheter.

Arvoisa puhemies! Aktiivisella vaikuttamistyöllä vanhusasiavaltuutettu voisi saada lisää näkyvyyttä ikääntyneitä ja heidän asemaansa ja oikeuksiaan koskeville kysymyksille ja voisi vaikuttaa epäkohtiin puuttumiseen. Vanhusasiavaltuutettu voisi myös edistää ikääntyneitä koskevien kysymysten tuntemusta ja ymmärrystä yhteiskunnassa sekä edesauttaa ikääntyneiden ja heidän oikeuksiensa huomioimista päätöksenteossa.

Vanhusasiavaltuutettu sijaitsisi oikeusministeriön hallinnonalalla Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteydessä. Vanhusasiavaltuutettu olisi kuitenkin toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton viranomainen. — Kiitoksia, tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

18.18 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Henrikssonille tämän tärkeän asian valmistelusta ja esittelystä.

On hienoa, että suomalaiset ovat terveempiä ja saavat elää pitempään kuin aikaisemmin. On hienoa, että huolehdimme kaikista elämän alusta aivan sen loppuun saakka. On hienoa, että ikääntyvät voivat elää aktiivista elämää mahdollisimman pitkään. Oikeus arvokkaaseen ja turvalliseen ikääntymiseen on perustavanlaatuinen oikeus, joka meidän on turvattava tätä maata kovalla työllä omalla vuorollaan rakentaneille sukupolville. Sen olemme heille kiitollisuudenvelkaa.

Esitys vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustamisesta on erittäin tervetullut. Hallituksen esityksen mukaan vanhusasiavaltuutetun tehtävänä on edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Työ painottuu seurantaan ja arviointiin sekä ennakkolliseen vaikuttamiseen. Tavoitteena on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka tekee yhteistyötä ja seuraa ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista kaikkialla yhteiskunnassa ja tuo havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Arvoisa puhemies! Kun hallituksen esitystä ja sen tavoitteita lukee, mieleen nousee oikeastaan vain kysymys siitä, miksi tätä tehtävää ei ole perustettu jo aikaisemmin, niin tarpeellinen se on. Tavoitteena ei ole perustaa virastoa vaan panostaa aidosti konkreettisella tavalla ikääntyneiden oikeuksien valvontaan uudella viralla.

Tämä on hyvin maltillinen uudistus myös kustannuksiltaan, mutta sillä voi olla hyvin merkittävä vaikutus. Jospa moni yksinäisyyttä ja elämän merkityksettömyyttä kokeva vanhus pääsee yhteisöihin paremmin mukaan, jospa ikääntyvät löytävät jatkuvan oppimisen, itsensä jatkuvan kehittämisen, ehkä osa-aikaisen työn ja vapaaehtoistyön osaksi aktiivista ja merkityksellistä elämäänsä, jospa sukupolvet löytävät toisensa.

Oleellista tässä vaiheessa on varmistaa, että viranomaisen tehtävä suunnitellaan tiiviisti yhteistyössä oleellisten toimijoiden kanssa. Etenkin ikääntyneiden ääni tulee saada jo viran suunnitteluvaiheessa kuuluviin.

Kokonaisuudessaan tämä on hyvin kannatettava hanke, kunhan perustettavalle viralle saadaan varmistettua riittävä vaikuttavuus. Tämä on osaltaan suuri kiitos ja kädenojennus ikääntyville, jotka ovat rakentaneet meille tätä hienoa maata.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Elo.

18.21 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Väestön ikääntyminen on tämän vuosituhannen megatrendi. Keskimääräinen elinajanodote on kasvanut merkittävästi. Se, että me elämme yhä vanhemmiksi ja vieläpä yhä parempikuntoisina, on yksi ihmiskunnan suurimpia saavutuksia. Vanhoista ihmisistä sekä vanhoista ikäluokista puhuttaessa on kuitenkin muistettava, etteivät ikääntyneet ole yhtenäinen ryhmä. Kuten kaikissa ikäryhmissä, mukana on ihmisiä erilaisista taustoista. Toimintakyky, koulutus ja maailmankatsomus vaihtelevat. Sukupuolen moninaisuus koskee myös vanhoja ihmisiä. Ikääntyvien ihmisten ikäkin vaihtelee kymmeniä vuosia.

Ikääntyviä ei tule nähdä vain palvelujen ja hoivan kohteena, eikä heidän kykyjään ja oikeuksiaan pidä vähätellä. Ikääntyvillä on oikeus tehdä itseään koskevia päätöksiä sekä vaikuttaa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Ihmisen oikeudellinen toimintakyky säilyy koko eliniän, ellei sitä muistisairauden tai muun vastaavan syyn seurauksena erikseen rajoiteta esimerkiksi edunvalvonnalla. Edes toimintakyvyn heikentyminen ja lisääntyvä avun tarve eivät vie oikeutta päättää omista asioistaan, vaikuttaa hoivan sisältöön ja tulla kuulluksi. Ikääntyessä toimintakyky vähitellen heikkenee. Kuitenkin usein vasta 80 ikävuoden jälkeen ihminen tarvitsee apua arjessa ja lopulta päivittäistä hoivaa. Eliniän noustessa kasvaa erittäin vanhojen, yli 85-vuotiaiden ja jopa yli 100-vuotiaiden, suhteellinen osuus sekä koko väestössä että eläkeläisten keskuudessa. Tämä tulee osaltaan asettamaan lisähaasteita myös hoivan ja muiden palveluiden järjestämisessä.

Arvoisa puhemies! Nyt tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan säädettäväksi laki vanhusasiavaltuutetusta. Tämä on ollut myös vihreiden tavoite pitkään, ja on hienoa, että asia etenee. Kiitos ministeri Henrikssonille asian edistämisestä.

Vanhusasiavaltuutetun avulla voimme osaltaan vahvistaa ikäihmisten osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden toteutumista. Tavoitteena on luoda, kuten tässä on jo todettu, itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka seuraisi ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista laajasti kaikilla yhteiskuntasektoreilla ja toisi havaintojaan sekä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. Ja kuten edustaja Kin-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

nunen totesi, niin on todella tärkeää, että ikäihmiset pidetään mukana myös tässä asian valmistelussa.

Pidän tätä esitystä kokonaisuutena erittäin tervetulleena ja kannatettavana.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Essayah.

18.24 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys vanhusasiavaltuutetun viran perustamisesta on varmasti yksi niitä esityksiä, joissa hallitus ja oppositio löytävät yhteisen sävelen ja tuen tälle asialle. Kristillisdemokraattien KD Naiset teki muutama vuosi sitten valtavan työn, nosti tämän asian esille, keräsi paljon kansalaisaloitteen kautta nimiä, ja julkinen keskustelu lähti liikenteeseen, ja niin kuin muistamme, 2019 kaiken kaikkiaan vanhustenhoivasta käytiin paljon debattia eduskuntavaalien yhteydessä. Uskon, että sillä työllä oli iso merkitys sen suhteen, miten asiaan liittyvä keskustelu nousi sitten yhdeksi vaaliteemaksi. Ja on hyvä, että tämä asia ei ole jäänyt sitten vain pelkäksi vaalipuheeksi vaan oikeasti asia on haluttu toteuttaa, koska jokainen ikäihminen ansaitsee varmasti arvokkaan vanhuuden ja turvallinen vanhuus on ihmisoikeuskysymys. Voi sanoa, että jokainen meistä varmasti haluaa, että meillä vanhustenhoiva on sillä tasolla, että kenenkään ei tarvitse pelätä ikääntymistä.

Tässä lainsäädännössä on tärkeä seikka se, että kyseessä on riippumaton ja itsenäinen viranomainen, vaikka sitten tuo virka onkin tuolla Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteydessä. Seuranta, arviointi ja ennalta vaikuttaminen ovat tärkeitä tehtäviä, mutta uskon, että kunhan tähän tehtävään saadaan hyvä viranhaltija, niin hän varmasti pystyy omalla työllään ja ensimmäisenä vanhusasiavaltuutettuna myös näyttämään suuntaa, minkälaisen merkityksen esimerkiksi median kautta vanhusasiavaltuutetun työ voi saada. Toivonkin, että tähän tehtävään tulisi viisas viranhaltija, joka todellakin voisi osoittaa sitten tämän virkansa tärkeyden ja sen, että hän pystyy sen kautta nostamaan esille vanhustenhoidon kysymyksiä, ei pelkästään negaation kautta — niistä varmasti aina saadaan lööppejä — vaan sen, mitä me yhteiskunnassa voitaisiin tehdä sen eteen, että jokaisella olisi edessään arvokas ja hyvä vanhuus.

Kristillisdemokraatit ovat monessa yhteydessä nostaneet esille tällaisia, voisiko sanoa, yksinkertaisia takuita, ja voitaisiin ajatella, että niillä jokaisen ihmisen elämä, oli se sitten siellä kotona tai hoitolaitoksessa, pystyisi olemaan parempaa. Eli me olemme halunneet tuoda esille sen, että tarvitaan ulkoilutakuu, jokaisella pitää olla oikeus päivittäiseen ulkoiluun, tarvitaan ruokailutakuu, kiireettömään ruokailuun pitää olla mahdollisuus, hygieniatakuu, vaipoista ei saa säästää, ja toisaalta yhteisötakuu, eli sillä voidaan torjua yksinäisyyttä — ihmisellä pitää olla oikeus sosiaalisiin suhteisiin. Hyvinvointi on kuitenkin muuta kuin vain fyysistä hyvinvointia. Se on sosiaalista ja henkistä ja hengellistä hyvinvointia, ja kaikkiin näihin pitää olla myöskin jokaisella ikäihmisellä oikeus.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Norrback.

18.27 Anders Norrback r: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää hallitusta uuden vanhusasiavaltuutetun viran esittämisestä. Suunnitelmat itsenäisen ja riippumattoman viranomaisen perustamisesta ovat osoittaneet sen, että vanhenevan väestön asiat otetaan tosissaan. Työ osoittaa, että vanhusten asemaa ja toimintaedellytyksiä halutaan parantaa sekä kuunnella hallitusohjelman lupaamalla tavalla.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Ikääntyneen väestön tarpeet ja oikeudet korostuvat digitaalisessa ympäristössä, joka muuttuu yhä nopeampaan tahtiin. Vanhusasiavaltuutetun tehtäviin kuuluu edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista. Muiden viranomaisten työn laadun valvominen vanhus-ten oikeuksien toteutumiseksi sekä epäkohtien poistaminen ovat tärkeää työtä.

Ärade talman! Livserfarenhet är en resurs, och livserfarenhet tar vi med oss så länge vi lever. Äldre är ingen enhetlig grupp, utan det finns många särbehov som ska beaktas. Det kan vara hälso- och funktionsförmågan, modersmålet, socioekonomiska bakgrunden, etnicitet. Alla de här sakerna behöver bevakas, och listan kan göras hur lång som helst.

Inrättandet av en äldreombudsman är ett sätt att bevaka rättigheterna för de som har blivit lite äldre, de vi kallar seniorer. Var vi sedan drar den gränsen, det kan man alltid diskutera, en vanlig är ju 65 år. De äldre har rätt att få sina särbehov beaktade i vårt land.

Slutligen vill jag tacka justitieminister Henriksson för att hon är den justitieminister som för det här utmärkta och av många efterlängttade, framför allt också i mitt eget parti, förslag i mål. Tack ska du ha.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.29 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa ministeri, ihan ensimmäiseksi suuri kiitos tästä esityksestä, joka meillä täällä on keskustelussa, eli vanhusasiavaltuutetun viran perustamisesta. Tässä on parinkymmenen vuoden aikana hallituksia tullut ja mennyt. Tämä nykyinen hallitus, Sanna Marinin hallitus, ja sitä edeltävä Rinteen hallitus ovat ensimmäisiä hallituksia, joiden hallitusohjelmassa on rakennettu kokonaisvaltainen ohjelma ikäihmisten asioiden kohentamiseksi. Siellä on ajatuksena se, että tehtäisiin poikihallinnollinen ikäihmisten elinoloja kohentava ohjelma. Siellä on ollut tietenkin ajatuksena, että näitä pienimpiä eläkkeitä on jo nostettu, ja jatkoakin on tulossa toivottavasti — ja täytyykin tulla. Siellä on ollut ohjelmassa tämä hoivamitoitus, josta täällä tänäänkin on paljon puhuttu. Kotihoitoon halutaan panostaa, se on hieno, tärkeä asia. Kiireettömään hoitoon pääsystä perusterveydenhuollossa halutaan varmistaa, että se viikon aikana toteutuu, ja siellä hallitusohjelmassa on myöskin kirjaus vanhusasiavaltuutetun viran perustamisesta. Hienoa, että se esitys on nyt tässä meillä salissa käsittelyssä. Se on yksi keskeinen, hieno, arvokas asia, joka kirjautuu nyt sitten hallitusohjelman kautta tänne meille eduskunnan käsittelyyn, ja pääsemme tässä eteenpäin.

Suomessahan on käyty jo yli 20 vuotta keskustelua tästä vanhusasiavaltuutetun viran perustamisesta. Totta, kuten tässä edeltävässä puheenvuorossa edustaja Essayah viittasi, 2018—2019 täällä tehtiin kaksikin kansalaisaloitetta tämän vanhusasiaviran perustamiseksi. Ne eivät silloin johtaneet siihen, kun ei ollut 50 000:ta allekirjoitusta, että ne olisi täällä eduskunnassa käsitelty, mutta kannattaa muistaa, että ennen tätä kansalaisaloiteinstituutiota 2000-luvun alussa kerättiin jo ensimmäisen kerran yli 50 000 allekirjoitusta tämän vanhusasiaviran perustamiseksi. Sen pohjalta syntyi sitten Suomen Senioriliike, jonka puheenjohtajana minullakin on ollut kunnia toimia. Eli tämä on ollut iso asiakysymys, jota ovat eläkeläisjärjestöt kautta linjan toivoneet ja edellyttäneet jo parisen vuosikymmentä, ja on todella arvokasta, että se nyt ollaan toteuttamassa.

Tässähän noudatetaan sitä samaa perinnettä, joka Suomessa on, tätä niin sanottua ombudsman system -järjestelmää, jossa meillä on tällaisia erityisvaltuutettuja. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on yksi, lapsiasiavaltuutettu on ehkä kaikkein tunnetuin suomalaisessa yh-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

teiskunnassa, ja on epäilemättä selvää, kun ikäihmisten määrä on niin voimakkaasti kasvanut kuin se on, että ikääntyneiden tarpeet huomioidaan myöskin tätä kautta, että meillä on tämä erityisvirka olemassa.

Tilastotiedothan ovat aika selkeitä siinä, että vuonna 1995 Suomessa oli yli 65-vuotiaita ihmisiä 14 prosenttia. Tänäpäin heitä — meitä — on jo yli 23 prosenttia. Raju kasvu on tietysti tapahtunut jo vuosikymmen aikaisemmin, kun suuret ikäluokat siirtyivät eläkkeelle, tulivat eläkeikään, 65-vuotiaiksi, ja tämä kasvu vielä jatkuu jonkin aikaa. Vuosi 2030 on ehkä se huippuluku, se pystytään tilastollisesti laskemaan demografisten tilastojen kautta, että se lähestyy jo 25:tä prosenttia silloin. Sitten tapahtuu jo laskua. Suuret ikäluokat alkavat pikkuhiljaa poistua keskuudestamme, ja se vaikuttaa sitten siihen, että ikääntyneiden määrä kasvaa, mutta nyt olemme vielä siinä vaiheessa, että selvästi kohta neljäsosa väestöstämme on yli 65-vuotiaita.

No, nyt täytyy ihan ensimmäiseksi huomioida se seikka, että meillä on iso tehtävä tällä vanhusasiavaltuutetulla lähteä muuttamaan yhteiskunnallista ilmapiiriä. Täällä on vakava ongelma Suomessa, että me olemme liian monissa tilanteissa lähestulkoon syyllistämässä ikääntyneitä ihmisiä. He ainakin kokevat niin, että he ovat suureksi rasitteeksi tälle yhteiskunnalle, lähestulkoon taakka. Meillä on poliittisessa jargonissa, arvoisa puhemies, jatkuvasti esillä huoltosuhteen heikkeneminen. Viitataan siihen, että tämä väestön ikääntyminen on keskeisimpiä taloudellisia ongelmia, jopa sanotaan, että taloudellisia haasteita yhteiskunnalle, ja tässä suhteessa luodaan sellainen tunne ikääntyneille ihmisille, että heillä ei ikään kuin olisi paikkaa tässä yhteiskunnassa. Tässä kannattaa olla hyvin tarkka — tässä kannattaa olla hyvin tarkka.

Yli 65-vuotiaat eivät ole rasite tälle yhteiskunnalle sillä tavalla kuin on haluttu ymmärtää. On totta, että me tarvitsemme vanhuspalveluita enemmän, kun kerran heidän väestöosuutensa on suurempi. Silloin me supistamme jostain muualta. Mutta ikäsidonnoista menoista suomalaisessa yhteiskunnassa yli 65-vuotiaiden osuus ei ole enempää kuin 25 prosenttia: heidän osuutensa on 23 prosenttia väestöstä. Tämä kannattaa huomioida koko ajan. Kyllä, me tarvitsemme niitä palveluita enemmän, koska näitä ihmisiä on enemmän, mutta eläkeläiset eivät ole mikään erityinen rasite tälle yhteiskunnalle. Se on alleviivattava. He maksavat 5 miljardia euroa veroa vuosittain tässä valtakunnassa. He ovat nimenomaan kuluttajina keskeinen osatekijä. Heidän eläkkeensä on Suomessa käytännössä suurimmalla osalla — 98 prosentilla — työeläkettä, joka on itse ansaittua eläkettä.

Eli meidän täytyy nyt tunnistaa, että ihan täällä kulutuspuolella ja veronmaksupuolella ikäihmiset vastaavat samalla tavalla tämän yhteiskunnan ylläpitämisestä kuin muutkin kansalaiset. Ja jopa työelämässä meillä on yhä enemmän ihmisiä, jotka ovat yli 65-vuotiaita ja jotka eivät ole niin sanotusti huoltosuhdetta heikentämässä vaan aktiivisesti työelämässä mukana. Meillä on laskennallisesti yli 100 000 sellaista 65-vuotiasta, jotka ovat palkkatyössä mukana. Tässä puhuu yksi sellainen. Tilastollisesti kansanedustaja Kimmo Kiljunen heikentää huoltosuhdetta Suomessa. Mikä se sellainen tilasto on? Tämä keskustelu on harhaanjohtavaa, että me syyllistämme ikäihmisiä siitä, että meillä olisi joku valtava taloudellinen taakka tässä valtakunnassa olemassa.

On aivan totta, että siinä elämän viimeisessä vaiheessa täysin riippumatta siitä ikätilanteesta — jos ihminen nimenomaan semmoisen luonnollisemman poistuman kautta poistuu eikä äkkikuolema tule — ihminen on sitten tietyllä tavalla myöskin kustannustekijä, koska hän tarvitsee aidon hoivan läheltä. Ja tämä on tietenkin otettava huomioon, niin kuin me

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

otamme huomioon aidosti muunkin yhteiskunnan tasolla sen, että me hoidamme kaikkien ihmisten peruselämän edellytykset.

Tämä ikäsyRJintäkysymys, joka tässä tavallaan tulee vastaan, on poikkeuksellisen suuri haaste meidän vakavasti käydä lävitse, ja vanhusasiainvaltuutetun ensimmäisiä tehtäviä on lähteä keskusteluttamaan tätä yhteiskuntaa siitä kulmasta, että ikäihmisillä on paikkansa tässä maassa. Heillä on täysin samat kansalaisoikeudet kuin kaikilla muilla yhdenvertaisesti, ja tämä ikäsyRJintäasetelma, joka näkyy muun muassa digitalisaation kautta, täytyy pysyä nyt hoitamaan toisella tavalla kuin tähän mennessä on hoidettu. [Puhemies koputtaa] Tämä agenda on suuri — ja, puhemies, minun täytyy varmaan varata vielä toinen puheenvuoro tähän perään tästä asiasta. Tämä on sen verran iso.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta poissa. — Edustaja Löfström.

18.36 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Det är mycket fint att det här lagförslaget nu har kommit till riksdagen. Tack till regeringen och till minister Anna-Maja Henriksson som har varit pådrivande och fått in det här i regeringsprogrammet och också nu fått det här lagförslaget till riksdagen. Det här är något som har önskats under en lång tid av seniororganisationerna i landet. Också de två pensionärsorganisationerna som finns på Åland har aktivt varit med och stött det här arbetet.

En äldreombudsman är också viktig för att minska på diskriminering av äldre och se efter äldres rättigheter. Vi har en barnombudsman och många andra ombudsmän. En äldreombudsman har saknats och det rättas nu till.

Vid sidan av äldreomsorgen är något som många äldre tar upp med mig det att den tekniska utvecklingen ibland går snabbare än man upplever att man hinner med. Digitala lösningar ger stora möjligheter, men då staten digitaliserar gäller det att se till att alla hänger med och att de som inte hänger med också kan sköta sina uppgifter och sina angelägenheter.

Med det här vill jag också säga att det är många äldre som är väldigt snabba på att anamma tekniska och digitala verktyg. Min egen morfar som så småningom fyller 90 år är mycket mer aktiv på Facebook än vad jag själv är. 109-åriga Dagny Carlsson från Sverige, som varit på Åland och i Finland flera gånger, är världens äldsta bloggare. Jag träffade själv henne på en middag för ett par år sedan och det var fantastiskt att se henne.

Alla är ändå inte som Dagny Carlsson och ska inte heller behöva vara det. Alla 109-åringar behöver inte blogga, på samma sätt som att inte alla 29-åringar heller behöver vara aktiva på sociala medier. Men alla ska ha möjligheten. Därför är det viktigt att det nu kommer en äldreombudsman som kan lyfta upp och sätta fingret på viktiga praktiska saker som är problem för äldre. Det är någonting som hela Finland kommer gynnas av.

Puhemies Anu Vehviläinen: Yhteenvedo.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Puhemies Anu Vehviläinen: Olemme käyttäneet tämän ensimmäisen puolituntisen melkein loppuun, ja tämän osuuden lopuksi ministeri Henriksson, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

18.41 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos kaikille edustajille, jotka ovat läsnä, siitä tuesta, jota olette antaneet tälle esitykselle. Se on hieno asia, että olemme tässä tilanteessa tänään, että voimme todeta, että nyt Suomeen tulee vanhusasiavaltuutettu. Se on ollut asia, josta on tässä salissa keskusteltu monta, monta, monta vuotta, ja nyt tämä hallitus toteuttaa sen.

Jag vill tacka alla för det stöd som det här förslaget har fått. Det är på det sättet historiskt att man här i riksdagen länge talat för att Finland behöver en äldreombudsman och nu kommer det med Sanna Marins regering.

Tässä kohtaa voisi myös todeta sen, että oikeusministeriössä ajatellaan näin, että olisi hyvä, jos laki voisi tulla voimaan 1. heinäkuuta. On tietysti niin, että se riippuu eduskunnasta, mutta tämän jälkeen voitaisiin aloittaa prosessi vanhusasiavaltuutetun nimittämiseksi. Käytännössä toiminnan arvioidaan voivan käynnistyä syksyllä nyt tänä vuonna.

Tähän toimintaan on myös nyt julkisen talouden suunnitelmassa varattu kehysrahoitukseksi 500 000 euroa vuodesta 21 alkaen. Toki tänä vuonna se summa tulee olemaan pienempi, koska valtuutettu ehtii sitten olla palveluksessa vasta osan vuodesta. Joka tapauksessa äärimmäisen hieno asia.

Noteeraan, että täällä perussuomalaiset, jotka muuten ovat hyvin läsnä salissa, nyt loistavat poissaolollaan. Ehkä se on kannanotto siihen, että tästä asiasta ei ole huomauttamista. On tietysti myös niin, että on hyvä, että joskus voi eduskunnassakin antaa sitten palautetta hallitukselle, kun on tehty jotain hyvääkin. Ja olen kiitollinen siitä palautteesta, mitä esimerkiksi nyt KD:n puheenjohtaja Sari Essayah nosti täällä esille. Me tiedetään myös, että tässä on kansalaisaloite ollut takana, ja me tiedetään, että tälle lainsäädännölle ja tälle uudelle vanhusasiavaltuutetulle on kyllä kansan keskuudessa laaja tuki. Olen aivan vakuuttunut siitä.

Elikkä näillä sanoilla odotan myös, että meidän valiokunta nyt saa ruveta käsittelemään tätä asiaa ja että se voidaan tehdä sitten niin, että me voidaan saada henkilö myös nimitettyä tähän tärkeään uuteen tehtävään, jossa tullaan huomioimaan ja seuraamaan ja tullaan myös ottamaan esille vanhusten asiat ihan toisella tavalla kuin tähän mennessä. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.44.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.13.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Keskustelu, edustaja Tanus.

19.13 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä päivä on todella pitkään odotettu päivä: päivä, jolloin saamme esityksen vanhusasiavaltuutetun virasta tähän saliin. Aivan

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

niin kuin tässä aiemmin käytiin keskustelua, tätä on vuosia ja vuosia odotettu. Itse muistan viime kaudelta vuoden 2018, kun kristillisdemokraattien naisten puheenjohtaja, erikoislääkäri Tiina Tuomela & kumppanit laittoivat sen kansalaisaloitteen alulle. Se ei saanut 50 000:ta kannattajaa — olikohan 43 000, muistaakseni — mutta tärkeää on se, mitä sen prosessin aikana tapahtui: ei vain KD Naiset vaan siellä oli miehiä, nuoria, vanhoja, ikäihmisiä, jotka kulkivat tuolla kaduilla ja jututtivat, tapasivat tavattoman paljon ihmisiä, ja oli tavattoman paljon hyviä kohtaamisia ja keskusteluja vanhusasiavaltuutetun viran ympäriltä. Ja aivan niin kuin ministeri Henriksson tuossa ja kollegaedustajat aiemmin sanoivat, meillä on monia eri eläkejärjestöjä, jotka ovat ajaneet tätä, on monia kansanedustajia, jotka ovat pitkään puhuneet tästä. Muistan, että 2018 tuossa Narinkkatorilla oli myös iso tilaisuus, jossa oli edustajia kaikista eduskuntapuolueista pitämässä puheenvuoroa, ja todella yhteisymmärrys tästä asiasta oli, kaikki olemme tätä odottaneet. Ja kiitos nyt hallitukselle — ministeri Henriksson ehti tuossa lähteä, mutta kiitokset hänelle perään — siitä, että tämä tuli hallitusohjelmaan ja nyt tämä on viimein tässä ja kesällä sitten saamme tämän toivotavasti tästä talosta ulos ja virkaa, tointa, täyttöö.

Ikäihmiset ovat todella rakentaneet tämän maan ja laittaneet alulle sen hyvinvoinnin, mikä meillä on. He ovat osa tätä päivää, ja he ovat tärkeä osa tulevia päiviä ja vuosia. On tärkeätä, että heillä on arvokas ikääntyminen, turvallinen ikääntyminen, mutta myös se, että se potentiaali, mitä heillä on edelleen antaa yhteiskuntaan niin työelämässä kuin esimerkiksi kolmannen sektorin toiminnassa, saadaan myös käyttöön ja toisaalta heille tulee mielekkäitä vuosia. Jos me ajattelemme kolmannen sektorin järjestöjen toimintaa, niin siellähän erittäin monia järjestöjä pyörittävät ikäihmiset ja se panos, mitä he antavat tähän yhteiskuntaan, on todella suuri, tietysti kuluttajina, veronmaksajina ja niin edelleen. Mutta aivan niin kuin edustaja Kiljunen täällä aiemmin nosti esiin — varmasti vanhusasiavaltuutetun toimen myötä edistetään myös tätä — ikäihmisten arvostusta ja kunnioitusta, sen panoksen ymmärrystä, mitä he voivat vielä antaa tälle yhteiskunnalle, tulisi saada vielä suuremmaksi, ja — ajatellen seuraavia sukupolvia — lapsille [Puhemies koputtaa] ja lapsenlapsille meidän ikäihmisillä on paljon annettavaa. Ja tietysti niihin hoivan ja hoidon, mitä he tarvitsevat, tarpeisiin tulee vastata.

Mutta kiitos hallitukselle, että tämä esitys on tänään täällä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ollikainen.

19.17 Mikko Ollikainen r: Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Vi har faktiskt en glädjens dag då en ny lag om äldreombudsmannen är här för behandling, och så småningom så kan vi inrätta den här tjänsten, en väldigt viktig post i vårt land. Den här personen ska ju bevaka äldres ställning och äldres rättigheter, och det här är väldigt viktigt. Äldreombudsmannen ska ta initiativ och ge utlåtanden och sammanställa och låta göra utredningar och offentliga rapporter.

Det här är någonting som jag tycker att vi egentligen borde ha haft redan en längre tid men som vi inte har haft. Äntligen, kan man ju nu då säga. Då vi tar till exempel coronatiden så har vi oftast talat om hur barn och unga har det, vi har pratat om det ofta i kulturrutskottet, men också hur de äldre har mått under coronatiden. Det har kommit många signaler kring det — ”här har vi inte träffat några människor” och så vidare. Den här personen kan lyfta fram de här sakerna.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Här har lyfts upp till exempel digitaliseringen och de utmaningar som finns med tanke på äldre. Vi kan skönja en sorts polarisering kring det här också, och just det här att föra fram diskussionen blir äldreombudsmannens roll.

On mielestäni todella hieno päivä tänään, kun me keskustellaan tästä vanhusasiavaltuutusta ja vihdoinkin saamme tällaisen uuden viran. Se on todella tärkeää. Täällä on moni, joka on mukana sivistysvaliokunnassa, ja usein kuullaan lapsiasiavaltuutettua julkisissa kuulemisissa ja niin edelleen, ja on todella tärkeää, että meillä on viranomainen, joka katsoo yhtä ryhmää. Varsinkin ikäihmisten kohdalla on tärkeää, että he saavat tätä kunnioitusta ja arvokkaan elämän ja turvallisen tunteen ja että omalta osaltaan yksi henkilö voi nostaa sen julkiseen keskusteluun. On todella hienoa, että tämä on täällä nyt tänään. Just esimerkiksi digitalisaatio on hieno asia, mutta se luo myös paljon haasteita.

Näen, että meillä kansanedustajilla on ensisijainen tehtävä, että me kuunnellaan tätä uutta vanhusasiavaltuutettua tarkalla korvalla tulevaisuudessa, varsinkin nyt kun siirrytään uuteen vaiheeseen koskien sotea. — Kiitos, tack.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Semi.

19.19 Matti Semi vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan myös itse kiittää hallitusta tästä vanhusasiavaltuutetun viran perustamisesta.

Kun mieltii nykyään ikäihmisten keskimääräistä ikää, niin sehän on kasvanut ihan huomattavasti, ja onneksi meillä on hyviä järjestöjä, mitkä pitävät huolta ja pitävät vanhuksia mukana sillä tavalla, että heidän yleiskuntonsa kestää, mutta kuitenkin jossakin vaiheessa tulee elämässä se vaihe, että palvelua tarvitaan, ja sen palvelun pitää olla sitten riittävää, niin että vanhukset tulee hyvin hoidettua.

Valitettavasti tänä päivänä tuolta kentältä kun kuuntelee kotipalvelun ääntä ja niitten ihmisten tekemää työmäärää ja vanhusten saamaa palvelumäärää suhteessa siihen hoitosuunnitelmaan, mikä on, niin meillä on todellinen tarve sinne vanhuspalveluille lisätä, nimenomaan kotipalvelun puolelle, henkilökuntaa, ja siinä tehtävässä varmana riittää tekemistä tällä vanhusasiavaltuutetulla huomattavan paljon.

Tämä on erittäin tärkeä päätös, minkä hallitus on tänne pöydälle tuonut. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.21 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tulen jatkamaan tästä pöytäkirjasta sen vuoksi, että saattaa olla, että tämän puheenvuoron käyttäminen venyy mahdollisesti vähän pidemmäksi kuin tuolta permannolta. — Kiitan myöskin omalta puoleltani, kun olen kuullut näitä edustajien puheenvuoroja, arvokkaista, hienoista huomioista. Meitä on koko joukko täällä edustajia, jotka ovat nyt nostaneet esille sen, kuinka tärkeästä virasta on kysymys tämän vanhusasiavaltuutetun kohdalla ja mitä tehtäviä hänen kannattaa erityisesti nyt painottaa. Ikä syrjintä on tässä ollut se isoin teema, joka tässä on ollut esillä.

Minä muuten, arvoisa puhemies, kiinnitin huomiota samaan asiaan kuin ministeri Henriksson, että yksi iso eduskuntaryhmä puuttuu kokonaan tästä keskustelusta, eli perussuomalaisia ei ole tähän keskusteluun näköjään osallistumassa lainkaan. En tiedä, mistä se johtuu. Voi olla, että siihen on teknisiä syitä. Toivottavasti siihen ei ole ainakaan poliittisia

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

syitä, että tämä asia ei kiinnosta heitä, ikäihmisten asiat Suomessa. Mutta me muut nyt olemme tähän osallistuneet.

Minulla olisi ollut kolme huomiota:

Muutaman lukusarjan olisin vielä antanut tähän pohdittavaksi, niin että me näemme, mitä tämä ikäsyrintä aidosti Suomessa tarkoittaa. Muun muassa edustaja Ollikainen viimeksi käytti oman puheenvuoronsa digitalisaatiosta, ja se on aidosti sillä tavalla, että kun me siirrämme yhä enemmän asioita, jopa julkisia palveluja, tuonne netin puolelle, niin me olemme siinä riskialttiissa tilanteessa, että me syrjäytämme ison joukon kansalaisia. Meillä yli 75-vuotiaista ihmisistä 80 prosentilla ei ole tietokonetta käytettävissään ja 65—75-vuotiaista 40 prosentilla ei ole omaa tietokonetta käytettävissään. Heillä ei ole niitä valmiuksia hoitaa, mitä tämä digiympäristö edellyttää, ja kun kuitenkin edellytetään näitä palveluja, että tähän mennään, niin ihmiset kokevat suorastaan aitoa syrjintää: meidät on jätetty sivuun, me emme kykene hoitamaan asioita. Katsokaa vaikka pankkia, niitä muutamia pankkikonttoreita, joita meillä vielä on, joissa tämä lähipalvelu toimii. Siellä jonotetaan, jonoissa on lähestulkoon aina vain iäkkäitä ihmisiä, jotka joutuvat niistä pankkipalveluistaan vielä maksamaan ihan eri summan. Eli tässä suhteessa me ollaan kyllä aidossa ongelmassa. Me emme saa pudottaa ihmisiä kyydistä pois, vaan nämä peruspalvelut täytyy pystyä tarjoamaan ihmisille myöskin lähipalveluina, vaikka digipuolta käytetäänkin hyväksi. Se on varmasti yksi iso asia edessä vanhusasiavaltuutetulla.

Toinen iso asia aivan varmasti on nämä hoivakysymykset. Niistä on puhuttu tässä paljon. Haluaisin vain muutaman lukusarjan antaa siitä, että me nähdään se hoivan haaste, se mittakaava. Kannattaa muistaa, että yli 75-vuotiaista ihmisistä 90 prosenttia asuu itse omassa kodissaan ja 75 prosenttia ei käytä lainkaan mitään julkisia vanhuspalveluja, ei edes kotihoitoa. Eli 75 prosenttia yli 75-vuotiaista ihmisistä tulee täysin omatoimisesti toimeen, ja 25 prosenttia käyttää näitä palveluita. Ja nyt kun mennään sitten näihin kotipalveluihin, niin loppuvaiheessa usein ovat hoivakotivaihtoehdot. Meillä on hoivakodeissa noin 50 000 ihmistä, ja itse kotihoidon piirissä — niin kuin oma äitini on tällä hetkellä kotihoidon piirissä Helsingissä — heitä on noin 100 000 ihmistä. Mittakaava on suuri — ehdottomasti on suuri — mutta jos me vertaamme joihinkin muihin yhteiskuntaryhmiin: meillä on peruskoululaisia 500 000, ja meillä on toisen asteen koulutuksessa 440 000 ihmistä. Eli minä toivoisin, edustajat hyvät, että ei syyllistetä ikäihmisiä siitä, että meillä palvelurakenteet ovat suuressa haasteessa, jos meillä on 50 000 ihmistä hoivakodeissa ja 100 000 saa kotipalvelua — tarve on siinä olennainen, ja siihen täytyy panostaa.

Kolmas seikka, jonka haluaisin tuoda esille ja joka täytyy ehdottomasti vanhusasiavaltuutetun myöskin nostaa esille, on toimeentulo ja ennen kaikkea eläketurvakysymykset. Tämä hallitushan on tehnyt tässä uudistuksia sen verran, että meillä on takuu- ja kansaneläkkeisiin tehty pienet korotukset, mutta se ei vastaa tähän varsinaiseen huutoon silloin kun me puhumme ikääntyneistä ihmisistä. Suurin osa täyttä kansaneläkettä saavista, 70 prosenttia, ei itse asiassa ole ikäihmisiä, vanhuksia, vaan he ovat työkyvyttömyyseläkeläisiä. Varsinainen eläketoimeentulolähde meillä on työeläke, joka on se vanhuuseläke Suomessa, ja meillä on ikäsyrintäilmiö tässä olemassa. Ikääntyneet ihmiset, eläkeläiset, ovat Suomessa ainoa tulonsaajaryhmä, jonka elintaso lakisääteisesti laskee — kiitos taitetun indeksin, joka hyväksyttiin silloin 95, jolloin suuret ikäluokat olivat siirtymässä eläkkeelle ja haluttiin varmistaa rahastointijärjestelmän kautta sitä, että niiden eläkkeet turvataan. Suuret ikäluokat ovat olleet aikoja jo eläkkeellä, ja ne rahastot ovat käytännössä koskematto-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

mina kasvaneet 8 miljardia euroa vuodessa vuodesta 95 tähän päivään, jolloin ne ovat ennätyssuuria, lähes 220 miljardia.

Tässä kannattaa huomioda, mikä on kansainvälinen tilanne: Meillä puhutaan näistä rahastoista, että rahat ovat yhteisiä, ja niin ovatkin, yhteistä eläketurvaahan ne ovat — 65 prosenttia rahoista on nykyisten eläkkeensaajien — mutta nämä suomalaiset eläkerahastot mittakaavaltaan tänään ovat maailman suurimmat suhteutettuna kansantuotteeseen. Yhdessäkään maassa ei ole näin suurta rahastointijärjestelmää. Useimmissa EU-maissa ei ole lainkaan rahastoja, rahastojen taso on nolla. Ranskassa Macron juuri, kun eläkeuudistusta vietiin läpi, totesi, että meillä Ranskassa on sukupolvien välinen sopimus, että työssä käyvät ihmiset hoitavat omat lapsensa, heidän kasvatuksensa ja koulutuksensa, ja varmistavat vanhempiensa eläkkeet. Tämä on heillä sukupolvien sopimus, ja nolla euroa rahastoissa. Saksassa on kahteen kertaan menetetty ne rahastot, ensimmäisen ja toisen maailmansodan jälkeen, ja siellä on kiveen hakattu: me emme rahastoi lainkaan eläkkeisiin. Se järjestelmä on tuhoon tuomittu heidän kannaltaan, ja niin se onkin, että kukin työssä käyvä polvi sitten maksaa sekä lastensa hoivan että sen eläkeläistensäkin hoivan.

Tästä on tehty merkillinen kummajainen Suomessa, että edes meidän eläkerahastojen korkotuotoista ei voida ottaa hieman eläkkeisiin. Onneksi, arvoisa puhemies, hallitusohjelmassa on kirjaus, että pyritään työeläkejärjestelmän kautta puuttumaan vielä näihin pienimpiin, alle 1 400 euron eläkkeisiin.

Nämä ovat niitä isoja asioita, joihin minä ainakin toivon, että vanhusasiavaltuutettu myöskin kiinnittää huomiota.

Puhemies Anu Vehviläinen: Näin, ja sitten edustaja Risikko.

19.27 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Täällä keskustellaan hallituksen esityksestä laiksi vanhusasiavaltuutetusta. Olen todella pahoillani siitä, että ministeri Henriksson joutui lähtemään huolimatta siitä, että on erittäin tärkeästä laista kysymys. Myöskin siitä lähetekeskustelustahan me olemme jo monta kertaa maininneet puhemiesneuvostossa, ja tiedän, että puhemieskin on siihen pyrkinyt vaikuttamaan, että ministerit olisivat täällä paikalla esittelemässä omaa lakiaan myöskin näissä jatkokeskusteluissa. Minulla olisi ollut tärkeä kysymys, ja siitä pyysinkin häntä jäämään, mutta se nyt valitettavasti ei ollut mahdollista. Mutta pidän nyt tämän sitten puheena, koska ei ole mahdollisuus esittää sitä yksittäistä kysymystä, mitä olisin halunnut.

Mutta minä kerron nyt, mikä oli asiani, eli vanhusasiavaltuutettu. Kannatan lämpimästi sitä, ja KD Naiset on tehnyt siinä hyvää työtä ja myös kansalaisaloite on ollut siitä, ja kannatan sitä. Mutta minun mielipiteeni on se, että kun tämä vanhusasiavaltuutettu sijoitetaan Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston yhteyteen, niin itse olisin sijoittamassa sen eduskunnan oikeusasiamiehen yhteyteen. Nimittäin olen ehdottanut, että vanhusten oikeuksien valvonta ja edistäminen osoitetaan eduskunnan oikeusasiamiehen erityistehtäväksi, joka siis tarkoittaa, että tässä esitetty vanhusasiavaltuutettu sijoitetaan Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen.

Perustelen esitystäni sillä, että oikeusasiamiehellä on laaja toimivalta ja tiedonsaantioikeus, monipuoliset toimintatavat ja tehokkaat mahdollisuudet puuttua lainvastaiseen tai virheelliseen menettelyyn. Täällä nimittäin on juuri käyty kertomus siitä, monien suulla, mitä vaikeuksia vanhuspalveluissa tällä hetkellä on. Edustaja Kiljunen on pitänyt hyviä kommentteja, edustaja Tanus on tuonut esille, mitkä ovat tällä hetkellä vanhustenhuollon

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

ongelmat, ja nyt tarvittaisiin henkilö, joka pystyy niihin oikeasti puuttumaan. Eduskunnan oikeusasiamiehellä on sekä toimivalta puuttua että nostaa esille kehittämiskohteita toisin kuin tässä esitetyllä vanhusasiavaltuutetulla olisi. Ehdotettu vanhusasiavaltuutettu esitetyillä oikeuksilla jäisi oikeusasiamieheen verrattuna väistämättä heikommaksi toimijaksi.

Aikoinaan, kun tein tällaisen esityksen, se sai laajaa kannatusta mutta myös kysymyksiä, olenko sitä mieltä, että nykyiset valtuutetut, kuten lapsiasiavaltuutettu, ovat jotenkin turhia. En tietenkään pidä heitä turhina, mutta minulle olennaista on toimivalta. Sen lisäksi, että nostetaan esiin epäkohtia, tulee olla myös toimivalta puuttua niihin, ja eduskunnan oikeusasiamiehellä on mahdollisuudet molempiin toimiin. Haluan tässä korostaa, että lapsiasiavaltuutettu tekee erinomaisen hyvää työtä, hän on meilläkin aivan jatkuva asiantuntija sivistysvaliokunnassa, mutta kun se toimivalta puuttuu, niin siitä puuttuu yksi hammas, ja se on nimenomaan se hammas, jolla pureuduttaisiin ongelmiin.

Oikeusasiamiehen toiminnassa on jo nyt pyritty painottamaan vanhusten oikeuksien ja kohtelun valvontaa. Vanhusten oikeuksien toteutumista seurataan kaikessa toiminnassa, esimerkiksi poliisi, ulosotto, vankilat, verotus ja edunvalvonta. Laillisuusvalvonnassa pyritään erityisesti turvaamaan, että jokainen ikääntyvä henkilö saa perustuslaissa turvatut välttämättömän hoivan ja huolenpidon sekä riittävät sosiaali- ja terveystalvelut. Tätä tekee jo nyt Oikeusasiamiehen kanslian väki.

Esimerkiksi vuonna 2017 ratkaistiin 30 kantelua, jotka koskivat omaishoitoa, kotihoitoa, palveluasumista ja asiakasmaksuja. Vuonna 2017 tehtiin yhdeksän ennalta ilmoittamatonta tarkastusta ympärivuorokautista hoivaa tarjoaviin asumispalveluyksiköihin ja laitoksiin. Painopiste oli kohteissa, joissa asui muistisairaita vanhuksia. Tarkastuksilla pyrittiin kattamaan erisuuruisia kuntia ja eri tavoin organisoituja palveluja. Vanhukset ja heidän omaisensa kantelevat vähän. Sen vuoksi valvonnan on oltava oma-aloitteista ja ennakoivaa. Laillisuusvalvonnan tehostamiseksi oikeusasiamiehen omien aloitteiden ja tarkastusten määrää onkin nyt pystytty lisäämään. Me aikoinansa pari vuotta sitten lisättiin oikeusasiamiehen resursseja juuri tähän vanhustenhoitovalvontaan, mikä oli tosi tärkeää.

Oikeusasiamiehen kanslian yhteydessä toimiva Ihmisoikeuskeskus täydentää ja tukee oikeusasiamiehen toimintaa edistämällä perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvää tiedotusta, kasvatus- ja koulutusta ja tutkimusta sekä näihin liittyvää yhteistyötä laatimalla selvityksiä, aloitteita ja lausuntoja perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseksi ja toteuttamiseksi. Ajatelkaa, minkälainen synergiaetu olisi, jos tämä vanhusasiavaltuutettu sijoitettaisiin Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliaan. Siellä olisi Ihmisoikeuskeskus, siellä olisi toimintavaltuudet puuttua. Nyt tällä hetkellä esimerkiksi lapsiasiavaltuutetulla ei ole toimivaltaa puuttua, vaikka hän näkee niitä kauheuksia, mitä tapahtuu.

Nyt me tarvittaisiin tänne vanhuksille sellainen henkilö, jolla oikeasti olisi myöskin toimivalta puuttua, aivan samalla lailla kuin eduskunnan apulaisoikeusasiamiehillä — esimerkiksi apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin, joka tekee aivan superhyvää työtä. Esimerkiksi lastensuojeluun on myöskin palkattu näitä vanhustenhoitovalvonnan asiantuntijoita, ja he tekevät yllätyskäyntejä muun muassa vanhustenhoitovalvonnan laitoksiin. Totta kai, jos ilmoitetaan, että kahden viikon päästä me tullaan teille katsomaan, niin siellä on torvisoittokunta ja Myrnat pöydässä, ja nythän on tärkeää se, että sinne voidaan mennä myös yllättäen, ja myöskin se, että voidaan puuttua näihin asioihin. Sen tähden minä vielä toivoisin — kun minä tiedän, että oikeusministeri on miettinyt sitä mahdollisuutta, että tämä henkilö olisi Oikeusasiamiehen kansliassa — että valiokunta vielä kerran miettii, mihin tämä sijoitetaan. Miettikää nyt itse, pankaapa käsi sydämelle, kumpi on tärkeämpää: se, että pystyy

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

nostamaan asioita esiin, muttei voi tehdä mitään, vai se, että pystyy nostamaan asioita esiin ja tekemään niille jotain. Pistäkää käsi sydämelle. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

19.34 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Vanhusasiavaltuutetun viran perustamisesta on käyty yhteiskunnallista keskustelua jo hyvin pitkään, ja tänään onkin ilon päivä — niin kuin muutkin kollegat ovat todenneet — että olemme vihdoinkin saaneet tämän pitkään odotetun esityksen tästä vanhusasiavaltuutetun tehtävän perustamisesta tänne eduskuntaan asti lähete keskusteluun. Ja tulkoon nyt tässä vielä kerran mainituksi, että tämä tosiaan perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmaan. On hieno asia, että saimme sen sinne kirjattua.

Eli nyt siis luotaisiin itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka seuraisi ja arvioisi ikääntyneiden asemaa ja oikeuksien toteutumista laajasti kaikilla yhteiskuntasektoreilla ja toisi näitä havaintojaan sekä sitä ikääntyneiden näkökulmaa yhteiskunnalliseen keskusteluun ja myös päätöksentekoon. Tosiaankin vanhusasiavaltuutetun tehtävänä olisi edistää ikääntyneiden oikeuksien toteutumista ja myöskin seurata lainsäädäntöä ja yhteiskunnallista päätöksentekoa ja arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin. Valtuutettu tekisi myöskin erilaisia aloitteita, antaisi lausuntoja, laatisi ja teettäisi selvityksiä, ja voisi julkaista erilaisia raportteja, samaten edistäisi tiedotusta ja välittäisi ikääntyneitä koskevaa tietoa, edistäisi yhteistyötä ikääntyneiden asioita käsittelevien toimijoiden välillä ja niin edespäin.

Itselläni on ollut jo yli kymmenen vuotta mahdollisuus sivistysvaliokunnan jäsenenä seurata hyvin tiiviisti ja läheltä lapsiasiavaltuutetun erittäin vaikuttavaa toimintaa muun muassa lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta, ja muun muassa tämä lapsivaltuutetun kertomus, joka meillä sivistysvaliokunnalla on käsittelyssä, on ollut erittäin painavaa asiaa, ja sanonkin, että sillä on ollut merkittävää lisäarvoa sivistysvaliokunnan toiminnalle. Itse olen juurikin lapsiasiavaltuutetun lausuntojen perusteella ajatellut, että sivistysvaliokunta on tavallaan lapsen oikeuksien valiokunta, ja näin olemmekin aika hyvin toimineet, että melkein mitä tahansa esitystä, joka tulee meille valiokuntaan, katsomme aina lapsen oikeuksien silmälasien läpi.

Onkin hyvä, että nyt kun tämä vanhusasiavaltuutetun tehtävä on tässä käsittelyssä, niin ollaan esikuvaksi ja toimintamalliksi sitten ottamassa tätä valtakunnallisen lapsivaltuutetun toimintaa, ja voikin innolla odottaa, että tämä lakiesitys pian hyväksytään ja tämä vanhusvaltuutetun tehtävä pääsee sitten ikäihmisten puolesta alkamaan. Sillä tuleekin varmaan olemaan tärkeä rooli siinä mielessä, että hän pystyy tulkitsemaan niitä vanhusten elämäntilanteita ja saa ikääntyvän ääntä kuuluviin sekä voi arvioida vanhusten palveluita, seurata niitä, juurruttaa toimintaa — nämä ovat varmaan tärkeitä asioita.

Ihan vielä lyhyesti tuosta edustaja Risikon ottamasta toimivaltanäkökulmasta, niin ajattelisin, että olisi kyllä hyvin tärkeää selvittää tätä näkökulmaa, mutta siinä mielessä katson, että sen pitäisi kyllä sitten koskea myöskin näitä muita valtuutettuja, muun muassa lapsivaltuutettua. Mutta selvittämisen arvoinen asia tosiaan, ja hienoa, että pääsemme nyt tässä asiassa eteenpäin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen Kimmo.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

19.37 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Risikko poistui salista, mutta hän kehotti meitä panemaan käden sydämelle siinä suhteessa, onko tämä perustettava vanhusasiavaltuutetun virka hyvä niinpäin, että hänellä on mahdollisuus nostaa asioita esille mutta ei ole toimivaltaa, vai niin, että hänellä on mahdollisuus nostaa kriittisiä asioita esille mutta myöskin toimivaltaa pistää asioita eteenpäin. Minun sydämeni sanoo, että tämä jälkimmäinen vaihtoehto on paras ja tähän suuntaan pitäisi mennä.

Meillä perustuslain 6 §:n mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, ja meillä on siihen heti välittömästi jatkomentti siltä osin, että ketään ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan iän, sukupuolen, etnisen taustan, uskonnon ja niin edelleen pohjalta, eli meillä on ikäsyryntä perustuslaissa kielletty. Me olemme siis yhdenvertaisia, mutta me olemme tässä tämän päivän kuluessa jo monta kertaa nostaneet esille, että ikäsyryntä ihan ilmiönä tai vähintäänkin tunnetasolla on iso ongelma Suomessa, ja meidän täytyy tähän pystyä nyt puuttumaan.

Ehdottomasti olisin samaa mieltä kuin mitä edustaja Elorantakin tässä totesi tästä edustaja Risikon tekemästä ehdotuksesta, että vanhusasiavaltuutettu tulisikin sijoittaa yhdenvertaisuusvaltuutetun sijasta eduskunnan oikeusasiamiehen toimiston siivelle tai mukaan siihen, samalla tavalla kuin siinä on se ihmisoikeustoimisto. Minusta se on ehdottomasti tutkimisen arvoinen asia, ja soisin, että valiokunta ottaa vakavasti tuon ehdotuksen ja käy huolella läpi, mitä se tarkoittaa vanhusasiavaltuutetun tehtävän luonteen kannalta, missä se sijaintipaikka on. Itse kyllä kokisin tämän eduskunnan oikeusasiamiehen toimiston ainakin niillä perusteilla, jotka tässä nyt tuotiin esille, hyvin perusteltuna.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkustaja-alus Estonian hylyn rauhoittamisesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 81/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.44 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Harvat päivät ovat vielä niin kirkkaasti mielessä kuin 28. syyskuuta 1994. Puhun suuresta tragediasta, joka kosketti syvästi. Silloin yöllä Tallinnasta Tukholmaan matkalla ollut, Viron lipun alla purjehtinut matkustaja-alus M/S Estonia kaatui ja upposi Utön lounaispuolella.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Tässä lähialueittemme suurimmassa merionnettomuudessa menehtyi 852 ihmistä. Heidän joukossaan oli myös Suomen kansalaisia. Ainoastaan 137 ihmistä selvisi hengissä.

Värderade talman! Få dagar finns så klart i minnet som den dag M/S Estonia sjönk alldeles utanför Utö. Vi vaknade upp till tragiska nyheter samtidigt som heroiska räddningsinsatser hade utförts under hela den stormiga natten och morgonen. På grund av det snabba sjunkningsförloppet blev Estonia en dödsfälla för de flesta av de passagerare som kanske redan hade gått och lagt sig denna ödesdigra natt. Endast 137 personer överlevde, medan Estonia blev gravplats för största delen av de 852 personer som omkom i katastrofen.

Arvoisa puhemies! Suomi, Viro ja Ruotsi allekirjoittivat helmikuussa 1995 Tallinnassa sopimuksen M/S Estoniasta. Sopimuksen mukaan M/S Estonian hylkyä ei nosteta ja hylkyä ja sitä ympäröivää sopimuksessa määriteltyä aluetta pidetään onnettomuuden uhrien viimeisenä leposijana.

Sopimuspuolet sitoutuivat sopimuksessa säätämään rangaistavaksi viimeisen leposijan rauhaa häiritsevät toimet. Sopimuksen perusteella säädettiin Suomessa laki matkustajalus Estonian hyllyn rauhoittamisesta. Sopimukseen ovat myöhemmin liittyneet Tanska, Iso-Britannia, Latvia, Venäjä, Puola ja Liettua.

Syksyllä 2020 esitettiin filmidokumentti, josta ilmenee, että M/S Estonian hyllyn kyljessä on kaksi ennen havaitsematonta repeämää. Tämän vuoksi Viron ja Ruotsin kanssa on käyty paljon keskustelua asiasta ja uutta materiaalia on myös analysoitu. On kuitenkin myös tarve analysoida repeämiä tarkemmin paikan päällä. Viron ja Ruotsin onnettomuustutkintaviranomaiset suorittavat alustavan arvioinnin vaurioiden synnystä ja mahdollisesta merkityksestä M/S Estonian uppoamisen kannalta. Suomen Onnettomuustutkintakeskus on nimennyt arviointiin yhteyshenkilön ja tälle tukiryhmän. Tutkintatoimet hyllyllä ja sen ympäristössä on tarkoitus aloittaa heinäkuun alussa.

Värderade talman! För att från myndigheternas sida kunna utföra undersökningar vid Estonia krävs en tillfällig ändring av lagen. Det här föreslås göras under en avgränsad tid från den 1.7.2021 till slutet av år 2024. Tanken är att myndighetsundersökningar under den tiden skulle tillåtas men att gravfriden självklart skulle respekteras.

Arvoisa puhemies! Estonia-lakia on tarpeen täydentää kysymyksessä olevien tutkintatoimenpiteiden mahdollistamiseksi rauhoitetulla alueella. Esityksessä ehdotetaan, että lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan viranomaiset voivat ryhtyä rauhoitetulla alueella aluksen uppoamista koskeviin tarpeellisiin tutkinta- ja selvitystoimenpiteisiin. Lisäys olisi väliaikainen. Tarkoituksena on, että hyllyn kyljessä olevien syksyllä 2020 julkaistusta filmimateriaalista ilmenevien repeämien merkitys aluksen uppoamisen kannalta voidaan asianmukaisesti selvittää hautarauhaa samalla kunnioittaen. Tämän vuoksi lain ehdotetaan tulevan voimaan 1.7.2021, ja se olisi voimassa vuoden 2024 loppuun. Tällä tavalla olisi mahdollista tutkia repeämiä tarkoituksenmukaisella tavalla.

18.49 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä lakiin Estonian hyllyn rauhoittamisesta lisättäisiin tosiaankin säännös, jonka mukaan viranomaiset voivat ryhtyä aluksen uppoamista koskeviin tarpeellisiin tutkinta- ja selvitystoiimiin, jotta näiden hyllyn kyljessä olevien, syksyllä 20 julkaistusta filmimateriaalista ilmenneiden re-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

peämien merkitys aluksen uppoamisen kannalta voidaan selvittää asianmukaisesti. Tämä on tosiaan väliaikainen lakimuutos, ja näin sitten Suomen, Ruotsin ja Viron viranomaiset saisivat tätä hylkyä tutkia.

Täytyy tietenkin muistaa, että Estonian onnettomuuden asiassa oli kysymys lähialueitemme suuresta merionnettomuudesta ja myöskin suomalaisia kuolonuhreja siellä oli, ja nyt kun näitä uusia konkreettisia, merkittäviä löydöksiä on tullut, on tosi tärkeätä, että näitä voidaan selvittää. On tärkeätä kuitenkin pitää mielessä se, että koska tähän selvittämiseen liittyy omaisten näkökulmasta hyvinkin suurta tunnearvoa ja on hyvin herkästä asiasta kysymys, niin on tosi tärkeätä, että nämä selvitystoimet rajoittuvat tietenkin niin toimien laajuuden näkökulmasta kuin sitten ajallisestikin aivan välttämättömyyteen ja että noudatetaan eri näkökohdat huomioon ottavaa suhteellisuusperiaatetta hautarauhan ja vainajien suhteen.

On kuitenkin hyvä, että kun nämä repeämät ovat tulleet nytten selvitykseen, niin voidaan selvittää, mikä näiden merkitys on ja saada tähänkin asiaan selvyys ja epävarmuutta poistettua sen suhteen, että asia tulee selväksi. On hyvä, että hallituksen esitys on tullut meille nyt käsittelyyn.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Löfström.

18.51 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Jag var tio år gammal den natten då Estonia förliste den 28 september 1994, och jag minns den morgonen jag vaknade precis som det skulle vara i går. Jag slog på Sveriges Television, som man gör på Åland ofta, och på skärmen rullade passagerarlistan över vilka som var ombord på nattens resa från Tallinn mot Stockholm. På dagen landade många helikoptrar i Mariehamn för att tanka efter att ha deltagit i det sökarbete som pågick.

Estonia gick i Finland—Sverige-trafiken, och många ålänningar har jobbat på det fartyget före det såldes till Estline och blev M/S Estonia under estnisk flagg. Viking Lines M/S Mariella, som har hemmahamn Mariehamn, med den åländska befälhavaren Jan-Tore Törnroos, var det fartyget som var först på plats av alla på olycksplatsen den natten, och flera av de som klarade sig evakuerades med hjälp av bland annat sjöbevakningens Super Puma-helikoptrar till de fartygen som kunde delta i det räddningsarbetet. Som ålänning som bor och är uppvuxen på en ö är färjorna våra spårvagnar och våra bussar. De är våra kommunikationsmedel och därför känns det naturligtvis väldigt, väldigt nära när den här typens olycka har hänt, precis på samma sätt som för alla här i plenisalen.

Ärade talman! Ända sedan förlisningen har det funnits konspirationsidéer och tankar om vad som egentligen har hänt med M/S Estonia, trots att utredningsrapporten har kommit till en klar slutsats, men man har inte fått död på de här konspirationsteorierna och det har gjort att flera av de anhöriga aldrig har fått ro. När det nu har kommit fram nya bevis så är det rimligt att en gång för alla gå till botten med den här undersökningen och möjliggöra att man kan försöka hitta den förklaringen, om det finns någon annan förklaring än den som haverikommissionen redan har kommit till. Av den anledningen är den här lagändringen behövlig och något som jag stödjer fullt ut.

Puhemies Anu Vehviläinen: Yhteenvedo.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

18.56 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Kuten ministeri Henriksson esitellessään tätä asiaa totesi ja näissä muissakin puheenvuoroissa on todettu, niin tämä Estonia-onnettomuus kosketti meitä kaikkia todella voimakkaasti, todella voimakkaasti, ja se ei kosketanut ainoastaan suomalaisia, vaan myöskin meidän naapurimaitamme, rantavaltioita, kaikkia. Tämä oli yhteinen valtava tragedia. Mittakaava oli suuri, mikä on jo selittämässä sitä traagista tunnetta, mikä meillä oli, ja voimakasta osanottoa, mutta myöskin se, että nämä Itämeren risteilyalukset ovat meille kaikille tuttuja ympäristöjä ja useimmiten ne ovat ympäristöjä, joihin me menemme rentoutumaan, me koemme elämyksiä, ja se on usein mahdollisesti perheiden kanssa, ystävien kanssa, ryhmien kanssa tehtävää tavallaan semmoista huipentumaa monien elämässä, ja kun yhtäkkiä tämä ympäristö onkin kuolonloukku, se tavallaan kosketi ihmisiä paljon vakavammin ja voimakkaammin kuin ehkä pelkästään tämä huikea mittakaava, mikä tässä oli.

Sen takia tämä hautarauha on tässä poikkeuksellisen arvokas asia. Se meidän on hoidettava, että me kunnioitamme näitä uhreja tässä onnettomuudessa, ja tätä ei kannata spekuloida ollenkaan.

Mutta olen samaa mieltä kuin edustaja Löfström analysoidessaan myöskin näitä niin sanottuja salaliittoteorioita. Tässä on ilmassa ollut kaikenlaisia huhuja ja pohdiskeluja, muun muassa myöskin näistä rei'istä, pahimmillaan pohdintaa salaisista asekuljetuksista tai sukellusveneistä ja niin edelleen. Paljon on tällaista — niin kuin usein tämmöisessä tilanteessa syntyy — salaliittoteoriaa. Ja minusta on kyllä arvokasta se, että me kuitenkin mahdollistetaan tämä tutkinnan tekeminen, että me saamme tavallaan ymmärryksen siitä, onko keulavisiiri vain mennyt vai onko joitakin muita tekijöitä. Se kuuluu osittain tämän tilanteen sen tapaiseen hoitamiseen, että meille ei jää tähän sellaista niin sanottua valkoista sivua koskematta.

Mutta kyllä ykköstavoitteena täytyy olla tämä hautarauhan kunnioittaminen. Sen kuitenkin täytyy olla peruslähtökohta. Ihmisillä on voimakkaat siteet ja tunteet tässä tilanteessa, ja hyvä on, että tällä lainsäädännöllä nyt edetään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

18.58 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi tätä lakiesitystä. Täällä hyvin kuvattiin, ministeri kuvasi, miksi tämä nyt tarvitaan, ja täällä tuli hyviä puheenvuoroja.

Tämähän on sellainen tapahtuma, josta aina määrättyjen vuosien jälkeen kysytään, missä olit silloin, ja tämä on yksi niistä, jotka jäävät meidän historiaan traagisena tapahtumana. Tämä kosketi monia monissa maissa, Suomessakin hyvin monia.

Kun on itse ollut mukana tällaisissa, ei vastaavanlaisissa mutta tällaisissa, joissa laajalle levittyy se tuska, niin tietää, että kun sitten tulee yhtäkkiä joitain uusia teorioita tai uusia löydöksiä, niin se järkyttää ihmistä enemmän kuin mitä me osaamme edes kuvitella. Siitä syystä on erinomaisen tärkeää, että annetaan rauha tutkia taas ja jatkaa sitä tutkimusta perin pohjin ja katsoa, koska aina herää joku epäily. Jos joku herättää toisen epäilyksen, niin siitä purkautuu sitten muitakin epäilyksiä. Valitettavasti tällaisissa tilanteissa, kun joku herättää epäilyksen, se leviää kulovalkean tavoin, ja siinä sitten pääsee hyvin paljon myöskin väärää tietoa liikkeelle. Siitä syystä kannatan tätä lämpimästi.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

Toiseksi, miksi nousin tässä nyt vielä pystyyn ja sanoin: Jos ministeri vain pystyy, niin voisi jäädä tuohon kohtaan 6 vielä kuuntelemaan, koska siinä ei pitkiä puheenvuoroja ole. Minulla on erittäin tärkeä kysymys siitä kuutosesta. En ehtinyt valitettavasti siihen debattiin, kun olin toisissa tehtävissä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Rikosseuraamuslaitoksesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 57/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.00 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Käsiteltävänä on ehdotus uudeksi Rikosseuraamuslaitosta koskevaksi laiksi sekä muutoksia eräisiin kyseiseen lakiin liittyviin muihin lakeihin. Ehdotetuilla laeilla toteutettaisiin käynnissä olevaan Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiouudistukseen liittyvät muutokset.

Tavoitteena on uudistaa organisaatorakennetta sekä johtamis- ja ohjausjärjestelmää siten, että ne tukisivat nykyistä paremmin Rikosseuraamuslaitoksen ydintoiminnan järjestämistä ja tavoitteiden saavuttamista. Uusi organisaatio loisi aikaisempaa paremmat edellytykset laadukkaalle ja vaikuttavalle seuraamusten täytäntöönpanolle. Rangaistusten täytäntöönpanon tavoitteena on yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpano siten, että tuomittujen valmiudet rikoksettomaan elämäntapaan paranevat. Onnistuessaan työssään Rikosseuraamuslaitos ja sen yhteistyökumppanit voivat yhdessä vaikuttaa uusintarikollisuuteen. Organisaatorakenteen, johtamisen ja työprosessien tulee parhaalla mahdollisella tavalla tukea tämän tavoitteen saavuttamista.

Laissa Rikosseuraamuslaitoksesta säädettäisiin Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiosta, tehtävistä ja hallinnosta. Säännökset koskisivat muun muassa organisaatorakennetta, eri toimintayksiköiden tehtäviä sekä johtamista ja asioiden ratkaisemista.

Värderade talman! Enligt förslaget frångår man den nuvarande centralförvaltnings- och regionstrukturen. Brottspåföljdsmyndigheten blir ett riksomfattande ämbetsverk vars verksamhetsområde omfattar hela landet. Myndigheten kommer att bestå av fyra ansvarsområden som i sin tur är indelade i enheter. Brottspåföljdsmyndigheten ska omfatta ansvarsområdet för utveckling och styrning, ansvarsområdet för klientprocesser, ansvarsområdet för

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

förvaltnings- och stödtjänster och ansvarsområdet för operativ verksamhet. Brottspåföljdsområdets utbildningscentral ska i fortsättningen vara en enhet inom ansvarsområdet för utveckling och styrning. Inom ansvarsområdet för klientprocesser finns bedömningsenheten och verkställighetsenheten.

Nykyinen keskushallinto- ja aluerakenne lakkautettaisiin. Rikosseuraamuslaitos olisi valtakunnallisesti toimiva virasto, jonka toimialueena on koko maa. Rikosseuraamuslaitos muodostuisi neljästä vastuualueesta, jotka jakaantuisivat yksiköihin. Rikosseuraamuslaitokseen kuuluisivat kehittämisestä ja ohjauksesta, asiakasprosesseista, hallinto- ja tukipalveluista sekä operatiivisesta toiminnasta vastaavat vastuualueet. Rikosseuraamusalan koulutuskeskus kuuluisi kehittämisen ja ohjauksen vastuualueeseen yhtenä yksikkönä. Asiakasprosessien vastuualueella olisi arviointiyksikkö ja täytäntöönpanoyksikkö.

Rikosseuraamuslaitoksen operatiivisesta toiminnasta vastaavaan vastuualueeseen kuuluisi rikosseuraamuskeskuksia. Valtioneuvoston asetuksella määriteltäisiin yksitoista rikosseuraamuskeskusta ja niiden toimialueet. Rikosseuraamuskeskukset vastaisivat toimialueellaan operatiivisen toiminnan käytännön toteuttamisesta lainsäädännön ja strategian tavoitteiden mukaisesti valtakunnallisten vastuualueiden ohjauksessa.

Rikosseuraamuskeskus toimisi yhden tai useamman maakunnan alueella. Esityksellä mahdollistettaisiin se, että rikosseuraamuskeskukset muodostaisivat yhteistyöverkoston alueensa muiden viranomaispalvelujen kanssa. Lisäksi perustettaisiin rikosseuraamusta suorittavien naisten tilanteeseen ja erityiskysymyksiin keskittyvä rikosseuraamuskeskus.

Rikosseuraamuskeskuksen yksiköistä säädettäisiin oikeusministeriön asetuksella. Organisaatiouudistuksen voimaan tullessa tulisi voimaan myös oikeusministeriön asetus, jossa todettaisiin ne rikosseuraamuskeskuksen yksiköt, jotka käyttävät merkittävää julkista valtaa. Toimipaikkaverkostoon ei esitetä muutoksia, vaan ne olisivat uudistuksen voimaan tullessa samat kuin nykyisinkin.

Syftet med propositionen är att personalresurser och kompetens effektivare och flexibla ska ställas till hela ämbetsverkets förfogande.

Esityksen tavoitteena on saada henkilöstöresurssit ja osaaminen nykyistä tehokkaammin ja joustavammin koko viraston käyttöön. Esityksellä ei olisi suoria taloudellisia vaikutuksia, koska tarkoituksena ei olisi vähentää tai lisätä henkilöstön kokonaismäärää. Uudistuksen tavoitteena on toiminnan laadun, yhtenäisyyden ja lainmukaisuuden paraneminen, ja muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2022 alusta lukien.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Eloranta.

19.06 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan todellakin toteutettavaksi Rikosseuraamuslaitoksen rakenneuudistukseen liittyvät organisaatiomuutokset siten, että Rikosseuraamuslaitos olisi yksi valtakunnallisesti toimiva virasto, jonka toimialueena olisi sitten koko maa. Ja nämä tavoitteet, joita tälle esitykselle on asetettu, ovat erittäin kannatettavia: elikkä poistetaan päällekkäistä työtä, saadaan henkilöstön osaaminen joustavammin koko Rikosseuraamuslaitoksen käyttöön, sitten uudistetaan, kehitetään ja yhtenäistetään johtamista — valtavan tärkeitä tavoitteita — ja sitten myöskin se, että tämä valtakunnallinen rakenne loisi edellytykset johtaa tätä Rikosseuraamuslaitos-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

ta kokonaisuutena. Ja yksi hyvin tärkeä tavoite tällä on se, että voidaan edistää yhdenmukaisia toimintatapoja ja asiakasprosessien käyttöä kaikissa yksiköissä ja sen myötä parantaa rangaistusta suorittavien oikeusturvaa ja yhdenvertaista kohtelua. On tietenkin valtava tärkeä asia, että esimerkiksi eri vankiloissa olevat tulevat tasa-arvoisesti kohdelluiksi. Tavoitteena on myöskin parantaa Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tuloksellisuutta, laatua ja tehokkuutta. Nämä ovat tietenkin tärkeitä tavoitteita.

Ja sitä haluaisin korostaa, että tälle hankkeelle ei ole asetettu henkilöstön vähennystavoitteita, eliikkä semmoisia säästöjuttuja tähän ei liity. Mutta on oletettavissa, että sitten toiminnan tehostumisen myötä tavoitteena saavutetaan myöskin parempaa vaikuttavuutta. Ja haluaisinkin korostaa sitä, että aina ei voi eikä kannata tuijottaa tehokkuusasioita, vaan nimenomaan se vaikuttavuus on mielestäni kaikissa uudistuksissa itse asiassa se kaikkien tärkein asia. On hyvä, että se on tässä yhtenä tavoitteena.

Ja tosiaan lakivaliokunnassa tulemme tähänkin esitykseen sitten tarkemmin perehtymään. On hyvä, että tällaisia virtaviivaistavia asioita tulee aina enemmän ja enemmän. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Elo.

19.07 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Tämä vankeinhoidon organisaatiouudistus Rise 2.0 tulee tarpeeseen. Sen tavoitteeksi asetettiin, että Rikosseuraamuslaitos olisi nykyistä yhtenäisempi valtakunnallisesti toimiva virasto, jonka toimeenpanokyky olisi nykyistä parempi. Se vastaa muun muassa vankeinhoidon organisaation aluejaossa esiintyneisiin ongelmiin ja haasteisiin sekä pyrkii vaikuttamaan positiivisesti vankien yhdenvertaiseen kohteluun. Vankeinhoidon tavoitteena on uusintarikollisuuden vaikuttaminen ja vankien kuntouttaminen.

Vihreiden pitkän linjan tavoitteena on ollut muun muassa saattaa sopimushoito osaksi seuraamusjärjestelmää. Myös vapautuvan vangin palvelutarpeeseen on kiinnitettävä riittävästi huomiota. Kriminaalihuollon tukisäätiön mukaan ensimmäiset tunnit vankilasta vapautumisen jälkeen ovat uusintarikollisuuden näkökulmasta kriittisimmät.

Vankikin on asukas ja kuntalainen. Organisaation uudistamisen lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota konkreettisten yhteistoimintamallien luomiseen vankien kotikuntien, viranomaisten ja palvelujärjestelmien sekä vankeinhoidon välille. Vain näin voimme taata sen, että vankilassa aloitettu kuntoutus ei valu hukkaan, vaan sillä on todellista ja kattavaa vaikutusta yksilön ja yhteiskunnan kannalta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Semi.

19.09 **Matti Semi vas:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on erittäin hyvä ja tarpeellinen Rikosseuraamuslaitoksen kannalta, mutta asia, mikä minua nyt huolettaa koko tämän vankeinhoito- ja vanginvartijatilan puolelta, on se, että Itä-Suomesta on tullut erittäin paljon viestiä siitä, että on vaikea saada koulutettua vanginvartijaa alueelle. Ja siksi on pohdittu järjestelmää myös siten, että kun se koulutus on pelkästään täällä Tikkurilassa, niin voiko sitä järjestää yhteistyössä alueellisten ammattioppilaitosten kanssa siten, että pääasiassa opiskelua olisi sillä alueella, jotta — jos lainaan Sukevan vankilan johtajan sanoja, niin ongelma on se, että kun täällä etelässä koulutetaan, olipa kysymyksessä mies tai nainen, niin he tuppaavat jäämään sitten tänne etelään töihin — alueellinen saatavuus saa-

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

taisiin taattua ja pidettyä nämä koulutetut vanginvartijat sitten niillä omilla alueillaan. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja kysyn tässä, ministeri Henriksson, otatteko lyhyen puheenvuoron tähän. — Ja vielä minuutin puheenvuoro, ministeri Henriksson.

19.10 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustajille tästä tuesta tälle uudistukselle. Tähän edustaja Semin nostamaan kysymykseen: Yhdyn siihen, että meillä ei ole lainkaan liikaa vanginvartijoita tässä meidän hyvässä maassamme, ja me nähdään, että tässä on syytä ryhtyä toimenpiteisiin. Tämä asia on asia, jonka olen myös nostanut Risen pääjohtajan Arto Kujalan kanssa keskusteluun. Tässä on ollut joskus myös se tilanne, että on ollut suoranainen pula myös hakijoista. Katson, että kaikki ne keinot, jotka mahdollistavat sen, että saamme enemmän ihmisiä koulutettua myös tälle alalle, ovat tervetulleita. Se vastuu siitä on tietysti nyt tällä Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksella, ja lähdän siitä, että he nyt myös arvioivat, miten tässä Itä-Suomen tilanteessa voitaisiin edetä ja mitkä olisivat avaimet sille, että voitaisiin saada enemmän koulutettua väkeä myös sinnepäin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.12 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tämä itse lakiesitys on varmasti hyvin kannatettava, ja olette varmasti sen punninneet, että tämä on järkevää tehdä, en ota siihen nyt niinkään kantaa, mutta edustaja Semi nosti tästä tärkeän asian. Ja vain vinkiksi, että aikoinansa kun olin sisäministerinä, niin hätäkeskuspäivystäjiä puuttui eri puolilta Suomea. Esimerkiksi kun Vaasan alueella meillä on hätäkeskus mutta me ei tahdottu oikein saada sinne ruotsinkielistä päivystäjää, niin me järjestettiin siellä sen paikallisen oppilaitoksen kanssa yhteistyössä koulutusta — siellä oli Pelastusopisto Kuopiosta se eräänlainen tutkinnonantaja, mutta ne tilat ja laitteet ja apua oli sieltä. Kannatan, että katsotte — ja totta kai ministeri antaa vähän vinkkiä — että myöskin tässä yhteydessä voisi toimia se malli, että se olisi paikan päällä. Ja siinä on muuten se hyvä puoli, että kun he tulevat sieltä omalta alueelta, niin he myös jäävät sinne, koska se monesti on niin, että... Tietenkään siinä ei katsota sitä paikkaa, kun valintoja tehdään, koska on tärkeää tietenkin, että vanginvartijoillakin ne määrätynlaiset kriteerit pitää täyttyä, ja se ei ole paikkakunta, vaan se on nimenomaan se osaaminen ja ne peruslähtökohdat ja piirteet, joita siinä katsotaan. Mutta joka tapauksessa minä sanoisin näin, että kannattaa miettiä sitä, että tällaista väliaikaista koulutusta saataisiin sinne teidänkin alueelle. Kannatan lämpimästi myös entisenä aikuiskoulutusjohtajana tällaisia räätälöityjä paikkakuntakohtaisia koulutuksia ja sitten sitä, että siinä opettajat liikkuisivat eivätkä opiskelijat. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 60/2021 vp

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 15/2021 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 20.5.2021 pidettävään täysistuntoon.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina 20.5.2021 klo 19.50. Täysistunto lopetettiin klo 19.40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola